

Peter Zantingh

**EEN UUR EN
ACHTTIEN MINUTEN**

Roman

Peter Zantingh

**EEN UUR EN
ACHTTIEN MINUTEN**

Roman

Peter Zantingh

Een uur en achttien minuten

Roman

Uitgeverij De Arbeiderspers

Amsterdam 2011

Copyright © 2011 Peter Zantingh

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.

Omslag: Sander Patelski

ISBN 978 90 295 7991 9 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl

www.zanti.nl

Deze digitale editie is gemaakt naar de eerste druk, 2011

*Falling out of touch with all my
Friends are somewhere getting wasted
Hope they're staying glued together
I have arms for them*

The National – 'Green Gloves', *Boxer* (2007)

Zondag

Het station heeft een kleine kiosk. Achter de balie, op een stoel die haar zowel naar de klant als de kaartjesautomaat laat draaien, zit al jaren dezelfde vrouw. Haar gezicht is elke keer als ik hier naar binnen loop een stukje ouder dan de vorige keer. Het gezicht smelt, langzaam, als een ijsje dat niet snel genoeg opgegeten wordt op een warme dag. Het is binnen altijd koud.

Vroeger kocht mijn vader hier een railrunnerkaartje voor mij en mijn zusje, voor één gulden, waarschijnlijk bij hetzelfde gezicht. Ik kan me die kaartjes nog goed herinneren. Ansichtkaarten met een konijn erop, een konijn met een conducteurspet. Je kon er de hele dag mee reizen en hem ten slotte ook nog aan iemand versturen.

Ik beeld me de vrouw in als de douanier die me welkom heet bij thuiskomst in mijn geboortedorp.

Goedemiddag, welkom thuis. Hebt u nog iets aan te geven?

Ze kijkt me aan, even lijkt het of ze de vraag echt gesteld heeft. Ik kijk weg, richting het blauwe rek bij de deur. Geen kranten. Zondag.

Mijn fiets staat er nog. Ik stap op.

De Stationsweg is belegd met donkerrode kasseien, elke in kleur iets verschillend van die daarnaast. Auto's rijden er stapvoets, alsof ze bij elk huis even de woonkamer in willen kijken. Fietsers duwen er hun trappers zonder haast in de rondte. Er is een kapper, New Styles, een fietswinkel met een eigenaar die altijd chagrijnig kijkt, Wim Vels, en een meubelwinkel waar ik nog nooit iemand binnen heb gezien. Langs de stoep staan eikenbomen langzaam knoesten te sparen. Ze verwelkomen me, ze staan geduldig te wachten.

Aan het eind van de Stationsweg stap ik af, wacht tot de auto die aan komt rijden gepasseerd is, en steek dan over.

Ik rij langs de basisschool waar ik vroeger op zat. Dezelfde stoeltjes, met de gekromde houten leuning, staan in een cirkel in het kleuterlokaal, klaar voor het maandagochtendgesprek. Er zullen morgen kinderen in die kring zitten die weten wat er is gebeurd. Misschien legt de juffrouw ze uit waarom sommige mensen zoiets doen.

Er is een lachende walvis op het raam getekend.

Bij het politiebureau is het rustig. Er staat één auto voor de deur, achter de ramen zie ik geen beweging. Ik lijk me erover te verbazen dat het hele korps niet in rep en roer is. Dat niet elke straathoek van het dorp is afgezet met rood-wit lint.

De brandweerkazerne met de grote ramen staat ernaast. Er past precies één brandweerauto in, alsof het levensgroot speelgoed is, een autootje achter plastic.

Op het plein achter het politiebureau en de brandweerkazerne speelden we vroeger balletjetrap tegen de muur. Met z'n vijven.

Ik neem de bocht naar rechts.

Op de hoek van het kleine winkelcentrum zit de bibliotheek. Vroeger ging die dicht tussen de middag. Dan stonden de mensen rond één uur met boodschappentassen in de hand te wachten tot hij weer openging. Ik kan de kranten van gisteren zien liggen op de leestafel in het midden. Kranten waar het nieuws nog niet in staat.

Misschien morgen.

Naar links. Het laatste stukje fietspad. Hier heb ik altijd wind tegen.

Thuis, bij mijn ouders thuis, zit ik op de bank. Ik ben hier nu vijf weken niet geweest en het is al een jaar mijn huis niet meer. Mijn moeder gaat tegenover me zitten, op de houten salontafel. Ik kijk haar aan. Het is alsof ik het nieuws opnieuw hoor, maar nu via de bezorgde blik van mijn moeder. Ze weet niet goed wat ze moet zeggen, dus verbergt ze mijn hoofd in haar nek. Ik snik. Hier heb ik tijdens de treinreis al tientallen keren naar vooruitgespoeld. Mijn vader staat achter de bank en aait door mijn haar. 'Ach, jongen toch,' zegt hij.

De hond zit kwispelend aan mijn voeten. In de keuken zoemt de broodbakmachine. De radio brengt een gesprek over Barack Obama.

En Joey is dood.

Gisteravond, rond kwart over één, stond ik mijn tanden te poetsen in de badkamer. Ik had met studiegenoten gegeten in het centrum van Utrecht en was net thuisgekomen. Mijn telefoon lag, samen met mijn net uitgetrokken jas, op mijn bed. Hij trilde kort en het beeldscherm lichtte op.

Ik liep ernaartoe. De tekst stond meteen in beeld.

Jongens, het spijt me. Ik heb de lat te hoog gelegd, ik ben mijn idealen kwijt. Sorry. Bedankt. J

Onmiddellijk stakte mijn adem, het voelde alsof mijn maag binnen een seconde een paar graden kouder werd. Ik las het nog eens. Haalde mijn telefoon van de toetsvergrendeling, koos 'berichten' in het menu en bekeek de inbox. Bovenaan één nieuw bericht, van Joey.

Jongens, het spijt me. Ik heb...

Ik controleerde of zijn nummer klopte. Las de *Sorry* nog eens, en de *Bedankt*. Verstijfd belde ik hem op terwijl ik door mijn kamer liep. Ik kreeg zijn voicemail, een standaard voicemail. Niet Joey's stem, maar die van een mevrouw die voorlas.

U bent verbonden met de mailbox van. Nul, zes...

Ik hing op en probeerde het opnieuw. Dezelfde stem. Ik las de sms en belde weer. Niets.

Ik keek naar het raam en het leek te trillen in zijn kozijn.

Ik opende mijn mond, zo ver dat ik ermee kon gillen, maar ik maakte geen geluid.

Ik ging op mijn bed zitten, maar kwam erachter dat ik niet kon zitten.

Ik ging staan, maar merkte dat ik niet kon blijven staan.

De machteloosheid greep me bij mijn voeten en trok me onderuit.

En als ik nu terugdenk aan dat moment, vervloek ik alles – álles – dat ik niet direct gebeld heb. Dat ik controleerde, en nog een keer las, en weer controleerde en verdwaasd naar de muren keek en zoveel tijd nodig had om het tot me door te laten dringen.

Ik had, zelfs met de minieme kans dat ik hem dan wel zou hebben bereikt,

eerder moeten bellen.

Joe, wat doe je? Waar ben je?

Had ik hem gesproken, dan had hij het niet gedaan. Dat weet ik zeker.

Dat wil ik zeker weten.

In mijn hoofd speelt vaak de scène waarin mijn goede vriend sterft. Ik kan er niets aan doen.

Hij loopt daarin om half twee 's nachts in een weiland in West-Friesland. Het is zaterdag, in de verte fietsen jongens naar huis, of misschien naar het volgende feest. Ze joelen en lachen en duwen elkaar de berm in. Joey loopt steeds verder van het gejoel af, richting dat verlaten schuurtje, een donkere hoek aan de horizon. Het gras is lang, draagt verse regendruppels die het loslaat op zijn schoenen en broekspijpen. Hij loopt niet, hij slentert. Zijn laatste gang, zijn eindbestemming. *Dead man walking*. Hij zal de droefenis onder ogen zien, hij ziet zijn lot met somberheid tegemoet. Maar de opluchting, dat hij het nu gaat doen, nu kán doen, is groter. De ondraaglijke drang naar de dood – nee, niet naar de dood, naar het niet meer hoeven leven – is groter en wint.

Hij zet zijn rugtas tegen het schuurtje in het gras en kijkt rond. Naar boerderijen in de verte, naar lichtjes die daar branden. Naar hekken, fietspaden en lantaarnpalen. Noord-Holland is weids deze nacht, een groene, natte woestijn om eindeloos in te verdwalen. In zijn rugtas zit de enige weg naar huis.

Hij pakt zijn telefoon uit zijn broekzak en kijkt uit automatisme of hij nog sms'jes of e-mails heeft ontvangen. Dat heeft hij niet. Dan typt hij een berichtje. Hij heeft nog niet ingevuld wie de ontvangers zullen zijn. Hij heeft moeite de juiste woorden te kiezen, maar weet dat het kort en duidelijk moet zijn, zonder ruimte voor twijfel. Hij typt en loopt. Hij verstuurt de sms nog niet, stopt de telefoon weer in zijn broekzak. Uit de fles Jack Daniel's neemt hij af en toe een slok. Het is smerig, maar hij blijft drinken.

Hij denkt aan zijn vrienden. Ze vertellen hem een mooi verhaal, of vragen hem een pylon op het trainingsveld te verplaatsen. Ze gooien hun tientje op zijn tientje. Jij haalt eerst. Ze koppen een klein balletje naar elkaar over in een Grieks zwembad.

Te weinig, te laat. Herinneringen die niet meer terugkomen. Geschiedenis die zich niet zal herhalen.

En dan kiest hij definitief voor de dood. Vastberaden, zonder trillende handen, gooit hij de medicijnen naar binnen. Drank erbij.

Meer medicijnen. Meer drank. Hij voelt het vallen.

In het adresboek van zijn telefoon kiest hij voor Alex. Dan Dennis. Dan Johan. Dan Richard. Dan 'verzenden'. Hij kijkt naar het balkje dat aangeeft dat het bericht verzonden is, komt even in de verleiding om zijn telefoon een minuutje aan te laten staan, wachtend op een reactie, wie zou er reageren, wat zou er gezegd worden, maar dan gaat zijn vinger naar de uitknop. Het beeld wordt zwart.

Geen weg meer terug. Hij gooit de laatste slokken whisky zijn keel in. De wereld frustreert, hij stinkt, hij liegt.

Hij smijt de lege fles de nacht in.

Joey gaat zitten tegen de ruwe planken van het schuurtje. Tranen op zijn wang? Whisky? Of is het regen? Hij legt er een vinger op en brengt hem naar zijn tong. Proeven lukt niet. Smaak is weg. Tijd is weg. Zijn ogen vallen dicht. Hij opent ze. De nacht. De lichten. Het koude gras. Van binnen warm. Tranen. Drank. Duizelig. Misselijk.

Mijn vrienden.

Hij zakt weg. Door de grond heen, door de kou heen, door het leven heen.

Als het over vier uur licht wordt, is het weiland de boodschapper van een vernietigend bericht.

Ik denk terug aan de dag van onze allereerste wedstrijd. Ik weet nog dat ik voor het eerst door het hek bij de ingang fietste, tien jaar oud, mijn vader twee meter achter me met mijn tas in zijn rechterhand. Hij zette mijn fiets met een ketting vast aan de zijne en liep naar binnen om te vragen waar ik moest zijn. Ik liep achter hem aan.

Kleedkamer 5, door de deur naar buiten en dan naar links. ‘Opschieten,’ zei de mevrouw in de kantine, ‘want de meesten zitten er al.’ Mijn vader liep voor me uit, naar de houten deur met de witte 5 erop, gaf me een kus op mijn voorhoofd en stuurde me naar binnen.

Ik keek rond, naar een plekje om te zitten op het dunne houten bankje, en naar de gezichten die mij aankeken.

Dit waren mijn teamgenoten. We zaten hier om precies dezelfde reden, even nerveus, even opgewonden. We kwamen binnen als tien verschillende jongens, ieder nog met de eigen gelukwensen van vader of moeder in de oren, sommige verlegen en andere vol zelfvertrouwen. Binnen trokken we allemaal hetzelfde shirt aan, waardoor we een beetje op elkaar gingen lijken.

De meeste jongetjes keken naar Alex, die tegenover mij zat en ogenschijnlijk nonchalant zijn nieuwe voetbalschoenen vers uit de doos haalde. Het dunne kreukelpapier zat er nog tussen, de schoenen lagen in elkaar gevouwen met de punt van de een tegen de hiel van de ander, als in het symbool van yin en yang. Hij had de duurste schoenen van het hele team en hij wist dat anderen ernaar keken, maar deed net alsof hij het niet doorhad. Alex trok ze aan, veterde ze vast en ging staan om er een paar keer op te springen, misschien zoals hij profvoetballers in de catacomben van het stadion had zien doen. Alvast warm worden. Hij was de enige die al klaar was met omkleden, de enige die al rechtop stond. En iedereen die nog zat en tevergeefs probeerde zijn hoofd door een mouw van het shirt te duwen of een gebroken veter weer te knopen, wist dat de rol van aanvoerder vergeven was.

Er was een coach, de vader van een van ons. Hij klapte tweemaal in zijn handen om onze aandacht te krijgen. ‘Wie gaat er op doel?’ vroeg hij toen. Hij stond in een natgergende spijkerbroek voor ons en had zijn bril in zijn handen. Hij veegde met zijn overhemd de regendruppels van de glazen.

Twee seizoenen lang bleef hij onze coach. Hij vond dat, als het weer het

maar even toeliet, we op de fiets naar uitwedstrijden konden gaan. Zo fietsten we om de week naar omliggende dorpjes als Obdam, Ursem, Avenhorn, Langedijk en Spierdijk, namen die ik toen nog niet kende omdat de blauwe borden te hoog hingen. Namen die me ook niet interesseerden, zolang ze er maar gras en ballen en doelen hadden. Het ging op de terugweg vanuit een van die plaatsen eens zo hard regenen en hagelen dat we bijna niet vooruit kwamen. Tien jongetjes en een man met een snor op een Noord-Hollands dijkje, vechtend tegen de wind. De hagel stuiterde tegen onze voorhoofden. Daarna wilde ik lange tijd geen uitwedstrijden meer spelen.

Hij vroeg het nog eens. 'Kom op, er moet iemand keepen. Wie wil?'

Wij hielden ons stil. Als we voetbalden op de grasveldjes in de buurt, wilde niemand doelman zijn. Soms, als er veel jongens meededen en we dus grote partijen hadden, wisselden we de taak af. Waren we met slechts een paar spelers, dan stond er simpelweg niemand tussen de twee jassen die we als doelpalen hadden neergelegd, of er was een vliegende keep. Nu ik voor het eerst op een echt veld zou voetballen, waar we geen ruzie konden krijgen over de vraag of een bal wel of niet naast was en waar we niet hoefden te stoppen omdat er een auto langskwam, wilde ik overal aan meedoen. Nu ik voor het eerst kon scoren en de bal dan tegen het net zou rollen in plaats van in de sloot, wilde ik niet lijdzaam toekijken vanonder de lat.

Dus ik zei niets en wachtte af.

'Dennis?' stelde Alex voor. Hij stond nog altijd ongeduldig heen en weer te springen.

Nu gingen er meer vingers richting Dennis, die in de hoek zat. Die keek om zich heen. Hij leek het aantal vingers te tellen.

'Oké,' zei hij, en trok zwijgend de handschoenen en het zwarte shirt met de elleboogbeschermers aan. Alles was net iets te groot.

In die kleedkamer moet ook Richard hebben gezeten, maar ik kan hem me niet herinneren. Richard is de neef van Alex, al lijken ze in niets op elkaar. Alex' naam werd het meest over het veld geschreeuwd tijdens die eerste wedstrijd; Hij pikte de bal weg bij de voeten van tegenstanders en teamgenootjes die op het gras lagen en soleerde over het veld, zijn blik gefocust op de bal. Richard was er ook, zijn donkere krullen en kleine brilletje zouden voor een aandoenlijke verschijning hebben gezorgd – mits hij was opgevallen. Hij hield zich op in kluitjesvoetbal en was tussen de wild naar de bal schoppende spelers niet te onderscheiden. Hij leek zich achter andere

spelers te verschuilen of stond in een heel andere hoek van het veld dan de rest. Toen hij door de tegenstander omvergeduwd werd, moest Alex de scheidsrechter om een vrije trap vragen. En toen we na de eerste helft naar de kleedkamer liepen, zat hij daar al. We hadden niet opgemerkt dat hij bij zijn val licht geblesseerd was geraakt en alvast naar de kant was gelopen.

Alex, Dennis en Richard waren drie van de vier jongens die ik sindsdien meerdere keren per week zag, die samen met mij volwassen werden op het veld van deze voetbalclub. Tot het moment, vorig jaar, dat ik me uitschreef en naar een andere stad verhuisde.

En dan was er nog de jongen met wie ik samen in de spits stond. Hij heette Joey. De jongen die naar mij toe kwam toen ik de eerste goal van de wedstrijd maakte en het kwam vieren zoals we op televisie hadden gezien. Hij ging voor me zitten, nam mijn schoen op zijn knie en trok er een denkbeeldige poetsdoek overheen. Toen hij zelf scoorde, opende hij zijn armen om er zoveel mogelijk teamgenootjes in kwijt te kunnen.

Joey bewoog zich nonchalant, alsof hij precies wist hoeveel tijd hij nodig had om op tijd bij de bal te komen. Dat gold later voor meisjes die anderen ook wilden hebben, of grappen die bij anderen ook op de tong lagen. Joey was altijd eerder en altijd slimmer. Dan sloeg hij je op de schouder en lachte hij met je mee, om je het gevoel te geven dat jullie het toch samen hadden gedaan.

We wonnen, met 2-1, dankzij onze doelpunten. Na de wedstrijd hief Joey in de kleedkamer de overwinningsliederen aan.

Hij leek te veel vreugde in zich te dragen om alles binnen tien jaar te hebben opgebruikt.

De Schelde is een straat in een blok van acht, parallel aan elkaar. Ook na honderd keer loont het de moeite de inritten te tellen, zodat je zeker weet dat je de goede in rijdt. Aan het begin en het eind van de straat staan appartementen, daartussenin rijtjeshuizen. Struiken en speeltuintjes staan precies waar je ze mag verwachten en om de tien meter ligt een verkeersdrempel.

De Schelde is een levensgrote, versleten maquette, een in 1975 goedgekeurd plan.

Een uitstekende straat om met Sint-Maarten in korte tijd veel snoep op te halen, maar waar dertig jaar later de kozijnen hun vierde laag verf loslaten en de schommels hangen te roesten.

Als Dennis opendoet en me begroet, lijkt hij zijn lach niet in te kunnen houden. Het verlies dat tussen onze ogen echoot kan zich op dit moment niet anders uiten dan via een flauwe grinnik. We weten niet anders, we kennen elkaar niet anders.

Hij gaat me voor door de gang en we zeggen niets. Aan de keukentafel zitten Richard en Alex. Alex knikt als ik binnenkom, Richard kijkt naar de tafel. Op het beukenhouten tafelblad ligt het *Noord-Hollands Dagblad* van afgelopen vrijdag met daarop een pakje speelkaarten. Ik schuif een stoel naar achteren en ga zitten. Het schuiven van de stoelpoten over de plavuizen doorbreekt de stilte.

‘Heb je z’n smsje gehad?’ vraagt Dennis zacht. Hij kijkt me aan en wacht op een antwoord.

‘Ja,’ zeg ik.

‘Wat dacht je?’

Een stilte. Ik leg mijn handen plat op de tafel.

‘Ik dacht dat hij... ging doen wat hij heeft gedaan,’ zeg ik.

‘Ja, veel anders kon je er niet van denken,’ zegt Alex. Hij is lijkbleek. Als ik niet uit eigen ervaring had geweten wat er door zijn lichaam jaagt, had ik gedacht dat hij ziek was.

Dennis zoekt zichtbaar naar woorden. Zijn handen liggen gevouwen voor

hem op tafel. Ze trillen.

‘Wil je wat drinken?’ vraagt hij me.

‘Nee.’

Ik wil mijn zwarte gedachten met hem delen, maar dat lukt niet. Ik hou ze bij me en langzaam verdringen ze alle herinneringen. Elke voetbalwedstrijd, elke zomervakantie, elke zaterdagavond. Elke keer dat ik mijn flesje bier tegen dat van een van hen heb getikt. Het geluid van dat dikke bruine glas. Elke keer dat we tegelijkertijd een zwembad in sprongen. Doelpunten vierden. Verjaardagen vierden. Barbecues. Meisjes. Woordgrappen. *Studio Sport*. Tuinstoelen. Kaartspellen. Koninginnedagen.

Zwart.

‘Komt er nog... een onderzoek of zo?’ vraag ik.

‘Wat wil je onderzoeken?’ vraagt Alex.

Richard heeft nog niets gezegd sinds ik binnen ben. Hij kijkt afwisselend naar mij, Alex en de tafel en draait aan de ring aan zijn rechterhand. Dennis loopt toch maar naar de koelkast, opent de deur en kijkt een paar seconden naar wat erin staat. Dan doet hij de deur weer dicht, zonder iets te pakken.

‘Ik niets,’ zei ik. ‘Maar...’

‘Joey... is ermee gestopt,’ onderbreekt Alex me. ‘Hij heeft ons berichtjes gestuurd dat-ie het ging doen. En toen heeft-ie het gedaan.’

Zo is het. Dat is de nuchtere Noord-Hollandse analyse van zijn jeugd vrienden, die samen in de Schelde aan een keukentafel zitten, worstelend met een overhoopgegooide vriendschap. Dit hebben ze niet eerder hoeven verwerken. Zo hebben ze elkaar niet eerder hoeven aankijken. Zo voorzichtig hebben ze hun woorden en vermoedens niet eerder hoeven wegen.

Aan de muur hangt een klein tv'tje waarop we afgelopen zomer een wedstrijd van het EK gekeken hebben. Er staan lege bierflesjes op het aanrecht.

‘Weet je het al?’

Joey keek me uitdagend aan. Het Trivial Pursuit-kaartje met het juiste antwoord hield hij tussen de planken van de schutting om te voorkomen dat ik ervan kon spieken. Om ons heen vlogen vuurpijlen de lucht in. Het nieuwe millennium was aangebroken. Alex’ vader zette een Romeinse kaars in een wijnfles, hield zijn aansteeklont er een paar seconden bij en stapte daarna een paar meter naar achteren. De lucht rook naar zwavel en sigaren. Er hing een kunstmatige nevel over de nacht.

‘Nee,’ zei ik. ‘Weet jij het? Of, natuurlijk weet je het nu, je hebt het kaartje in je klauwen. Maar had je het geweten?’

‘Ja,’ zei Joey.

Dat viel natuurlijk niet te controleren.

We speelden de voetbaleditie, tussen de overige visite die de jaarwisseling bij Alex thuis kwam vieren. De meeste mensen die er waren, kende ik. Ook de ouders van Dennis en van Richard waren er. De meeste aanwezigen zaten op de bank in de woonkamer, wij stonden om een witte ronde statafel in de keuken. Toen het één uur geweest was, liep de ene na de andere gast langs om ons gedag te zeggen. Wij waren nog lang niet van plan naar huis te gaan. Sterker nog, het spel was net spannend geworden.

Om drie uur ’s nachts ging het nog tussen drie deelnemers.

Joey had vijf van de zes benodigde partjes. Hij had ze in rap tempo verzameld, onder andere met vragen over Ajax en het wk van 1990, maar bleef daarna een tijdje zonder goede antwoorden. Dat gaf anderen de kans om op gelijke hoogte te komen.

Dennis had er ook vijf. Hij dacht steeds lang na voordat hij besliste op welke kleur hij ging staan, en nog langer over de vragen die hij gesteld kreeg. Alex, die met twee partjes al een tijdje kansloos was, had er al een zandloper bij gepakt om de bedenktijd aan banden te leggen. Het hielp niets.

Ik had er vier en kon dus nog winnen. Maar de vraag die Joey me vlak voor twaalf uur had gesteld, had ik niet goed beantwoord. ‘Wim Kieft?’ zei ik aarzelend. Fout.

De rest van het speelveld bestond uit Richard, die achterbleef qua voetbalkennis, met Birgit, even de vriendin van Alex. Zij hadden van Joey samen een team mogen vormen, maar dat had ze nog geen partjes opgeleverd. Birgit gokte goed dat het Feyenoord was dat in 1970 als eerste Nederlandse club de Europacup I won, maar toen ze daarna de naam van de Engelse F. A. Cup uitsprak als 'Fa-Cup' konden we niet anders dan het ene partje weer terugnemen.

Toen moest er plotseling een prijs verzonnen worden voor de winnaar.

'Een jaar lang gratis bier,' zei ik. Dat vonden de anderen toch wat gortig. Ik zelf eigenlijk ook.

'Birgit,' zei Joey. Birgit vond van niet.

'Het nieuwe millennium,' zei Richard. Zijn pretoogjes begonnen te glinsteren. Hij had iets origineels verzonnen.

Het nieuwe millennium, dat werd de hoofdprijs. Wie dit spelletje Trivial Pursuit won, ging vannacht naar huis met de volgende duizend jaar onder zijn snelbinders. Dat werd van hem, mocht hij mee doen wat hij wilde. Mister Millennium. We gingen erom spelen.

Dennis was de eerste die alle zes de partjes in bezit had en naar het midden van het bord mocht voor de laatste vraag.

Daarna mocht Joey voor zijn laatste partje. Ik zette hem voor, hij kopte in.

'Oké, Joe. Welke Nederlandse international...' Ik hield even in, in de hoop de vraag moeilijker te kunnen maken door er meer bombast in te leggen. Dat hij alvast begon te twijfelen.

'... had de bijnaam "Het Slangenmens"?'

Dat wist hij zo snel niet. Hij dacht na en keek daarbij omhoog. Toen liet hij zijn blik weer naar beneden vallen en keek me breed glimlachend aan. Hij wist het, dat zag ik wel, maar eerst nam hij nog een plakje worst uit het plastic bakje dat voor hem stond.

'Rensenbrink. Robbie Rensenbrink.'

De tafel viel bijna omver in de vreugde waarmee hij het roze driehoekje in ontvangst nam. Op naar het midden van het bord, waar Dennis hem opwachtte. Ik zou alleen nog maar derde kunnen worden, dat stond vast.

Joey won. We verzonnen een shoot-outronde waarbij alle vragen van één

kaartje gesteld werden en de speler met de meeste goede antwoorden de winnaar zou zijn. Dennis en Joey wisten beiden dat Nederland de poulewedstrijd tegen Rusland in 1988 verloor, Joey wist dat Ferenc Puskás een Hongaar was en Dennis kende de volledige naam van Romario. Dat het Eddy Treijtel was die ooit als doelman van Feyenoord een meeuw uit de lucht schoot, wist alleen Joey.

Luid gejuich klonk door de vroege uren van het nieuwe jaar. We feliciteerden onze winnaar, reikten hem de symbolische prijs uit en liepen nog een keer naar de koelkast.

Rond half zes trokken we onze fietsen uit de struiken. De dauw stond al op de zadels. Naast elkaar het pad naar huis volgend, werden we plotseling een vriendengroep, die elkaar zou vinden in avonden als deze. Een groep jongens die niet langer gras en noppen nodig had om elkaar op te zoeken. Zo kon het ook, rond tafels waar flesjes bier en worstjes op stonden en waar regelmatig een gezamenlijke lach overheen golfde. We wonnen die avond allemaal een kameraadschap. Een mooi begin van het nieuwe jaar.

Voor Joey was de avond nog feestelijker: Mister Millennium, daar fietste hij. Een kapot achterlicht, een krakend zadel. Triomfantelijk slingerend door de allereerste ochtend.

Bij Joey's moeder spat op de vroege zondagavond een koffiekopje uiteen op de witte plavuizen. De scherven verspreiden zich over de vloer. Anna, Joey's zusje, pakt stoffer en blik uit de trapkast en begint het op te ruimen. Haar moeder verzamelt zenuwachtig water, koffiepad, melk, suiker en lepeltjes. Ze vergeet wat we ook alweer wilden drinken en of daar suiker in moest. Een paar keer leunt ze tegen de grote donkergele fauteuil om te voorkomen dat ze omvalt.

De rouw kruipt hier hoog tegen de muren op, langs sinds gisteren vergiftigde foto's.

Een gezin met een hap eruit. In een woonkamer die ik vaak van binnen zag, maar nooit zoals ik hem nu zie. Alsof ik een bekende straat ben in gereden vanaf een andere kant, via een omweg. Ik heb moeite alles te herkennen.

De zomeravondzon valt slechts gedeeltelijk door de jaloezieën naar binnen. Het licht werpt reepjes uit over de bank en vervaagt nog voor het de plavuizen kan raken.

Bij binnenkomst heeft Eva zich aan ons voorgesteld. Eva is van Uitvaartonderneming Schradinger. Ik schat dat ze ongeveer vijfendertig is, te jong om zichzelf dagelijks onder te dompelen in tragiek. En toch zit ze hier – en ze lijkt zich niet eens ongemakkelijk te voelen. Ze heeft een zwartlederen etui bij zich, zo een waar een schrijfblok en pennen in passen. Schrijfblok links, pennen rechts, elk in een eigen lusje. Af en toe schrijft ze iets op, dingen die we zeggen, hoe we willen dat alles verloopt. Ze vraagt ons niets, ze wacht geduldig af tot de antwoorden vanzelf uit onze monden vallen en pakt ze dan op. Haar pen maakt kordate lijntjes op het gelinieerde papier.

Eva is de enige hier voor wie deze dag niet compleet anders is dan de vorige. Ze is de enige die vanmorgen het weerbericht heeft gezien en erover nadacht of haar kleren wel bij elkaar kleurden.

Ze vertelt waar Joey gevonden is, de woorden afwegend voordat ze ze bij haar gelaten knikkende gehoor laat vallen. En hoe hij gevonden is.

Dat er politieonderzoek is geweest, standaard bij een onnatuurlijke dood, en dat al snel bleek dat er geen reden is om te twijfelen aan de doodsoorzaak. Het lichaam van onze vriend is daarna 'vrijgegeven'. Een luguber geschenk

van de politie en de lijkschouwer aan een vers rouwende familie.

‘Ik wil jullie graag vertellen wat er met Joey is gebeurd,’ zegt ze. Ze klapt haar etui dicht, legt het ding voor haar op tafel en haalt diep adem.

Ik zucht. Daar gaan we.

Joey is zondagmorgen, rond kwart over acht, gevonden in een weiland. Achter de houten schuur van een van de boeren. Hij was op dat tijdstip al een paar uur dood, gestorven aan een vergiftigende cocktail van medicijnen en alcohol. De pillenstrips lagen naast hem in het gras, de lege fles Jack Daniel’s is dertig meter verderop gevonden. In zijn linkerbroekzak zaten zijn sleutels en veertien euro, in zijn rechterbroekzak zijn mobiele telefoon. Die stond uit. Er is geen afscheidsbrief gevonden, niet bij Joey’s lichaam in de buurt en ook niet op zijn kamer.

Dat zijn de kale feiten. Eva vertelt ze alsof ze de voetbaluitslagen opnoemt.

Ik verbaas me over de snelheid waarmee ze alles geregeld heeft. Joey ligt boven, op de eerste verdieping, op zijn eigen bed, op zijn eigen dekbed, met een koelplaat ertussen. Minder dan twaalf uur geleden lag hij nog in het gras. De koelplaat houdt hem, samen met andere hulpmiddelen die Eva meebracht, ‘intact’. Zo zegt ze dat. Het houdt het lichaam ‘intact’. Ik huiver.

Ik besluit naar boven te gaan. Het woord achtervolgt me bij elke traprede. Beneden de vrouw die het uitsprak, boven de jongen die zo omschreven kan worden. Niet dood, intact. Niet het drama dat nog niet tot me door wil dringen, maar een synoniem voor ‘onaangeroerd’, ‘onbeschadigd’, ‘volledig’. Intact. Twaalf keer, tot ik boven ben.

Ik duw de deur van zijn slaapkamer open. Ik zie hem liggen.

Elke stap die ik dichterbij kom, over de drempel van zijn kamer, langs zijn bureau, dicht en dicht bij zijn bed, kost me moeite. Hij neemt me in de maling. Springt straks op, schreeuwt, lacht. *Wat een bak, Johan. Ik had zin in een gebbetje. Je zou jezelf moeten zien nu.*

Daar ligt een gezicht dat altijd vol emotie was, handen die ik geschud heb, kleren die ik ken.

Ze bewegen niet, nemen me niet in de maling.

Aan de muur hangt een poster van Brittany Murphy, uit de film *Sin City*. Ze heeft een wit overhemd aan, dat nonchalant over haar lichaam valt, alsof

ze net nog naakt was en in de haast alleen dit mannenkledingstuk kon vinden toen er iemand aanbelde.

I wish you'd dropped by earlier, zegt ze in een spreekballon.

Er hangt een telefoonoplader in het stopcontact naast het bed. Op Joey's bureau zie ik een notitieblokje liggen, met zijn slordige handschrift. Daarnaast cd's van Marco Borsato, Coldplay en Johnny Cash. Het boekje van de Coldplay-cd is uit het doosje gehaald en ligt ernaast.

Ondertussen kan ik niet naar zijn gezicht kijken, maar me ook niet van hem afkeren.

Wat me raakt, bang maakt, waarom ik even tegen zijn bureau moet leunen zoals zijn moeder beneden bij de fauteuil, is de manier waarop al deze spullen tegelijk met hun eigenaar gestopt zijn met ademen. Ze werden museumstukken.

Ik loop verdoofd de trap weer af met een beeld dat zich de komende tijd, elke keer dat ik mijn ogen sluit, aan me zal tonen. Die jongen, die kleren en dat bed. Dat notitieblokje, dat handschrift. Alles bevroren.

Beneden besluiten we Joey vrijdag te begraven. De dienst is 's ochtends en Eva gaat alles regelen. Rouwkaarten, boeketten, kist, indeling en locatie van uitvaart en condoleance. Donderdagavond is er een wake, alleen voor zijn vrienden en familie. Anna belt haar vader op.

Wij luisteren emotioneel naar de lange lijst to-do's die Eva opnoemt van haar papier en die ze met zoveel mogelijk gevoel aan ons probeert over te brengen.

Tevergeefs. Wie verdoofd is, voelt niets.

Op de deurmat ligt een stapeltje post. Een tijdschrift, een huis-aan-huisblaadje en een bankafschrift. Een mailing van de Postcode Loterij voor dhr. J. M. Vergeel.

Kans op vele prijzen.

Ik gooi met dingen.

Zo smijt ik mijn woede kapot. Een potje gel, dat vanmorgen plotseling zo zinloos in mijn handen lag. Het kletterde op de vloer en het doorzichtige spul sprong tegen het behang op. Ik probeerde het weer schoon te maken, maar er bleef een vlek achter.

Ik luister muziek.

Liedjes waar ik mijn gevoel in probeer te herkennen. Dat lukt niet altijd, maar dan maak ik het ervan. Ik ben snel tevreden. Liedjes helpen me breken wanneer ik te lang heel blijf.

Ik schrijf.

Om iets te kunnen vertellen zonder te worden getroost.

En ik lees.

Een sms'je dat ik gisteravond kreeg.

*Jongens, het spijt me. Ik heb de lat te hoog gelegd, ik ben mijn idealen kwijt.
Sorry. Bedankt. J*

Tachtig tekens, een halve maar. De uitnodiging om hier weer te zijn, in het dorp waar ik volwassen werd. Waar ik een prachtige jeugd achterliet en waar ik voor aanstaande vrijdag een zwart pak moet regelen.

Maandag

's Ochtends zit ik weer op dezelfde bank. De gordijnen hangen slordiger dan anders aan weerszijden van het raam. Er zit een koffievlek in de bank. Een van de foto's die er gisteren nog hing, is nu verdwenen. Het is de foto die Joey en Anna eens lieten maken voor Moederdag. Een zwart-witte, van zo'n fotograaf die precies weet welke hand je op welke knie moet leggen en waar je moet kijken. Ik weet welke fotograaf het is, hij heeft zijn winkeltje naast de meubelzaak waar nooit iemand komt.

De deurklink van de deur naar de hal ligt op de eettafel. Wie naar de hal wil, moet zijn vinger in het gat steken om de deur open te trekken.

Dennis en ik hebben vandaag de taak te beslissen wat voor rouwkaart er verstuurd wordt en wat erop komt te staan. Eva staat in het halletje haar jas op te hangen. Met meer dan vier mensen is het moeilijk beslissingen nemen, zei ze gisteravond, dus zijn we opgesplitst. Dennis en ik vanmorgen voor de kaart, Alex vanavond voor de kist. Het doet me denken aan het schoolkamp op de basisschool, toen iedereen een avond corvee had.

Richard moest werken, zei hij, 's avonds ook. Ik kan me niet voorstellen dat Victor hem geen vrij wil geven nu er een goede vriend is overleden. Misschien dat hij het niet verteld heeft. Misschien dat hij liever op dat kantoor is, tussen de administratie, de bestelformulieren en de facturen voor door hen geleverde airconditioningsystemen. Papier rouwt niet, je hoeft er niet mee te praten.

Joey's vader is er ook. Omdat hij langskwam, is Joey's moeder het huis uit. Een jaar geleden zag ik hem voor het laatst, toen we met z'n vijven een weekend bij hem op bezoek gingen. We speelden tafeltennis in de tuin.

Het is een tengere man. Hij heeft dun haar, een lichte baard en altijd een overhemd aan. Zo een met kleine knoopjes en een bescheiden ruitmotiefje. Zijn bewegingen zijn voorzichtig en kwetsbaar, alsof hij altijd bang is iets kapot te maken. Nu zit hij op de bank en beweegt hij nauwelijks. Hij heeft zijn benen over elkaar en een hand onder zijn kin. Terwijl Eva hem bijpraat, kijkt hij haar aan. Is ze stil, dan tuurt hij naar buiten.

Anna zet koffie.

Er ligt een zwarte map met voorbeelden op mijn schoot. Allerlei soorten kaarten, en toch allemaal in dezelfde sombere kleuren, in insteekhoezen met vingerafdrukken. Ik probeer me voor te stellen van wie de vingerafdrukken zijn, wie de mensen waren die hier eerder doorheen gebladerd hebben, op zoek naar papier om bij anderen het drama door de brievenbus te duwen.

Een man van vijfenveertig die zijn vader verloren heeft. Overleden na een lang ziekbed. Huidkanker. De man zit naast zijn vrouw op de bank en kijkt al een kwartier naar dezelfde kaart. Zij doet of ze naar *rtl Boulevard* kijkt, omdat ze vindt dat hij in zijn eentje zou moeten kiezen. Het kost haar moeite hem niet te helpen. Hij zucht en bladert en hij zoekt, een kleur en een ontwerp passend bij zijn verdriet, maar ook bij de opluchting dat het lange lijden die dag ervoor in een ziekenhuisbed ten einde kwam. Er mag een beetje geel tussen het grijs. De tekst mag een beetje trots.

Twee kinderen, zes en acht. Na de scheiding van hun ouders hebben ze altijd bij hun moeder gewoond en ze begrijpen nog niet zo goed waarom ze nu al drie dagen bij papa thuis zijn. Hij vertelt dat ze mama een mooi kaartje mogen sturen. Dat is een serieuze zaak, beseffen ze, en ze doen goed hun best. Vanuit de open keuken kijkt de vader naar zijn kinderen. Met trillende handen steekt hij een sigaret op. De vlam mist eerst drie keer het uiteinde. De kinderen weten het. Het wordt die met de roze bloem. Die is mooi, die vindt mama mooi.

Een weduwe, voor het eerst alleen, na drieënvijftig jaar samen te zijn geweest. Hij zakte in elkaar, zittend in de woonkamer terwijl ze drie meter verderop zijn overhemden stond te strijken. Als ik zijn overhemden netjes strijk, mag hij zichzelf ook wel wat beter verzorgen, dacht ze nog. En toen ging hij, plotseling, in stilte. De vrouw kiest de kaart met de wandelende mensen op het strand, het beeld doet haar denken aan de tijd dat ze net bij elkaar waren. De klok tikt harder nu het huis stiller is. Ze huilt, heel even, en luistert naar klassieke muziek op de radio. Dan loopt ze naar de telefoon, slaakt een diepe zucht en belt haar kinderen.

Twee vrienden, eenentwintig en vijfentwintig. Een zorgeloze jeugd voorbij, de toekomst binnen handbereik, maar toen plotseling teruggesleurd. Een vriend gaf zomaar op, besloot op een zaterdagavond dat het genoeg was. De jongens kijken naar elk ontwerp en laten hun vingers rusten op het plastic. Vragen elkaar kort om een mening, meestal zonder woorden. Eigenlijk vinden ze geen van de kaarten mooi, maar ze kiezen de witte met het watermerk van een rustiek weiland, een molen aan de horizon. De foto zou in Noord-Holland genomen kunnen zijn

Holland geschonden kunnen zijn.

En ze schrijven er een clichématige tekst bij over respect voor de keuze maar alsnog met grote droefheid geven wij u kennis van en u bent welkom bij de begrafenis en die is vrijdag om 11.00 uur en het is hier en zo komt u daar en we zouden het fijn vinden als u.

Er is geen respect bij de jongens, niet voor deze keuze.

‘Droefheid’ ligt mijlenver van het juiste woord. Verward en verdoofd, zoiets. Van de honderd redenen om ’s ochtends op te staan, zijn ze er zo’n zestig kwijt.

Kwaad, dat zijn ze ook.

Maar dat past niet bij dat rustieke weiland.

In het halletje duw ik de deur naar de extra zitkamer open, vlak voordat ik naar buiten wil lopen. Joey's ouders bouwden de garage om tot deze kamer, zodat wij er konden zitten. Alles staat en hangt er nog zoals tijdens de laatste keer, alsof we er vanavond weer hebben afgesproken.

Sinds de millenniumwisseling zagen we elkaar meerdere keren per week. Op dinsdag en donderdag traiden we, op vrijdag en zaterdag spraken we af in dit kamertje. Soms fietsten we nog naar omliggende dorpen nadat we hier ons bier hadden opgedronken. Het kon een felle race zijn om je flesje sneller op te hebben dan de rest, zodat je de laatste van het krat kon openmaken. Op zondag, na de wedstrijd en de kantine, reden we langs de snackbar en keken we om zeven uur hier naar *Studio Sport*. Hier leerden we elkaars gebruiksaanwijzing uit ons hoofd, namen we stopwoordjes van elkaar over en bedachten we grapjes die alleen wij grappig vonden. Hier konden we zorgeloos ontkennen dat er ooit een einde aan zou komen.

In het begin nodigde Joey ons nog uit, maar later kwamen we alle vier onaangekondigd tussen negen en half tien binnen door de achterdeur en gingen we zitten. Een enkele keer speelde hij verontwaardiging door te zeggen 'Wat doen jullie hier?', maar ik vermoed dat hij dat alleen deed om ons scherp te houden. Als ik eens niet kwam, dan belde hij rond tien uur alsnog waar ik nou bleef.

In de kamer staan twee oude banken, de grote stoel waar Joey altijd in zat, een zwarte televisie met een dikke achterkant, een glazen salontafel waar we onze voeten op legden en een bureau met een computer. Aan de muur hangen posters van Carmen Electra en het Nederlands Elftal die Richard meenam en een paar door Alex gestolen verkeersborden. Op de salontafel ligt een pakje speelkaarten.

De eerste jaren speelden we hartenjagen, later stapten we over op poker. Alex stelde regelmatig voor te klaverjassen, maar Richard wist niet hoe dat moest. Bovendien moet dat met vier personen. 'Dan kan Richard toch televisie kijken,' zei Alex dan, en wees naar het biljarten op Eurosport dat aanstond omdat er nergens anders sport uitgezonden werd.

De eerste keer dat we hier afspraken, dobbelden we erom wie als eerste bier uit de koelkast moest halen. Daarvoor moest je door de woonkamer, waar Joey's ouders op de bank zaten. Richard verloor. Treuzelend ging hij het

Joey's ouders op de bank zaten. Richard verloor. Heuzelend ging hij het doen. Maar hij bleef hier in het halletje staan, waar ik nu ook sta, en peuterde wat aan het kit van het deurkozijn.

'Jezus,' zei Alex toen hij de deur opendeed en hem zag staan. 'Mietje.' Hij stuurde Richard terug en ging zelf bier halen. Ook bij hem duurde het even, maar dat was omdat hij een praatje stond te maken met Joey's ouders. Hij kwam terug met vier flesjes. Richard moest alsnog voor zichzelf gaan halen.

De vakantie naar Chersonissos is geboekt op de computer in de hoek. Het was het idee van Joey, die 's avonds laat vaker met dat soort voorstellen kwam. Hij stelde eens voor op skivakantie te gaan en toen dat niet direct op afkeuring stuitte en alleen Richard ertegenin bracht dat het wel erg veel geld kostte, zat hij al achter het beeldscherm om een chaletje voor vijf personen te zoeken. Het kwam er nooit van, net als bij die keer dat hij voorstelde naar het EK Voetbal te gaan. Zonder kaartje, op de bonnefooi, voetbal kijken op een plein in de buurt van het stadion. Een hotel had hij al gevonden.

Maar alleen Griekenland werd daadwerkelijk geboekt.

Ik zie de grote stoel waarin Joey altijd op zijn gemak leek, de televisie waarop we Nederland op het EK 2004 én het WK 2006 uitgeschakeld zagen worden door Portugal en de klok aan de muur waarop het gemakkelijk twee of drie uur in de nacht werd.

Als Eva de gang op loopt, trek ik de deur weer dicht. Ze kijkt nog net even door de kier naar binnen.

'Leuk hoor, zo'n extra huiskamertje,' zegt ze.

Ik knik.

Op de terugweg naar huis, ik ben lopend, denk ik aan de enige keer dat ik Joey kwaad zag. Niet écht kwaad, niet in de zin dat hij rood werd, met spullen ging gooien of ons het huis uit zette. Geagiteerd.

Dennis kwam niet en liet niet weten waarom niet. Joey zat in de grote stoel, pakte zijn telefoon en koos zijn nummer. Hij zette het gesprek op de speaker. Dennis nam op.

'Hey.'

'Hey. Waar ben je?'

'Ik, eh, ik ben bij Karin.' Zijn stem klonk onzeker, alsof hij zijn moeder aan de telefoon had terwijl hij sigaretten aan het kopen was.

‘Kom je vanavond niet?’

‘Nee, vanavond een keertje niet. Volgende keer weer.’

Joey hing op en legde zijn telefoon op de salontafel. Die avond was hij minder op zijn gemak dan andere avonden.

Ik zit in het park, aan de kant van het water. Achter me staan twee verroeste doeltjes op een hobbelig grasveld. De doeltjes staan te dicht bij elkaar om een behoorlijk partijtje te kunnen spelen, zelfs met drie tegen drie. Bovendien nodigen de kuilen in het gras uit tot het scheuren van meerdere spieren. Ik heb hier al jaren niemand zien voetballen.

Het heeft even geregend, de geur van een verse bui trekt door de lucht. Mijn broek wordt nat van het gras.

Waarom zit ik hier?

Ik kwam hier net langsgelopen, de uitgezochte rouwkaart nog in mijn hoofd, toen iets mijn aandacht trok. En dichterbij dan dit kan ik niet komen, dus ging ik zitten.

Er hangt een beer. Een teddybeer, een lichtbruine. Hij bungelt een paar meter boven het water aan een wilg. De beer heeft zijn armen wijd, zijn hoofd is voorovergebogen. Als ik een stukje vooroverhel kan ik zijn glimmende plastic neus en geborduurde mond zien. Hij glimlacht nog.

Ik vraag me hardop af wie de beer hier heeft opgehangen.

Of de beul dit deed terwijl hij wist dat iemand, een mens, een echt persoon, een blonde jongen die altijd vrolijk was en die hier vlakbij woonde, iemand die ik voor het eerst kwetsbaar zag toen hij jaren geleden bewusteloos in de struiken lag na een feestje, zichzelf dit weekend van het leven beroofd heeft.

Of dit een boodschap is.

Een monument.

Een poëtische verwijzing.

Of een dronken grap.

Is de teddybeer zelf de boom in geklommen? Heeft hij het dorp nog een keer overzien met zijn glazen ogen? De rode daken, de identieke ritten, de vierde laag verf? Is hij daarna zorgvuldig aan de gang gegaan met knopen en lussen, waarna hij het uiteinde van het touw om zijn hals deed en zich, voorzichtig, maar met het naderende noodlot in zicht, van de tak liet glijden als de laatste daad in een leven dat zijn zachte, pluchen hart niet langer

aankon?

Langzaam, heel langzaam, maakt de beer rondjes. Dan kijkt hij mij aan, dan draait hij zich weer van me af. Het water onder hem glinstert. Aan de overkant rijdt af en toe een auto, maar niemand ziet mij zitten. Niemand ziet de beer hangen. Hij heeft dezelfde lichtbruine kleur als de takken van zijn galg. Hij lijdt onzichtbaar, in stilte. En hij draait rondjes.

Ik betrap mezelf erop dat ik probeer te verzinnen hoe ik hem naar beneden kan krijgen. Ik kan geen goede oplossing bedenken. Ik heb er ook niets mee te winnen, maar toch wil ik het. De beer moet van dat touw af en hij moet blijven glimlachen.

Ik buig nog een keer voorover en wacht tot hij zich naar me toe gekeerd heeft. Ja, hij lacht nog.

‘Hou vol,’ mompel ik, en schamper dan om die stomme woorden.

Ik voel mijn telefoon trillen. Het is Nathalie, hoe het met me gaat.

Niet zo goed. Ik praat tegen een suïcidale teddybeer.

Ik sta op en loop weg. Het gras piept onder mijn schoenen.

Even verderop ligt de sportwinkel waar Dennis werkt. Het is er klein, maar hij heeft niettemin een eerste verdieping. De brede trap op de begane grond vormt het middelpunt van de winkel. De hele rechtermuur is ingeruimd voor schoenen. Gympies, hardloopschoenen en voetbalschoenen. Ze staan elk op hun eigen kunststof plateautje, een plateautje waar het prijskaartje tussen geklemd zit. Hoe verder je naar achteren loopt, hoe groter de maat. Dan ook pas kun je zien wat er achter de trap hangt. Fel gekleurde regenjassen en geruite skibroeken vol zakken en touwtjes. Logisch dat dat aan het oog van de binnenlopende klant onttrokken wordt.

De vader van Dennis had dit baantje voor hem geregeld. Hij kende de meeste van de winkeliers in dit kleine winkelcentrum omdat hij er vroeger een tijdschriftenkiosk had, voordat hij als vertegenwoordiger sigaren ging verkopen.

Aanvankelijk had Dennis weinig zin in werk waarbij vreemden hem om de haverklap aan de mouw van zijn rode bedrijfspolo zouden trekken, maar hij klaagde niet en deed het toch maar. Zodoende was hij de eerste van ons met een voltijdbaan, terwijl de rest vooral erg hard bezig was om zo weinig mogelijk te hoeven veranderen. Een vervolgopleiding leek de logische stap na de middelbare school, maar we stopten allemaal binnen een half jaar alweer. Joey had het zelfs na twee maanden al gezien bij Commerciële Economie. Dat gaf niks. De tijd volmaken was belangrijker dan nu al, te vroeg, ontdekken dat we een toekomst hadden gevonden. Volwassen worden, dat diende te gebeuren zonder dat het te veel opviel.

In een van de eerste weken dat Dennis in de sportwinkel werkte, nu zo'n zes jaar geleden, liep ik er naar binnen. Het was vlak voor het weekend. De zon scheen. Aan de binnenkant van het raam zat een rij A4'tjes geplakt, elk met een eigen letter. De boodschap: uitverkoop.

In de winkel was het rustig. Ik liep een snel rondje en vroeg aan een collega van Dennis waar hij was, maar die kon hem niet vinden. Op de eerste verdieping ook niet. Toen ik hem opbelde, hoorde ik zijn telefoon afgaan achter de deur naar het magazijn. Hij nam op.

Ik zei dat ik het was en dat ik in de winkel stond. Toen ging de deur open. Hij keek even over mijn schouder, of daar nog vreemden de trap op kwamen.

‘Was je daar aan het werk?’ vroeg ik. Ik legde de nadruk op daar, want uiteindelijk moest het toch hier op de winkelvloer gebeuren, nam ik aan.

‘Nee,’ zei hij.

‘Beneden zei een collega van je dat hij niet zeker wist of je wel werkte vandaag.’

Hij lachte.

‘Ik heb nu even geen zin om klanten te helpen. Dus ik doe net of de voorraad nodig opgeruimd moest worden. Het ziet er al erg netjes uit, kijk maar.’ Hij duwde de dikke rode deur een stuk open en wees naar een rij van vijf witte planken, allemaal met keurige stapeltjes in plastic verpakte shirts, shorts, sokken en broeken.

‘Knap werk,’ zei ik spottend. Hij haalde zijn schouders op.

‘Er is vanavond een feest van iemand die Alex kent,’ zei ik. ‘Stukje fietsen, dat wel, maar het schijnt wel gaaf te worden. Ligt op de weg naar die ploeg waar we laatst tegen speelden.’

‘Oké,’ zei hij. ‘Tof.’

‘Dus je bent erbij? We spreken om negen uur af bij Joey.’

Hij stemde toe. Een moeder en haar dochter kwamen naar boven lopen.

Ik lachte toen ik ze passeerde, weer naar beneden liep, achterom keek en Dennis haastig door de deur weer het magazijn in zag lopen. Ik kon het nog net door de kier van de dichtvallende deur roepen.

‘Mafkees!’

De ochtend daarna zat ik achterop bij Richard. Ik hield me stevig vast aan de schouders voor me, mijn vingers dwars over de drie Adidas-strepen van zijn trainingsjasje. De wind kwam ons hard tegemoet, alsof hij probeerde te voorkomen dat we teruggingen naar waar het die avond zo mis was gegaan. Zo waaide wel de kater uit ons hoofd. We reden door de weilanden, langs maneges en windmolens. Richard had het over zijn 'rol' in het eerste en hoe hij zijn best deed om in het basiselftal te blijven. Ik luisterde maar half omdat het me eigenlijk op dat moment niet zo kon schelen. Bovendien blies de wind veel van zijn woorden weg. Bij een sloot zagen we drie jongetjes die kleine kluitjes naar een drijvende bal gooiden. Het begon zacht te regenen.

We foeterden op Joey. Dat we deze barre tocht aan hem te danken hadden, terwijl hij zelf in bed lag. Dat wij zijn fiets konden ophalen, die hij gisteren had laten staan. Ik denk dat we allebei ook wel geschrokken waren, maar daar hadden we het niet over. Eerst die fiets maar eens halen.

Wie die feestjes in West-Friesland organiseerde was nooit duidelijk, maar ze waren er volop. Er verrezen zomaar schuren of keten in het landschap van weilanden, er waren jongens die er metershoog kratten tegenaan stapelden en iedereen die ze kenden mondeling uitnodigden. De aankondigingen bereikten stevast veel meer mensen dan alleen de bekenden van degene die het organiseerde.

Die vrijdagavond liepen we iets voor half elf de donkergroene keet in. Binnen was het muf en donker. Er hing een vuile vlag met het Heineken-logo en een blauw straatnaambord met 'Amstel' erop. Op de tafels stonden flessen drank en plastic bekers op een kleedje dat ongetwijfeld die middag ergens van een ouderlijke keukentafel was getrokken. In een van de hoeken zag ik een voetbaltafel en in een andere een stereotoeren. Het verlengsnoer dat het ding van stroom voorzag, liep naar buiten. Daar waren, in de regen, de kratten bier hoog opgestapeld.

De jongens stonden in groepjes van drie tot vijf in een kringetje. Ze vertelden elkaar sterke verhalen en lachten erom. De meesten hadden grove, zwarte schoenen aan. Kisten.

Meisjes waren in de minderheid, maar ze waren er wel. Verdeeld over de ruimte, alsof elk groepje jongens er eerlijkheidshalve een of twee toegewezen had gekregen. Meisjes zochten elkaar niet op.

naa gekregen. Meisjes zoeken graag met op.

Ze waren er in twee soorten. Het schuchtere type, afwachtend, steeds de jongen die aan het woord was in de ogen kijkend. Zelfbewust trokken ze om de paar minuten hun shirtje even recht. Ze lachten als laatste om een grap, wanneer anderen al hadden bevestigd dat het inderdaad grappig was. En je had het luidruchtige type, het meisje dat de aandacht opeiste. Schreeuwend, de jongens uitdagend en ze tegen elkaar uitspelend. Ze speelden met hun vrouwelijkheid, op een manier die tussen gedurfd en ordinair bleef zweven. Meestal waren ze minder mooi dan het eerste type.

Meisjes haalden nooit bier. Ze dronken het wel, maar langzamer.

Alex kende driekwart van de meisjes. Bij binnenkomst kwam hij er direct twee tegen met wie hij een gesprek begon. Achter hun rug wees hij ons alvast aan welke de mooiste was. Het type *next door*, Alex ging altijd voor het *girl next door*-type. Bescheiden, klein en een beetje verlegen. Het eerste type meisje. Deze had krulletjes en kleine oorbellen.

Joey liep naar buiten, pakte in de regen snel vijf flesjes uit het bovenste krat, trok ze open aan de zijkant ervan en duwde ons er een in handen. Alex stelde de meisjes aan ons voor. Linda. Joey. Johan. Hilde. Joey. Johan. Ik probeerde een gevatte opmerking te maken tegen Hilde, maar dat mislukte. Alex sloeg zijn arm alvast om Linda heen. Joey had al meer aandacht van Hilde dan ik.

Richard en Dennis speelden een potje tafelvoetbal. Hun flesjes op de rand van de tafel, wankelend bij elk doelpunt. Richard liet zijn mannetjes steeds rondjes draaien door een zwaai te geven aan het handvat en het dan los te laten. Dat mocht niet, protesteerde Dennis. Dat stonden de officiële regels van tafelvoetbal niet toe.

Richard lachte. 'Er zijn geen regels van officieel tafelvoetbal,' zei hij, en hij sprak 'officieel tafelvoetbal' uit alsof het net door Dennis verzonnen was. Die liet het maar begaan.

Zo deden we allemaal ongeveer wat we elke vrijdag- en zaterdagavond deden. We hadden er alleen een stukje verder voor gefietst.

Ik had niet gemerkt dat Joey plotseling verdween. De avond vertraagde naarmate hij langer duurde en de alcohol zich verspreidde door onze lichamen. Met wie ik praatte, hing in steeds mindere mate af van of ik hem of haar wel kende. Ik sprak meisjes aan en probeerde grappig te zijn.

We vonden hem buiten, tussen de struiken. Zijn armen wijd, zijn benen

gekruist en zijn ogen dicht. We wisten niet hoe lang hij daar had gelegen. Het regende en zijn kleren waren doorweekt. Binnen korte tijd stond iedereen om hem heen. Waarom lag hij daar?

Toen zijn ogen weer open waren en we hem rechtop tegen de keet hadden gezet, ging ik naast hem zitten. Hij sprak, maar niet meer dan drie woorden achter elkaar.

‘Het gaat wel.’

Iedereen wilde weten wat er gebeurd was en hoe hij daar was beland.

‘Weet ik niet.’

‘Wil je naar huis?’ vroeg ik.

Hij slikte en trok zijn kletsnatte shirt van zijn lichaam. Zodra hij losliet, sloot het zich weer om zijn borstkas. Hij bekeek zichzelf, kneep toen zijn ogen dicht en kreeg ze daarna nog maar voor de helft open. Hij zuchtte.

‘Mwah.’

Diep in de nacht zetten we hem in een taxi. Regelmatig kotste hij hevig, waarna hij zich haastte om te zeggen dat het allemaal wel meeviel. We noemde de chauffeur zijn adres. Die knikte chagrijnig, bedankte ons hartelijk voor zijn smerige achterbank en reed toen met hem weg.

We vonden zijn fiets in de modder naast de keet. Alles zag er anders uit in daglicht. De keet was kleiner dan hij de avond ervoor leek. Overal lagen lege flesjes. De voetbaltafel was er nog, de stereo was weg.

We fietsten naar huis, op twee fietsen. Ik zei tegen Richard dat wij het eigenlijk nooit zo bont maakten als Joey. Daar was hij het mee eens. Dat was maar goed ook, vond hij, want iemand moest toch de volgende dag door dat rotweer om zijn fiets op te halen.

We lachten. We hadden er weer een goed verhaal bij.

Waarom, dat weet ik niet zo goed. Maar ik loop vanuit het park, waar ik de beer achterlaat, langs de winkel van Dennis naar het huis van Alex. De lente hangt in de lucht, ik probeer de geur van gras en zon zo diep mogelijk op te snuiven. Het helpt. Een beetje. Voor nu.

Alex zit op zijn kamer, op een bureaustoel, achter zijn computer. Hij ziet er bleek uit, maar misschien komt dat door het felle zonlicht dat binnenvalt.

Ingevallen wangen.

Hij groet me kort, maar vraagt niet wat ik kom doen. Er staat een asbak naast zijn toetsenbord, een net uitgedrukte sigaret ligt er nog in te smeulen. Een tweede, die al langer geleden uitgemaakt is, ligt ernaast.

Het verbaast me dat hij weer rookt. Het moet al een paar jaar geleden zijn dat ik het hem voor het laatst zag doen. Hij rookte nooit veel, maar bij het uitgaan stak hij er een paar per avond op. Hij was iemand bij wie het er charmant uitzag, iemand die wist hoe zo'n sigaret zijn voorkomen kon versterken.

Ik pak een kruk uit de hoek van de kamer en kijk rond. Het valt me op hoe zijn kamer op mijn oude slaapkamer lijkt. Het rustige grijs, gebroken wit, zwart. Een kledingkast met keurige stapeltjes shirts, truien en broeken. Bloesjes aan een hanger. Geen posters aan de muur, geen planten, geen foto's in lijstjes. Alsof het een kantoor is. Het verschil tussen zijn en mijn kamer is wat erin staat. Een pc met flatscreen, een grotere televisie dan mijn ouders in de woonkamer hebben staan, een laptop dichtgekapt op bed. Alex' kamer lijkt op de mijne zoals die eruit zou zien na een minuut gratis winkelen bij de MediaMarkt.

Alex zegt niets, klikt ogenschijnlijk gedachteloos door een paar tabbladen van zijn browser. Hotmail, GeenStijl, Nu.nl, zijn fictieve team bij Online Soccer Manager. Een balkje boven in het scherm geeft aan dat hij zojuist succesvol een wissel heeft doorgevoerd. Dan klikt hij weer verder.

'We hebben een kaart uitgezocht,' zeg ik.

'Aha,' zegt hij. Hij kijkt niet op. Wel kijkt hij even naar de asbak, waar de sigaret net zijn laatste restje rook naar boven krult. Ik zie hem zoeken, misschien naar het pakje sigaretten. Hij vindt niets in ieder geval.

‘Allemaal lelijk, natuurlijk, die kaarten. Daar gaat het ook niet om. Maar dat is tenminste gedaan. Ze worden vanmiddag nog verstuurd. Ik heb je nog gebeld om te checken of we iemand vergeten waren, maar je nam niet op.’

‘O’, zegt hij. ‘Ik was gewoon hier.’

Klik. GeenStijl.

‘Jij gaat vanavond de kist doen?’

Hij kijkt me even aan.

‘Dóén?’

‘Uitzoeken. Dat zei Eva.’

‘Ja. Ik fiets er na het eten wel even heen.’

Klik.

‘Oké. Nog iets van Richard gehoord?’

‘Dat-ie niet komt. Hij moet werken, zegt-ie.’

‘Oké, ja, dat hoorde ik ook.’

Ik wacht even. De kamer stroomt onmiddellijk vol met stilte.

‘Denk je niet dat hij eigenlijk gewoon niet wil meehelpen? Dat hij er geen zin in heeft, niet over wil nadenken, zoiets? Ik hoor hem er ook weinig over.’

‘Misschien,’ zegt Alex. Hij haalt zijn schouders op. ‘Misschien wel. Wij hebben het natuurlijk niet verzonnen, dat dit nu moet.’

‘Nou ja, hij moet érgens in liggen.’

Alex snuift. Een wrang, verontwaardigd geluid. ‘Niet als hij het niet gedaan had.’

Hij klikt de tabbladen geroutineerd weg. Alleen zijn mail blijft openstaan. Ik scan snel, onwillekeurig, zijn laatste binnengekomen mailtjes. Een antwoord van zijn baas staat bovenaan.

RE: werk deze week.

Alex werkt bij Makelaarskantoor Maas & Raten. Ik weet waar het kantoor is omdat ik er vaak langsrijd, op weg naar het station, maar ik ben er nog nooit binnen geweest. Op het grote raam hangen de huizen die ze onder hun hoede hebben. Alex maakt er contracten op, daar heb ik hem wel eens over horen vertellen. Een foutje in het contract en de hele verkoop van het huis

staat op losse schroeven, zei hij daar eens over. Ook op het werk klikt hij veel langs tabbladen. 'Ik heb vandaag Nu.nl helemaal uitgelezen,' zei hij een andere keer.

Dat is goed. Sterkte, zie ik staan.

Dan klikt hij ook dat scherm weg. Zijn bureaublad verschijnt, een halfnaakte vrouw in gekrulde pose op een bed met felblauwe lakens. Ook de sierlijke boa om haar nek is blauw. Ze kijkt me aan met half gesloten ogen. Enorme tieten.

'Ik ga weer,' zeg ik. 'Succes, vanavond. Zoek je iets passends uit?'

'Ja hoor,' antwoordt hij.

En dan, iets zachter, terwijl ik opsta van het krukje: 'Dit was de afspraak niet. Zo hadden we het *godverdomme* niet afgesproken.'

Ik ben het met hem eens, meer dan ik het ooit eerder met hem eens ben geweest.

Ik zet het krukje terug en klop hem zacht op zijn schouder.

Hij loopt niet met me mee naar beneden, maar als ik de twee trappen af ben en op het punt sta de voordeur uit te gaan, hoor ik hem de bovenste trap afrennen, de deur van de badkamer openen en de klep van de wc omhooggooien.

Ik hoor hem overgeven.

Buiten is het gelukkig nog lente.

‘Zonde, dat zoiets verdwijnt.’ Joey zette zijn beker van afbreekbaar plastic aan zijn lippen.

We waren op iets wat officieel een festival genoemd werd, maar zwaar afbreuk deed aan die benaming. Op het hoofdveld van onze voetbalclub stond een buitenpodium en langs het veld waren wat kraampjes. In de meeste werd bier geschonken, in eentje werden hamburgers en patat gebakken en in de hoek kon je muntjes halen om alles te betalen. Wij hadden het enige tentje waar je kon zitten opgezocht. Er waren picknicktafels neergezet en onder het witte doek stond een dj-tafel. Het idee was dat ze die voor een muziekquiz gingen gebruiken. Het was dat type weer waarbij je voortdurend twijfelt over wel of niet je jas uittrekken.

Op het podium werden covers gespeeld door een lokaal bandje. Er stonden hooguit vijftig toeschouwers bij te kijken. Als je om je heen keek, leek het niet onlogisch dat dit de laatste keer was dat de organisator hieraan was begonnen.

Daar was Joey het mee eens.

‘En toch is het zonde. We zijn hier elk jaar.’

Dat was waar. Zoals met zoveel dingen. Het was, net als de kermis, de klaverjasdrive en het toernooi op Texel, een ritueel. Een jaarlijks ritueel waar na vandaag een einde aan zou komen. Uitstekend, leek me. Tijd voor iets anders.

‘Iets anders doet het niet voor mij, Johan. Iedereen denkt altijd maar iets anders te moeten verzinnen, terwijl alles prima gaat zo. Ik baal ervan.’

Ik kreeg hem weer aan het lachen toen ik Richard om bier stuurde zonder hem te vertellen dat je daar muntjes voor moest halen. Van een afstand keken we toe hoe hij op een van de biertenten af liep, vijf minuten stond te wachten tot hij geholpen werd, vijf vingers opstak en toen zonder bier naar de muntjestent in de hoek gestuurd werd.

‘Je moet verdomme weer met muntjes betalen’, zei hij nadat hij een kwartier later ons bier op tafel zette.

‘Ja,’ zeiden we. ‘Dat was geinig.’

De quiz begon. Het ging ons om onze zitplek maar nu we hadden

De quiz begon. Het ging ons om onze zierpik, maar nu we hadden besloten mee te doen, zou het fanatiek gebeuren. Hij werd georganiseerd door een bandenfabrikant die om de hoek van de club zijn garage had. We kregen een deelnameformulier en een pen met het bedrijfslogo. Achter de dj-tafel stond de zus van Richard, Henriëtte. Ze werkte voor het bandenbedrijf. Joey had er ook een paar weken gewerkt.

Toen we het eerste nummer gehoord en geraden hadden, kwam Dennis aanlopen. Ik zag hem bedenkelijk kijken naar de band op het podium.

‘Wat is dat voor rotzooi?’ vroeg hij terwijl hij naast ons kwam zitten.

We luisterden niet. Het tweede nummer moest geraden worden. ‘Watching the Wheels’, van John Lennon. Die wist ik. De rest mocht bij me afkijken.

‘Waarom ben je zo laat?’ vroeg Alex.

‘Ik was nog bij Karin,’ zei Dennis.

‘Ah,’ zei Joey, ‘was het weer zover.’

Daar reageerde Dennis niet op. Hij keek op ons blaadje, luisterde maar mee en probeerde te raden.

Het was ‘Drive’, van The Cars.

‘Waar is ze nu?’ vroeg ik.

‘Wie?’

‘Karin.’

‘Thuis. Die had niet zoveel zin om te komen.’

Nu viel Joey weer in. ‘Nog heel wat dat jij dan wel nog komt opdagen.’

Hij zei het zonder Dennis aan te kijken. Zijn ogen bleven bij het deelnemersformulier. Veel gekras en gecorrigeer. ‘Ah, dit zit in die ene film,’ zei hij, en hij probeerde goed te luisteren.

Hij kwam er niet op. Wij ook niet.

‘Klotequiz,’ zei hij. ‘Allemaal domme nummers.’

‘Waarom zou je er een probleem van maken als ik bij mijn vriendin ben?’ vroeg Dennis.

‘Jezus, wat flauw,’ riep Joey. ‘Die nummers gaan allemaal over auto’s. Omdat ze banden verkopen.’ Hij stond op, verfrommelde zijn formulier en

liep weg.

Ik keek naar Dennis, maar die had zijn woorden alweer in zijn binnenzak gestoken.

Ook Richard was de quiz zat. 'Ik ga patat halen,' zei hij.

Zo bleef ik zitten met Dennis. De zon verdween langzaam achter de bomen langs de kant van het veld. Het gras werd al natter. We zagen bij de uitgang iemand uitglijden. Een combinatie van gladheid en drank.

'Ha, kijk die kerel,' zei Dennis. Ik lachte met hem mee.

Ik nam mijn laatste slok en zette de beker in de stapel voor me.

Ik denk aan de treinreis van gisteren. Aan dat het al veel langer geleden lijkt dan één dag, en dat ik nu al een ander iemand ben dan toen, toen ik in Utrecht in de trein stapte en hier er weer uit.

Het was rustig op het perron. Verderop hing een stel op een ijzeren bankje, ze zagen eruit alsof ze al de hele nacht wakker waren. Misschien kwamen ze van een feest. Er stond een blikje Red Bull tussen de voeten van het meisje, toen ze ging verzitten stootte ze het om. Het spul liep tussen de tegels als bloed van iemand die neergeschoten op straat lag. Ze merkten het allebei niet op.

Er werd iets omgeroepen.

Een man stond vlak bij me, met een vouwfiets in zijn handen. Hij kreeg het ding niet ingeklapt. Ik schrok van het lawaai toen het plotseling wel lukte, en liep bij hem weg.

Weer een omroepstem.

Hoe lang stond ik daar al? Het leek een half uur. Ik keek op mijn horloge. Vier minuten.

Er was een station. Amsterdam Centraal. De meeste mensen gingen de trein uit. Ik bleef zitten. Voeten stapten langs mij, aan de andere kant van het raam.

Daarna de Noord-Hollandse weilanden. Weids, uitgestrekt, onder een lucht die van licht- naar donkerblauw verschoot, lagen groene plateaus als biljartlakens, van elkaar gescheiden door smalle slootjes. Ik keek naar buiten en dacht aan vroeger, aan hoe ik in de trein zat met mijn ouders en mijn zusje. Dan liet ik een mannetje meerennen in gedachten, een mannetje dat als in een computerspel van links naar rechts rende door het weiland. Hij sprong over slootjes en ontweek op mijn commando huppelend bomen en lantaarnpalen en elektriciteitskastjes. Soms zag ik die obstakels te laat, dan knalde het mannetje ertegenaan en was hij dood. Omdat ik drie levens had, begon daarna de volgende te rennen.

Ik wilde naar buiten. Niet langer stilzitten. Ik ging staan, maar dat had geen zin, dus ging ik weer zitten. Ik wilde heel hard rennen, net als dat mannetje, en schreeuwen, de wind voelen, in het gras vallen, kou vatten en

neer erg ziek worden. Heel veel drinken en dronken worden en op straat in slaap vallen en opgepikt worden door iemand die me mee naar huis nam en me verzorgde, in een andere wereld, waar de klok een andere tijd aangaf en de huiskamer rook naar niets wat ik kende.

Na het station van Castricum stond er een conducteur naast me. Hij schudde aan mijn schouder. Ik gaf hem mijn ov-studentenkaart.

‘Dit is een pinpas,’ zei hij.

Ik gaf hem mijn ov-studentenkaart.

‘En dit is een week-ov,’ zei hij toen. ‘Het is weekend.’

Ik keek hem aan, en verontschuldigde me. Hij schreef een boete uit.

‘Ik stuur de boete naar je huisadres,’ zei hij.

‘Dat is goed,’ zei ik, en dacht aan het moment dat ik hem in mijn brievenbus zou vinden. Ver weg, in een ander tijdperk. Het zou een ander mens zijn, misschien, degene die de brief van de NS uit de brievenbus zou pakken. Iemand die wijzer was, verdriet kende, het onder ogen had gezien. Misschien ook niet.

‘Gaat het wel?’ vroeg de conducteur. Hij was al een stoel verder, maar boog zich achterover om zijn blik nog even bij mij te houden. Hij keek me bezorgd aan.

‘Nee,’ zei ik. ‘Maar dat geeft niet.’

Hij haalde zijn schouders op, liep door het gangpad en verdween daarna door de deur. Het duurde tien seconden voor die zichzelf met een sissend geluid weer sloot. Mijn eigen woorden klonken na, in al hun onnozelheid.

Dat geeft niet.

Daarna kwam het moment van uitstappen. De huizen kwamen in beeld als een film die langs me heen schoot, een film die ik al heel vaak gezien had, die steeds meer vertraagde en ten slotte tot stilstand kwam. Het zware, doffe geluid van de deuren die opengingen en dan de eerste stap op de tegels van het perron. Tegels die niet langer zo onder mijn voeten lagen dat ik eroverheen kon lopen zonder de randjes te raken. Huizen die niet langer aanvoelden alsof ik ze zelf ontworpen had. Maar nog altijd het dorp waar ik vandaan kwam.

Het verschil tussen wie ik vroeger was en wie ik nu ben, uit te drukken in de tijd van één treinreis. Een uur en achttien minuten.

Mijn moeder komt 's avonds de logeerkamer binnen en zet thee voor me neer. Op een schoteltje. Ze zegt niets.

'Mam?' vraag ik als ze weer naar beneden wil lopen. Ze draait zich om, een hand op de klink van mijn kamerdeur. Ze zegt niets, kijkt me alleen aan en wacht op wat ik ga zeggen.

'Bedankt.'

'Waarvoor, lieverd?' vraagt ze.

'Dat weet ik niet,' hoor ik mezelf zeggen.

Ik denk er even aan hoe vaak ze de zinnen die ze aan mij richt afsluit met 'lieverd'. Zo moet het zijn om kinderen te hebben. *Lieverd*, onvoorwaardelijk.

Ik zeg na een korte stilte: 'Dat ik hier weer even mag zijn.'

Haar hand glijdt van de deurklink. Ze staat daar, ik lees mijn verdriet in haar ogen. Meer moeder dan nu kan ze nooit worden.

Ze knikt, heel zachtjes.

'Probeer straks maar wat te slapen.'

Ik knik terug, en kijk dan naar mijn thee.

'Heb je er suiker in gedaan?' vraag ik.

Natuurlijk heeft ze er suiker in gedaan.

Dinsdag

Een subtiele krijtstreep? Donkerbruin? Donkergrijs? Of toch gewoon zwart? Ik bekijk de pakken en probeer er een te kiezen. Ondertussen wrijf ik twee uurtjes slaap uit mijn ogen.

Ik pas het donkergrijze pak. De verkoper komt naast me staan als ik het pashokje uit kom. Hij kijkt me aan via de spiegel en knikt goedkeurend. Dat doet hij vaker zo, dat knikken. Dat kun je zien.

Ik hou het antwoord simpel als hij me vraagt waar het voor bedoeld is.

‘Een uitvaart,’ zeg ik.

‘Aha,’ zegt hij.

Ik heb er nog even aan gedacht een pak te huren, maar bedacht al snel dat dat niks was. Op de uitvaart van mijn goede vriend ga ik geen pak dragen dat gedragen is door anderen, door ik weet niet hoeveel anderen. Net zo groot, net zo breed, net zulke schouders als ik, maar op andere momenten. Een bruiloft, een bedrijfsfeest, een sollicitatiegesprek, misschien ook wel een begrafenis of een crematie. Nee, bij vrijdag hoort iets nieuws, iets wat nog geen andere herinneringen meedraagt.

Ik kies het pak waar de verkoper bij knikte. Ik ben nog steeds de enige in de winkel. De drukte zal straks wel op gang komen.

Ik bekijk mezelf nog eens in de spiegel. Niet slecht. Het is bijna jammer dat het maar voor één dag is.

Pas je op? Straks is je hoofd eraf.

Toen ik klein was, waarschuwde mijn moeder me zo voor elk gevaar. Nooit zomaar de weg op rennen, want dan komt er een auto en dan is je hoofd eraf. Niet zelf de zoldertrap op klimmen, want je klapt achterover en dan is je hoofd eraf. Johan, lieverd, klauter maar niet zo hoog dat rek op. Straks val je en dan is je hoofd eraf.

Ik vermoed dat ze me wilde voorbereiden op het ergste, dat het een manier was om me af te schrikken. Dat ze een tegenwicht wilde bieden voor *Tom & Jerry* en *Roadrunner*. Kindertelevisie leert je dat je op volle vaart tegen muren kunt lopen, in ravijnen kunt vallen en loodzware aambeelden op je hoofd kunt krijgen – allemaal zonder blijvende schade. Soms vliegen er even kleine vogeltjes in een cirkeltje boven je hoofd. Soms word je er heel erg plat van. Maar dan blaas je op je duim en, plop, daar ben je weer.

Maar nee. Oppassen dus.

Misschien dat ik daarom de stoeprand voor het huis niet af durfde. Ik bleef staan op de grens van onze voortuin. Daarachter de straat, waar parkeerplaatsen waren en vuilniswagens kwamen langsgereden. Waar de grotere, oudere buurjongens de dienst uitmaakten. Achter de stoeprand was je op jezelf aangewezen. Achter de stoeprand kon je weliswaar het potje knikkeren winnen, het bleef de vraag of je daarmee wegkwam. Of je ze uit het stenen kuiltje kon grissen en haastig de lange weg naar huis kon maken, om pas achter de voordeur, met trillende benen op de deurmat, de glimmende dingen uit je broekzak te pakken en ze te bekijken.

De eerste keer dat ik verder dan de stoeprand durfde, ging ik eerst zitten. Mijn kont op de rand, mijn schoenen er voorzichtig overheen. Ze raakten de straat, ik was er al half. Ik keek achterom, hoopte dat mijn moeder voor het keukenraam stond en me zag. Mam, je zou dit moeten zien, ik weet nog niet of ik hier trots op ben of dat het heel erg onverstandig is. Straks ligt mijn hoofd eraf, ik weet dat ik speel met dat risico, maar ik doe het. Later rende ik door de straat, zo hard ik kon, mijn hoofd achterover in de wind om mezelf aerodynamischer te maken.

De hele straat was voortaan mijn voortuin. Als je er eenmaal op durft te staan, als je er bent gevallen en hebt gevoetbald, de kat van de overburen hebt

geaaid en hebt gevochten met jongetjes uit andere straten, dan valt het erg mee.

De volgende missie was alleen naar school lopen. Tot de helft liep mijn moeder mee, daarna moest ik verder. Honderd meter voor we er waren, liet ze mijn hand los. 'Doe je het nu zelf?' vroeg ze. Ik knikte. Ik knikte net zoals ik de dag ervoor had geknikt, als antwoord op dezelfde vraag, maar nu zou het echt lukken. Ik zou niet meer terugrennen.

Het lukte. Niet zo gek, want ik kende de weg. Toch drong tot me door dat ik haar hand niet meer vasthad en dat het betekende dat ze voortaan elke dag mijn hand iets eerder los zou laten. Vandaag was het honderd meter, morgen misschien tweehonderd. Binnenkort zou ze thuis blijven, alleen twee boterhammen met pindakaas in mijn hand duwen, 'tot vanmiddag' zeggen en achter het raam staan zwaaien tot ik uit zicht was.

Op het schoolplein liep ik langs de fietsenstalling, de knikkerputjes en de muren vol stoepkrijt. Ik keek goed om me heen, of klasgenootjes zagen dat ik alleen aankwam, want dat was natuurlijk wel stoer. Mijn moeder? Die had ik niet nodig. Die kon wat mij betreft blijven stofzuigen. Die hoefde zich om mij geen zorgen te maken.

Hier was ik. Ik zette mijn voet op het rooster voor de deur en stapte over de drempel. De geur van tegen de verwarming hangende winterjassen kwam me tegemoet. Er liep een leraar met verse koffie door de gang, langs de tientallen witte boekjes met onderwerpen voor werkstukken.

Kijk eens, meester. Ik ben er. Ik heb mijn hoofd nog.

Op de overloop van de eerste verdieping, die met de slaapkamer van mijn ouders en de badkamer, staat de hondenmand. Er ligt een lichtbruin dekentje in, dubbelgevouwen. Vroeger was het dekentje van mijn zusje. Ze duimde ermee en het moest altijd mee als we ergens gingen logeren.

In de hoek bij het raam staat een airconditioner. Richard stond eens voor de deur met dat ding in zijn armen. Hij kon er maar net overheen kijken als hij zijn kin omhoog deed en liet het twee keer bijna vallen. 'Over,' zei hij opgewekt. Ik mocht hem hebben. 'Een prima ding, hoor', zei hij erbij toen hij voorzichtig over de drempel was gestapt en de airco op de mat had neergezet. Hij keek ernaar terwijl hij zijn handen losgooide na het lange dragen. Ik dacht bijna dat hij ging zeggen 'Ik heb hem zelf thuis ook', maar dat deed hij niet. Ik kreeg wel te horen wat ik bespaard had doordat hij het me zomaar cadeau deed. 'Normaal gesproken tweehonderd euro, hè? Geruisloos, energiezuinig en een prima koelvermogen.'

Ik hoor het hem nog zeggen, bijna identiek aan hoe Victor het altijd zegt. Met de nadruk op dezelfde woorden.

Ik ga op het laminaat zitten, tussen de hondenmand en de airco, en haal mijn telefoon uit mijn broekzak. Ik kies het nummer van Richard en wacht tot hij overgaat. Na zes keer hang ik weer op. Misschien is hij aan het werk.

Toen Richard begon aan zijn mbo-opleiding, detailhandel, had hij zijn eerste stage alvast geregeld. Daar hoefde hij pas aan het begin van het tweede jaar aan te beginnen, maar hij vroeg het alvast aan Victor, de vriend van zijn zus. Hij stopte na een paar maanden al met zijn opleiding en vroeg Victor toen of hij er gewoon kon komen werken. Dat was ook goed. Sindsdien bestaat Hoes Airco uit twee man personeel. Af en toe, alleen als er omvangrijke systemen vervoerd moeten worden, werkt er ook een chauffeur voor het bedrijf.

Ik probeer het nog eens. Weer niets.

De airco lijkt op een computerkast. Er zit een ronde schakelaar aan de zijkant, waarmee hij op vier standen kan. Uit, 1, 2 en 3. Ik draai hem naar de laagste. De airco blaast eerst wat harder, alsof er nog lucht van de vorige keer uit moet, en schakelt dan over op een monotoon gebrom. Niet geruisloos dus, maar het scheelt niet veel. Een surveillant zou tijdens een examen niet

opkijken wanneer iemand op dit volume nadacht over een moeilijke opgave.

Richard kent alle merken, alle systemen, alle voordelen en nadelen. Voor aan de wand, aan het plafond, vrijstaande zoals deze. Grote systemen voor immense kantoorruimtes en kleine 'koeloplossingen' voor particulieren. Spul voor binnen en voor buiten. We waren nog geen tien minuten in ons appartement in Griekenland of hij had de airco al beoordeeld. 'Ik ken dit systeem wel. Rotzooi, vraag maar aan Victor.'

Er blaast nu al drie minuten koude lucht tegen mijn rechterarm. Ik draai de schakelaar weer terug. Het gebrom sterft weg.

Ik probeer het nummer van het kantoor. Ik heb Richard niet meer gezien na zondagmiddag, toen we aan de keukentafel zaten bij Dennis. Ik wil hem graag betrekken bij alles wat er geregeld moet worden. Zijn verhaal horen, zijn leed zien. Me optrekken aan zijn optimisme, mocht dat er zijn. Zijn antwoorden horen op de vragen die ik heb.

Er wordt niet opgenomen. Meestal zijn ze dan bij een klant.

Ik probeer zijn mobiel nog eens. Dit keer krijg ik meteen zijn voicemail. Ik wacht op de pieptoon, ben van plan iets in te spreken, maar hang op zonder iets te hebben gezegd.

Of Richard is helemaal niet aan het werk. Ik weet het niet, ik weet te veel dingen niet.

Ik pak mijn telefoon en open het sms'je van zaterdagavond nog eens. Staan er antwoorden tussen de woorden en de zinnen van Joey's laatste boodschap?

Waarom deed je dit? Had ik het aan je kunnen zien wanneer we het kopselletje speelden? Had ik iets aan je kunnen merken op Kreta?

Ik kijk naar de blanco ruimte tussen twee zinnen, waar mijn spiegelbeeld reflecteert in het scherm.

's Zomers speelden we het kopspelletje. De regels zijn als volgt. De deelnemers staan in het zwembad, daar waar het water ongeveer tot hun middel komt. Ze hebben bij aanvang van het spel elk drie levens. Met een klein balletje wordt naar elkaar over gekopt met het doel dat zo lang mogelijk vol te houden. Gaat het fout en valt de bal in het water, dan verliest de speler bij wie het fout gaat een leven.

Natuurlijk is het lang niet altijd zo dat degene die het balletje het laatst raakte, ook degene is die schuld heeft. Daarom wordt er gestemd in gevallen waarbij de schuldige niet met zekerheid aan te wijzen is. Iedereen die sowieso níét schuldig is, mag stemmen. Wie de meeste stemmen krijgt, draagt dus volgens de meerderheid schuld. Hij verliest een leven.

Pas bij de vierde keer koppen begint het spel. Gaat het daarvoor al verkeerd, dan is er niemand schuldig. Gaat het fout bij de zesde kopbal, dan is degene die de zesde kopte altijd direct al zijn levens kwijt. Er wordt bij de zesde ook niet gestemd over de schuldvraag. Dit is een essentieel onderdeel van het spel: het betekent dat het koppen van de zesde bal een risico inhoudt. Dat doe je alleen als je zeker weet dat je de bal weer veilig naar het voorhoofd van iemand anders krijgt voor de zevende.

Is er echter een andere deelnemer die, in tegenstelling tot wat redelijkerwijs te verwachten valt na een belabberde zesde kopbal, tóch de bal nog voor de zevende keer weet te koppen (en daarmee de teloorgang van een andere deelnemer voorkomt), dan krijgt die een extra leven toegekend. Ook dit gebeurt pas na overleg tussen de andere deelnemers.

De winnaar is de laatste die nog levens overheeft.

De schoonheid van het kopspelletje zit in de tegenstelling: er is een gezamenlijk doel waarbij niet verzaakt mag worden (het zo lang mogelijk overkoppen), maar iedereen kan individueel afgerekend worden op fouten. De stemrondes leiden dikwijls tot politieke spelletjes en wraak voor wat in eerdere stemrondes gebeurde.

Het kopspelletje is verzonnen door Joey Vergeel en Johan Steenstra, op zaterdag 12 juli 2004 op het strand van Bergen aan Zee.

Het werd donker. Het was de derde dag van onze zomervakantie op Kreta, drie jaar geleden. We hadden net gebarbecued, zo'n door het hotel georganiseerde barbecue. Iedereen legde vijftien euro in. Het personeel stond vlees te grillen en wij haalden het bij ze op, in een lange rij. Er was een danspaar dat ondertussen op kitscherige muziek de tango danste. De andere gasten aan de tafel klapten beleefd na elk nummer. Wij probeerden onder het rokje van de vrouw te kijken als ze tijdens het dansen een been omhoog gooide. Het lukte zelfs om haar zo op de foto te krijgen, weliswaar pas na lang proberen.

Daarna zaten Joey en ik aan witte plastic tafeltjes, op witte plastic stoelen, aan de rand van het zwembad. We hadden allebei een extra stoel om onze voeten op te leggen. De rest speelde het kopspelletje. Er werden elke keer weer nieuwe spelregels bij verzonnen. Dat wij nu niet meededen, betekende dat we de volgende dag weer bijgepraat moesten worden.

Het was een spel waarbij het balletje meer dan de helft van de tijd niet eens nodig was. Het ging niet om je kwaliteit als koper – ja, ook wel – maar vooral om het inschatten, onderhandelen en het intelligent uitbrengen van je stem. Weten welke ballen je kon kopen en welke je moest laten gaan om, nog voor het balletje het water raakte, beschuldigend een ander aan te wijzen.

De stemrondes namen ook nu de meeste tijd in beslag. We hadden net een nieuw balletje, een zilveren met het Nike-logo erop. De vorige was blauw, maar die was door Alex uit frustratie zo ver weg getrapt dat we hem niet meer konden vinden.

Joey en ik konden zien wie er momenteel in het beklagdenbankje zaten. Tenminste, het leek erop dat Alex en Richard elkaar de schuld gaven. Vooral Alex stond druk te wijzen en te schreeuwen, terwijl het zilveren balletje steeds verder van ze weg dreef. Dennis ging het halen.

Richard moest een leven afstaan. Hij sloeg met zijn vlakke hand op het water.

De lucht was donkerblauw en kreeg er steeds een donkerder tintje bij. Er waren geen wolken. Op het wateroppervlak ontmoetten de lichten van de zwembadbodem die van de appartementen. Bij een van de appartementen hingen onze handdoeken over de reling van het balkon. Een rood-gele, een

groene met het logo van Libertel en een rood-wit-blauwe, als de Nederlandse vlag.

Joey keek over de weerspiegeling van het water. Hij nam een slok van zijn bier. Grote glazen, grote slokken. Hij keek mij aan en veegde zijn mond af.

‘Wat ga je volgend jaar doen?’ vroeg hij.

‘Weet ik nog niet,’ antwoordde ik. ‘Werken, denk ik. En jij?’

‘Ik weet het ook nog niet. Mijn moeder wil graag dat ik fulltime ga werken, zodat ik voor mezelf kan zorgen, een huisje kan kopen, en zo. Maar ik heb geen flauw idee wat ik zou moeten doen. Uiteindelijk heb ik nog steeds geen opleiding of iets.’

Hij nam een slok en keek me even aan alsof hij wilde zeggen: je kunt mij niet kwalijk nemen dat alles zo onaantrekkelijk is.

‘Hoorde ik je niet een keer zeggen dat je piloot wilde worden?’

‘Ja. Ja, dat wil ik nog steeds wel.’ Hij zei het op de toon zoals iemand die om half drie ’s middags nog in bed ligt, antwoordt op de vraag ‘Zou jij vandaag de ramen niet gaan lappen?’

‘Twee keer per jaar kun je je daarvoor inschrijven,’ ging hij verder. ‘Dan moet je een paar dagen van die tests doen. Die zijn best zwaar, omdat ze alleen de besten willen hebben.’ Hij was even stil, terwijl we allebei naar het kopspelletje keken.

‘En politieman, wil ik ook worden. En brandweerman, en profvoetballer bij Ajax.’ Hij lachte hard.

‘Maar ja, elke dag trainen. Helemaal naar Amsterdam. Dat gaat je ook niet in de koude kleren zitten, Johan. Als je een keer gaat zuipen zet iemand het in de krant en dan ben je het haasje. Bovendien zou ik als buitenspeler niet goed tot mijn recht komen in het systeem dat ze nu spelen. En zondags, hè. Ik heb op zondagen wel wat beters te doen.’

We waren de laatsten. De dronken Engelsen die achter ons hadden gezeten, vertrokken met veel lawaai naar hun appartement om zich klaar te maken voor een avond in het centrum.

Alex won het kopspelletje. Aan de kant van het water, met zijn voeten over de rand, zat een Nederlandse jongen die hier ook op vakantie was. Hij had ’s middags de regels van ons uitgelegd gekregen, maar begreep er nog te weinig van. Ging in de fout bij de zesde bal en zat alweer enige tijd toe te

kijken, de stumper.

‘Wanneer is de volgende?’ vroeg ik Joey.

‘De volgende wat?’

‘De volgende keer dat je aan die tests kan meedoen?’

‘In september, volgens mij. Maar ik weet niet zeker of je je daar nu nog voor kunt inschrijven.’

Hij stond op en pakte mijn glas alvast op. ‘Daar zal ik thuis maar ’ns naar kijken. Wil je er nog een?’ Hij hield mijn lege glas omhoog.

‘Ja.’

Joey liep naar de bar naast het zwembad. De Griek die erachter stond, maakte dagen van veertien uur. De hele dag serveerde hij ons en de andere gasten. ’s Ochtends een soepje of een tosti, ’s middags een panini met ham, kaas en ananas. Tussendoor verse jus d’orange. Daar zag je hem dan van balen, onder zijn dikke Zuid-Europese wenkbrauwen, dat hij weer tien sinaasappels door die primitieve perser moest duwen voor één glas jus. Een uur later kon hij de helft ervan, warm geworden van de brandende zon, weer ophalen en door de gootsteen spoelen.

Vanaf vier uur tapte hij bier. Mythos. Grieks bier. Een blauw logo.

‘Maar eigenlijk weet je het allemaal nog niet?’ vroeg ik Joey toen hij weer terug was en het glas aan zijn lippen zette.

Joey pakte zijn zonnebril van tafel, schoof hem in zijn haar, keek om zich heen en kneep zijn ogen even samen. Hij haalde zijn schouders op en nam een slok.

Hij tuurde over het water en het water deelde duizend knipoogjes uit.

Ik stopte aan het begin van dit seizoen met voetballen. De dag dat ik mijn spullen inleverde, was ik definitief verhuisd. Toen had ik mijn voeten over de stoeprand gezet.

De zon rustte op het vers ingezaaide trainingsveld terwijl ik mijn trainer de hand schudde. Ik maakte even een praatje met hem. Dat had ik vaak gedaan, zo aan het begin van een nieuw seizoen, maar dit was de eerste keer dat ik me niet aansloot bij de selectie. Ik was er om mijn sporttas en trainingspak in te leveren. Ik woonde en studeerde inmiddels journalistiek, op zo'n tachtig kilometer afstand van de club waar ik sinds mijn achtste gevoetbald had. Het was onmogelijk om twee keer per week te komen trainen en op zondag ook nog heen en weer te reizen voor de wedstrijd. Ik had gekozen voor Utrecht. Ik was verliefd geworden op die stad, waar ik op elke straathoek een stukje toekomst zag. Maar nu ik hier weer stond, was ik die goede redenen even vergeten. Het echte afscheid zat in die blauw-witte tas.

Het trainingsveld was zo groen als het alleen aan het begin van een nieuw seizoen kan zijn. De eerste jongens hadden zich omgekleed en kwamen naar buiten. Sommigen raakten bij het betreden het gras even aan met hun handen. Iemand knielde en knoopte zijn veters goed vast.

Het rook naar voetbal.

Anderen kwamen net aanfietsen. Ze begroetten me, ze herkenden me. Ik was een van hen, maar net iets minder dan eerst.

Bij de uitgang kwam ik mijn vrienden tegen, een voor een kwamen ze de hoek om. Alex, Richard, Dennis, als laatste Joey.

'Hé,' zei Alex. 'Wat brengt jou hier?'

Een vraag die me nooit eerder gesteld was op het complex van deze voetbalclub. Mijn voetbalclub.

Ik stapte op mijn fiets en fietste de vierhonderd meter van mijn club naar mijn ouderlijk huis.

Op de terugweg kwam ik een groep jongetjes tegen, een jaar of tien. Ze schoten een bal naar elkaar over. Misschien hadden ze zojuist gegeten en mochten ze nog even naar buiten omdat het zo'n mooie avond was.

'Tii speelt toch in het eerste?' vroeg een van hen

Jij speelt toch in het eerste. Vraag een van hen.

Ik had hem graag uitgelegd dat dat tot voor kort zo was, maar nu niet meer. Dat ik ver weg woon en daar in mijn eentje probeer te sporten. Dat ik zojuist mijn tas en trainingspak achtergelaten had. Het gras weer had geroken, mijn vrienden had gezien en wist dat ik dat allemaal heel erg ging missen.

Maar dat deed ik niet. Ik zei ja.

Vorige week dinsdag, nu een week geleden, rende ik door een zonnig park in Utrecht. Bomen rolden hun schaduw uit over het gras en de steentjes van het pad knisperden onder mijn hardloopschoenen. Op het grote grasveld in het midden van het park werd een rode luchtballon opgeblazen. Hij was bijna klaar om de lucht in te gaan. Een aantal kinderen had zich op het grasveld verzameld. Ze renden er omheen, duidelijk gefascineerd door de steeds groter wordende ballon en de angstaanjagende steekvlam die dat voor elkaar kreeg.

Op de hoek liet ik de kinderen en de ballon achter me en sloeg ik af naar rechts, richting de vijver met de grote fontein in het midden en de zwanen die altijd zo'n kabaal maken. Ik kwam twee andere hardlopers tegen. Ik heb soms het gevoel dat ik ze moet begroeten, als erkenning van een lotgenoot, zoals ook buschauffeurs dat doen, of Harley-eigenaren. Kijk ons eens, onszelf uitsloven, onze grenzen verleggen: die boodschap probeerde ik in mijn knikje te leggen terwijl we elkaar passeerden. Geen van beiden groette terug.

Voor de rest werd het park gevuld met de geluiden die het een stadspark maken. Alleen daar zingen de vogels een duet met langsrijdende auto's en het dopplereffect van een ambulance. Alleen daar durven de lelijke betonnen flats uit de jaren zeventig hun kop hoog boven de bomen uit te steken. Je loopt tegen een garage of bushokje op als je per ongeluk de verkeerde bocht neemt.

Aan het eind van het pad stond een blauw metalen bankje. Daar deed ik wat rekoefeningen. Daarna rende ik een stuk langs het winkelcentrum en de autoweg, om aan het einde weer naar rechts te gaan, richting huis. Dat laatste stuk is alleen nog maar rechtdoor, langs het kanaal. Dat gedeelte was het zwaarst, maar het einde was in zicht. Het in het gras geprikte reclamebord aan de horizon was mijn eindpunt, het lint van mijn finish.

Er roeide een groep universiteitsstudenten door het kanaal. Langs mij, op de fiets, schreeuwde hun coach instructies en aanmoedigingen door een oranje pylon. Zo'n ding waar we op de voetbaltraining omheen moesten slalommen, om daarna af te ronden op het doel. Ik probeerde dan zo snel mogelijk uit te vogelen aan welke kant ik moest beginnen om aan het eind met mijn goede been te kunnen schieten.

'Kom op' en 'hou nog effe vol', klonk het. Niks spectaculairs, maar het hielp, zo te zien. De roeiers gingen weer een stukje harder. Ik beeldde me in

dat het voor mij was bedoeld en voelde me er kortstondig mee gesteund. *Kom op, hou nog effe vol.* Je doet het niet alleen voor jezelf, er kijkt iemand mee. Nog driehonderd meter. Nog tweehonderd. Nog honderdvijftig.

Bij het reclamebord hield ik in en begon te wandelen. Ik haalde mijn horloge uit de broekzak van mijn trainingsbroek en keek naar de tijd. Beter dan de vorige keer, constateerde ik tevreden. Ik keek om me heen, maar de roeiers en hun coach waren al uit zicht.

Ik vouwde mijn handen samen op mijn achterhoofd en bracht langzaam mijn ademhaling weer op normaal niveau. Mijn voeten voelden vermoeid aan.

Ik had gewonnen. Ik had vooraf zelf bepaald wanneer ik zou winnen, maar het was wel gelukt. Dus had ik gewonnen. Zonde dat niemand het gezien had.

De deur van de kleedkamer was die van mijn huis, de douche waar ik bezweet onder zou gaan stappen was mijn eigen. Niemand kwam me alvast een glas bier brengen voor de overwinning, niemand vroeg of hij shampoo van me kon lenen.

Thuis stond mijn laptop nog opengeklapt op tafel. In de rechterbovenhoek van mijn webbrowser wiebelde een rood envelopje. Eén nieuw e-mailbericht. Ik klikte erop.

Het was een e-mail zonder tekst, alleen een link. Die stuurde me naar YouTube. Een liedje begon te spelen, eerst nog aarzelend, een hakkelende akoestische gitaar. In beeld kwam de albumhoes waar het nummer blijkbaar van afkomstig was. Toetsen, als waren ze losgerukt van een toetsenbord, tegen de achtergrond van een natuurfoto. Bergen onder een blauwe lucht, een hooggebergtelandschap op de voorgrond.

How's it going, 2000 man? klonk de zanger.

En daarna: *You lost the map, you lost the plans.*

De e-mail kwam van Joey.

In de reacties onder het filmpje zei iemand "This song? is so extremely good. So extremely good. One of the best!"

Een ander had achtergelaten: 'Are you giving in, 2000 man?'

Dat refereerde aan de tekst, dat had ik inmiddels door. Rond de vierde minuut van het liedje hoorde ik de zanger diezelfde vraag stellen.

Onder in het videoschermpje zag ik dat het nummer bijna tien minuten duurde. Ik sloot het scherm halverwege af. Sloeg toen mijn laptop dicht, veterde mijn hardloopschoenen los, deed mijn kleren uit, stopte ze in de wasmand en stapte onder de douche.

Ik zocht er niets achter.

Het gevoel dat ik dat wel had moeten doen waait nu door de dagen, schreeuwt me 's nachts wakker en stroomt uit de kraan.

Nu ik dit Panini-boek weer eens op schoot heb, zittend op de vloerbedekking van de logeerkamer, weet ik het allemaal weer. In dit boek spaarde ik de stickers van het WK Voetbal van 1994, dat in Amerika plaatsvond.

De mascotte en het officiële logo op de eerste bladzijden. Daarna de stadions. Washington, Dallas, Boston. Orlando, daar speelde het Nederlands elftal de poulewedstrijden. Op de sticker zie je de hoge palen voor het American Football nog staan. Pas later maakten ze er een voetbalveld van.

Daarna de landen, gesorteerd per poule, elk met hun keepers en spelers, de meeste met een strakke blik op de lens van de camera. Sommige mannen lachen hartelijk, vooral het team van de vs is daar goed in. Die van Bolivia en Saoedi-Arabië zijn een beetje zielig; die moeten met z'n tweeën op een sticker.

Sergi Barjuán zit er twee keer in bij Spanje. Een dikke nek, een vastberaden blik, het kapsel van een militair. Eén keer zit hij op de goede plek, linksonder, tussen de andere Spaanse verdedigers. En eenmaal op een vakje dat eigenlijk voor iemand anders bedoeld is, maar daar had ik ook na het toernooi de sticker nog niet van. Dus plakte ik Sergi nog maar een keer in, want die had ik zo'n acht keer dubbel.

Ik mocht toen één wedstrijd kiezen die ik wilde zien. De wedstrijden waren aan de andere kant van de wereld, dus ze werden gespeeld wanneer het bij ons midden in de nacht was. Ik koos de wedstrijd tegen België, de tweede poulewedstrijd. Mijn vader maakte me wakker om half drie en samen gingen we beneden voor de televisie zitten. Nederland verloor, met 1-0. Jan Wouters stond wel bij de paal toen Philippe Albert op doel schoot, maar raakte de bal niet. Hij probeerde hem met het verkeerde been tegen te houden en zo verloren we de enige wedstrijd die ik mocht zien. Toen we later uitgeschakeld werden door Brazilië, kwam mijn moeder dat vertellen. Het was erg spannend geweest, maar zij hadden er eentje die heel erg hard kon schieten. Poeieren, zei mijn vader. Hij kon poeieren, die Braziliaan.

Als ik doorblader naar het Nederlands elftal, zie ik hem plotseling staan, rechtsboven. Dennis Ebbling. Zijn hoofd, uitgeknipt van een vakantiefoto, op de torso van Johnny Bosman geplakt. Daaronder ik, op die van Wim Jonk. Richard staat op de linkerpagina en neemt de plaats van Frank de Boer in.

Daar stonden we, in het oranje, tussen Koeman en Bergkamp en Overmars. We hadden er een hoop lol om gehad.

Ik blijf een tijd kijken naar de pagina van het Nederlands elftal.

We zien eruit als drie jongens die vloeiend samenspeelden, elkaar blindelings vonden. Jongens die geen woorden nodig hadden om te begrijpen waar de ander de bal wil hebben.

De dobbelstenen lagen op de witte tuintafel van ons balkon. Het was de laatste avond in Chersonissos. Van de vijf stoelen die erbij hoorden, hadden we er twee kapotgemaakt. Niet direct uit baldadigheid, de poten trokken gewoon krom als je er een tijdje in zat. Om toch allemaal te kunnen zitten, stolen we er een paar van het balkon van de burens. Die waren er meestal toch niet en als ze er wel waren, leken ze ons er niet op aan te durven spreken. Op de eerste avond hadden ze ons iets duidelijk proberen te maken over te harde muziek. Dat deden ze met wilde, Griekse gebaren waar wij onverschillig op reageerden. Sindsdien keken ze ons argwanend en geïrriteerd aan, maar zeiden ze weinig meer.

Kreta had ons twee weken lang zon, zee, zwembaden, bier, kroegen, discotheken, jus d'orange en biefstuk geserveerd. In onze koffers zaten verfromfaaide, stinkende T-shirts, allemaal minstens twee avonden gedragen.

Alex was de onbetwiste winnaar van het kopspelletje. Ik werd tweede. Joey had er de meeste nieuwe regels aan toegevoegd, maar bij het gros besloten we de volgende dag dat ze het spel toch niet leuker maakten.

We spraken af het appartement niet meer te verlaten die laatste avond. De volgende dag zouden we er om elf uur uit moeten en we moesten nog inpakken. We bleven op het balkon en speelden drankspelletjes. Wie het laagst gooide met de dobbelstenen moest een klein glaasje, gevuld met sterkedrank, achterover slaan. Dat glaasje hadden we die middag in een van de winkeltjes vlak bij het appartementencomplex gekocht.

Ook als je voor je beurt ging, of de dobbelstenen per ongeluk van tafel gooide, moest je het glaasje leegdrinken. Dat gebeurde steeds vaker naarmate het later werd. Vanaf het restaurant dat boven ons appartement zat keken bezoekers regelmatig over de reling naar beneden, om te zien waarom er zo geschreeuwd werd. Het personeel was al twee keer aan de deur geweest, om te vragen of we iets stiller konden zijn.

Later speelden Richard, Alex en ik nog een kaartspel. Dennis was al gaan slapen. De lichten van het zwembad stonden alweer enkele uren aan. In het restaurant boven ons werden de laatste tafels afgeruimd en de laatste foaien achtergelaten.

Ik liep naar binnen. Joey zat in onze huiskamer. Hij had muziek opgezet

en zat dromerig te luisteren. Op de glazen salontafel voor hem lag de *Telegraaf* die we die morgen samen met wat broodjes gekocht hadden. Er stond een flesje zonnebrandcrème naast. De kamer rook ernaar, vermengd met de geur van goedkoop meubilair, bier en chloor. In een van de slaapkamers zoemde de airconditioning.

Joey luisterde met zijn ogen dicht, maar opende ze toen ik binnenkwam.

‘Hey.’

‘Hey.’

Ik pakte een stoel en ging aan de andere kant van de salontafel zitten. Trok mijn rechterbeen op en legde mijn kin erop. Op het balkon streden Alex en Richard om de overwinning in het kaartspelletje.

‘Morgen weer naar huis, Steenstra,’ zei Joey.

‘Ja,’ zei ik. ‘Zie je op tegen de vliegreis?’

Ik zag hem nadenken. Hij had vermoeide ogen.

‘Nee,’ zei hij toen. ‘Nee. Normaal wel, maar nu niet. Laat maar komen.’

‘Een hele omslag,’ zei ik. ‘Op de heenweg had je het er knap lastig mee.’

Joey lachte even, besmuikt.

Hij voelde zich niet op zijn gemak in een vliegtuigstoel, daar had hij het vaak genoeg over. Die verstelbare stoelen met dat kleine klittenbanddoekje erop, dat gammele opklaptafeltje en dat schimmige raampje. Overgeleverd aan een mysterieus onzichtbare piloot die door de intercom brabbelde en stewardessen die niet veel beter te verstaan waren. Misschien had hij daarom eens gezegd dat hij piloot wilde worden, om de stuurknuppel zelf in handen te hebben en dan tenminste zelf te kunnen beslissen waar en wanneer hij neer zou storten. Nu lag die macht bij iemand anders, iemand voor wie hij *verdomme* nog moest klappen ook als het hem door een godswonder gelukt was het toestel weer aan de grond te zetten.

Bij het dalen had hij zich met zweterige handen vastgeklampt aan de stoel voor hem, waar ik in zat. Als ik over mijn schouder keek, keek ik recht in zijn gespannen ogen. Hij probeerde er dan bij te grinniken, maar dat lukte amper. Dan pakte hij het promotiemagazine van de vliegtuigmaatschappij nog maar eens van zijn schoot en begon hij door de taxfree-artikelen te bladeren. Na twee bladzijden greep hij de stoel weer. Toen we eindelijk aan de grond stonden, schudde hij mijn rugleuning een paar keer triomfantelijk heen en

weer. 'We zijn er, Steen!' schreeuwde hij. Hij lachte en zette zijn zonnebril alvast op.

Maar nu, de avond voor ons vertrek, leek hij niet nerveus.

'Op de heenweg moesten we nog op vakantie,' zei hij.

Met oud en nieuw was ik in Utrecht. Ik wist heel erg goed waarom ik in Utrecht wilde zijn die avond. Omdat er overal in de stad feestjes werden georganiseerd. Omdat het de eerste keer werd dat ik in zo'n grote stad het begin van het nieuwe jaar zou vieren. Omdat ik met nieuwe vrienden – studiegenoten – had afgesproken. Ik wilde erg graag dat ik in Utrecht wilde zijn.

Een van de grootste discotheken van de stad organiseerde een feest waar we kaartjes voor hadden. Ik at thuis, alleen. Het was feest, dus ik nam alvast een biertje bij het eten.

Daarna sprak ik af met twee vrienden in een kroeg aan de Neude. Rond elf uur liepen we naar de discotheek. Buiten hingen grote vlaggen met het silhouet van een man die danste als John Travolta in *Saturday Night Fever*. Er stond een lange rij mensen voor de deur, de meeste ongeduldig op hun voeten heen en weer wippend om de kou niet toe te laten. Anderen waren tot hun ogen in de kraag van hun jas gedoken.

We hadden binnen afgesproken met de rest van ons groepje. Zo stonden we bij elkaar, aan de rand van de dansvloer, met z'n zevenen. Ik kende er maar drie echt goed.

Sjoerd, met wie ik tot nu toe het meest had opgetrokken. We ontdekten al snel dat we dezelfde muzieksmaak hadden. Bij studieopdrachten hadden we samengewerkt. Hij kwam uit Arnhem. Ging nog elke dag met de trein, maar was druk op zoek naar een kamer. Als ik hem voorstelde iets te gaan doen, zei hij vaak 'ja, gezellig'. Geen van mijn vrienden in West-Friesland had ooit gezegd dat iets 'gezellig' was.

Arend, een stoere, bonkige Rotterdammer. Zevenentwintig was hij al, voor de derde keer aan een studie begonnen. De vorige was ook in Utrecht, dus hij woonde hier al twee jaar. Hij wist daarom het meest van de stad van ons allemaal. Ook deze studie ging hij niet afmaken, dat durfde ik wel te voorspellen. Alleen niet waar hij bij was.

Hannah, een meisje uit Almelo. Ze had een Twents accent. Dat vond ik grappig, want het deed me denken aan Herman Finkers. Ze was aardig, maar ik had vaak moeite haar goed te verstaan.

Het werd snel drukker in de discotheek. De dj probeerde zoveel mogelijk

hits uit de jaren tachtig en negentig aan elkaar te naaien en slaagde daar aardig in. Ik had mijn glas het eerst leeg en vroeg de rest of ze nog iets wilden drinken. Maar de meesten tilden hun glas op en gebaarden ‘ik heb nog’.

Misschien dronk ik te snel. Of misschien dronken die Rotterdammers en Arnhemmers en Utrechtters te langzaam.

Ik haalde er nog een.

Ik probeerde een grapje te maken tegen Hannah, maar ze verstond me niet goed. Ze zei iets terug, en dat verstond ik dan weer niet, maar ik lachte toch maar. Ze keek me aan alsof lachen niet de juiste reactie was op wat ze had gezegd.

‘Wil je nog wat drinken?’ vroeg ik toen maar.

‘Nee,’ zei ze, ‘ik heb nog.’

Ik zou kunnen zeggen dat ik er daarom aan dacht hoe het daar verderop was, in de kop van Noord-Holland. Hoe er daar tenminste doorgedronken wordt, hoe stiltes wel vallen maar niet opvallen, dat grapjes begrepen worden en een Twents accent niet bestaat. Ik zou kunnen zeggen dat ik gewoon moest wennen aan deze nieuwe mensen in deze nieuwe omgeving – en dat is ook zo. Ik zou kunnen zeggen dat het logisch was geweest dat ik in het dorp was, daar de klok door het vuurwerk heen hoorde luiden en dezelfde mensen als elk jaar dezelfde beste wensen gaf, maar dat dat vanzelf zou wegebben.

Maar de waarheid was dat het niet alleen logisch was geweest. Ik had het gevoel dat ik iets belangrijks miste nu ik er niet bij was, daar in Noord-Holland, dat ik *alles* miste als ik er niet bij was.

Ik liep naar de bar en bestelde een biertje. Vijf, eigenlijk, dacht ik erbij. Die andere jongens zijn er even niet. Misschien komen ze zo nog.

Vanaf vijf voor twaalf stuurde ik ze sms’jes, gelukkig nieuwjaar, en ik zette er ‘vriend’ achter, of ‘maat’, te overduidelijk op zoek naar genegenheid via dat korte tekstje.

Dronken.

De waarheid was dat ik ze om twaalf uur wilde omhelzen, want dat is wat vrienden doen als ze weer een jaar in alle vanzelfsprekendheid vrienden zijn gebleven. Omhelzen, dat doen we niet vaak, maar als het einde van het jaar daar een goede aanleiding voor geeft, dan nemen we het voor lief. Want in die hand en die omhelzing zit wel degelijk bewondering en vriendschap – dat vier

je, niet dat er weer een jaar voorbij is, maar dat je er weer staat, tegenover elkaar.

Ik nam een slok en zag voor me hoe ze bij elkaar zaten, aftelden, zeven, zes, vijf, opstonden van de bank, vier, drie, champagne opentrokken, twee, één, gelukkig nieuwjaar, de fles doorgaven, elkaar feliciteerden.

Hoe ze buiten stonden met vuurwerk. Ik wist wie het afstaken en wie ervoor kozen alleen toe te kijken. Wie er een aansteeklont gebruikten en wie het wel even met een sigaret deed. Dat er sigaren werden gerookt, want dat doen we, één keer per jaar. Ik wist welke jassen ze droegen en wie er snel weer naar binnen wilde voor bier en spelletjes.

Helden zonder het te weten, dronkemannen met een goedkope sigaar tussen hun vingers.

Ik sms'te Joey.

Ik zou eigenlijk bij jullie moeten zijn.

Ik heb nog een filmpje van de terugreis. Het duurt iets meer dan twee minuten. Gemaakt met een digitale camera die ik voor een paar tientjes had gekocht. Op de vakantie deed ik er weinig mee, maar in het vliegtuig had ik toch niets beters te doen.

Met de lens zoek ik de vermoeide, gebruide koppen na twee weken vakantie, vlak voor de landing in Nederland.

Ik heb dat filmpje daarna nog vaak bekeken. En deze week is het al de vierde keer.

's Ochtends pakten we onze koffers en wachtten op de bus die ons naar het vliegveld zou brengen. Daar haalden we het zilveren balletje nog eenmaal uit de bagage om er even mee te voetballen. We maakten teams en improviseerden doeltjes met onze tassen en twee paaltjes die bij een lift stonden. Als ze niet oppasten, kregen voorbijgangers het balletje door de benen gespeeld.

In het vliegtuig liet ik de camera langzaam een rondje draaien. Eerst kom ik Alex tegen. Hij steekt zijn duim op naar de lens en kijkt alvast omhoog, waar hij binnen een paar minuten zijn tas uit het rek kan gaan pakken. Hij heeft wallen onder zijn ogen, die je ook op zijn gebruide gezicht nog ziet zitten. Het is een van de zeldzame dagen dat er geen gel in zijn haar zit.

Dennis zit naast hem, bij het raam. Het daglicht valt langs het blauwe gordijntje naar binnen en dwingt de camera tot een andere focus. Het duurt even voor hij weer scherpgesteld is. Dennis ziet de camera niet, hij kijkt naar buiten. Daar verschijnen de eerste tekenen van Nederlandse grond. Weilanden als mozaïeken, verschietend van de ene groentint naar de andere. Snelwegen als dunne lijntjes ertussendoor.

Als Richard in beeld komt, kijkt hij in de camera en applaudisseert hij even voor de piloot, vol sarcasme, *want dat is toch gewoon zijn baan*.

En dan, over mijn schouder, zoals op de heenweg, Joey. Dit keer zijn hoofd naar de linkerkant, dit keer zijn ogen gesloten. Hij slaapt in een vliegtuig, voor het eerst. Het ziet er vredig uit.

Toen ik zeker wist dat het vliegtuig stilstond, stopte ik het filmpje en maakte ik hem wakker.

's Avonds sms ik mijn vrienden.

Ik heb een pak voor vrijdag. Lukt het bij jullie?

Dennis stuurt als eerste iets terug. Morgen, dan gaat hij de stad in. Hij vraagt wat ik precies gekocht heb. Het zou fijn zijn als ze goed op elkaar aansluiten, zegt hij.

Alex antwoordt kort: *Ja, ik had al iets in de kast hangen wat geschikt is. x*

Van Richard hoor ik niets.

Een kwartier later krijg ik een berichtje van Nathalie.

Heb je al een pak gekocht? Niet gaan huren, hoor. Je hebt iets nodig wat nieuw is, iets zonder herinneringen.

Woensdag

Hoe mijn moeder ook haar best doet, hoe oprecht mijn vader ook vraagt hoe het met me gaat als hij 's avonds thuiskomt, waarna hij me geruststellend over mijn rug wrijft: dit is mijn thuis niet meer. De logeerkamer ruikt anders dan toen het nog mijn kamer was. Er staat een oude televisie van mij, maar de afstandsbediening is zoek. In de kledingkast hangen de winterkleden van mijn ouders, klaar om binnen een paar maanden weer aan te worden getrokken. Buiten liggen de herinneringen aan wedstrijden paalvoetbal met de buurjongen, en verderop het hoofdveld waarop we kampioen werden. Ik weet nog hoe hier op een warme zomerochtend een wesp onophoudelijk heen en weer stuiterde, gevangen tussen het gordijn en het raam. Maar die herinneringen drijven langzaam weg, ze horen niet bij de kamer zoals ik hem nu zie.

En tachtig kilometer hiervandaan, een uur en achttien minuten met de trein, in een klein huisje in een grote stad, in wat inmiddels mijn stad is geworden en waar ik verliefd werd op een meisje, daar liggen mijn dingen. Op het tafeltje voor mijn bank, in mijn kast, of slordig onder mijn bed gepropt. Dingen die ik graag had meegenomen, maar die zich afgelopen zondagochtend niet genoeg aan me opdrongen om, in alle haast en paniek, in mijn tas te worden gestopt.

De externe harde schijf met al mijn muziek. Ik heb Radiohead nodig, Nick Drake, Damien Rice en Tom Waits. Zalvende stemmen, liedjes om in te verdwalen, teksten die in mijn hoofd rondrijven, zich kunnen verspreiden als een druppel inkt in een glas water.

And now we rise, and we are everywhere.

I'm not here. This isn't happening.

I am the walrus, goo goo job, goo goo job.

Mijn eigen shampoo. Een paar boeken om in te kunnen ontsnappen. Alle seizoenen van *Seinfeld*. Een sleutel die op het slot van de deur past.

En een paar extra boxershorts, dat was ook handig geweest.

We waren nog geen kampioen, maar we waren er wel erg dichtbij. Allemaal speelden we in het eerste elftal, ikzelf nog met de meeste moeite. Een paar seizoenen had ik tussen het eerste en het tweede gebungeld. Soms wisselde dat zelfs op één zondag. Dan speelde ik 's ochtends met het tweede en zat ik die middag als reserve op de bank bij het eerste. Maar dat seizoen, nu twee jaar geleden, had ik definitief een basisplaats in het hoogste team. Ik vond mijn draai en hoorde erbij, net als de rest van de jongens. Dennis als keeper, Richard achterin, Alex op het middenveld en Joey en ik als aanvallers. We hadden nog één gewonnen wedstrijd nodig. We zouden kampioen gaan worden.

Ik denk er nu aan omdat dat seizoen, met aan het eind het kampioenschap, het hoogtepunt van onze vriendschap was. Maar ook omdat ik er, als ik de gebeurtenissen opnieuw afspeel, een aanwijzing in zie.

Een week voor die kampioenswedstrijd traiden we op het strand van Bergen aan Zee. Het was donderdag 4 mei. Dodenherdenking. Maar eerst een rondootje.

Om acht uur waren we stil. We keken uit over de zee. Veertien jongens en een trainer, die elkaar zojuist hard hadden toegeschreeuwd, duels hadden uitgevochten en fanatiek om de bal hadden gevraagd. Nu kletterden de golven over elkaar heen en blies de wind het zweet van onze voorhoofden en het zand van onze wreven. Twee minuten waarin we niet veel meer deden dan op adem komen. In de verte lag een booreiland. Meeuwen schreeuwden schel naar elkaar, probeerden de anderen te snel af te zijn bij het oppikken van wat strandbezoekers hadden achtergelaten.

We dachten misschien aan de wedstrijd van de week daarna, onze kampioenswedstrijd. Of het zou lukken, en aan het feestje dat volgde áls het zou lukken. Aan wat we dat weekend zouden gaan doen, of hoe zwaar onze benen aanvoelden na de inspanningen in het zand.

Een zware trainersstem haalde ons uit welke gedachte we ook hadden.

‘Mooi, mannen.’

We zuchtten, gingen iets gemakkelijker op onze benen staan en zochten naar de eerste woorden na de verplichte stilte. Het kon weer.

Twee maanden later, op zaterdag 11 mei, speelde ik mijn laatste wedstrijd.

1 wintig meter achter ons zat Joey in het zand. Hij keek nu zielloos voor zich uit. Ik liep naar hem toe en ging naast hem zitten, terwijl onze teamgenoten aan het volgende partijtje begonnen.

Het zand was koud. In de naderende zomer zou het weer door duizenden per dag overlopen worden, met handdoeken en strandballen en patat en ijsjes.

‘Het gaat niet zo goed, Johan,’ zei Joey.

Ik keek hem aan van opzij. Ik zweeg. Samen keken we naar onze teamgenoten, die elkaar met felle tackles te lijf gingen om de bal te veroveren. Het zand stoof enthousiast op.

En ik weet nog dat ik twee dingen dacht.

Joey had al een paar weken last van zijn hamstring. Een typische voetbalblessure. Misschien ging het daar niet goed mee, was hij bang de kampioenswedstrijd te gaan missen. Misschien had hij dat tijdens deze strandtraining gevoeld. Een heel jaar ernaartoe gewerkt en dan op het laatst uitgeschakeld worden door zo’n spiertje. Lullig.

Misschien ging het niet goed. Gewoon niet goed. Hij had zich afgezonderd tijdens een moment van bezinning, een moment waarop iedereen stil was en niemand hem kon vragen waarom hij wegliep. Hij was verderop gaan zitten, waar de zee minder lawaai maakte en hij alleen kon zijn.

Waar, voor wie dat wilde, voor wie dat nodig had, de stilte nóg groter was.

Dat denk ik nu, dat hij dat bedoelde.

Toen stond hij op. Hij steunde met een hand op mijn schouder en veegde het zand van zijn voetzolen. Links, rechts, en toen bleef hij wachten. Ik keek op en volgde zijn blik. Die ging nergens naartoe, dacht ik te zien. Hij hing daar maar, boven het water.

Hij keek omlaag, naar mij. Hij glimlachte even, een wrange lach, maar een met de beste bedoelingen. *Ach, wat lopen we te zeuren*, leek hij te willen zeggen. Hij stak zijn arm uit en trok me omhoog. Hij sloeg me op mijn schouder.

‘Opstaan, maat,’ zei hij, en liep naar de rest van de jongens toe. Onderweg, in die meters ernaartoe, zag ik hem nog een keer naar de weerspiegelende zee kijken, naar wat daar hing, of wat hij daar dacht te zien.

Zo zie ik dat nu tenminste. Toen, die avond, rond tien over acht, liep ik gedachtenloos achter hem aan, stelde voor om allebei de partijen met een

speler aan te vullen en vijf minuten later schoneerde ik hem onderuit toen hij me wilde passeren. Ik stak mijn hand uit, hielp hem omhoog en gaf hem een tik op zijn schouder.

Opstaan, maat.

Zo begon de avond waarop ik Nathalie ontmoette.

Ik zat in een tapasrestaurant in Utrecht, tegenover Sjoerd. We hadden die middag het tweede semester afgerond met een acht en besloten daarna wat te gaan eten. Het was koud, het was januari. Binnen was het druk en donker. We zaten op de eerste verdieping bij het raam. Als ik over Sjoerds schouder keek, zag ik de sierlijke gevel aan de overkant van de smalle straat. Serveersters liepen af en aan. Naast ons zaten twee meisjes, achter mij een groep studenten. De tafeltjes waren klein, en groen – behalve waar de verf afgebladderd was. Het onze wiebelde een beetje.

‘Oké,’ zei ik. ‘Bij het driedeurenprobleem zit je in een quiz. De presentator geeft je de keuze uit drie gesloten deuren.’

De serveerster zette een biertje voor ons neer. Ik bedankte en ging verder.

‘Achter twee van de deuren staat een geit. Achter de derde een prijs. Een auto of zo. Iets wat je graag wil hebben.’

‘Wat als ik graag een geit wil hebben?’

‘Ja, dan heb je mazzel. Maar we gaan er even van uit dat je wat achter die derde deur zit, nóg liever wil hebben dan een geit.’

Hij ging akkoord.

‘Je kiest een deur. De presentator opent vervolgens een andere deur, dus een van de twee die je niet gekozen hebt en waarvan hij weet dat er een geit achter staat.’

‘Oké.’

‘Nu er nog twee deuren over zijn, een met de auto en een met de andere geit, geeft hij je de keuze. Je mag nog switchen. Blijf je bij je eerste keuze, of kies je voor de andere deur?’

Sjoerd dacht na. ‘Maakt het uit?’

‘Natuurlijk. Dat is het hele punt.’

Een van de meisjes aan het tafeltje naast ons liet haar vork op de houten vloer vallen. Ik zag haar even naar ons gesprek luisteren toen ze hem weer oppakte. Ze keek me kort aan, met bruine ogen, en hield haar hoofd schuin,

alsof ze poseerde voor een foto. Niet als een model, maar zoals op een toevallige vakantiefoto die dan later de leukste van de hele set blijkt.

‘Dan switch ik niet,’ zei Sjoerd.

‘Wel doen,’ zei ze. Ze zat weer rechtop. We keken opzij. Ze knikte, glimlachend maar vastberaden, met grote ogen. De vork had ze nog in haar hand. En terwijl ze knikte, dansten de uiteinden van haar lichtbruine haar op en neer in haar nek, waar een dun sjaaltje omheen geslagen was.

‘Je moet wel switchen. Dan is de kans twee keer zo groot dat je de auto wint.’

Ik keek haar aan, en toen weer naar Sjoerd. ‘Precies,’ zei ik.

Samen met het meisje legde ik hem uit waarom de kans op winnen dan twee keer zo groot zou worden. Het lukte haar beter dan mij. Ze vroeg een kladblok aan de serveerster en tekende de verschillende opties voor hem uit. Twee keer keek ik onwillekeurig naar haar borsten terwijl ze zat te schrijven. Ik hoopte dat ze dat niet had gemerkt.

Sjoerd ging overstag, maar bleef volhouden met een geit ook best tevreden te zijn.

De meisjes vroegen of ze hun tafeltje tegen het onze mochten schuiven. Pas aan het eind van de avond, toen we ons laatste glas leeg hadden en de rekening door vier hadden gedeeld, stelden we ons aan elkaar voor. Tanja, heette het verlegen meisje. Zij had de hele avond niet veel gezegd.

‘Ik ben Nathalie,’ zei het meisje van de vakantiefoto, het meisje met de bruine ogen en de dansende haarpuntjes en het sjaaltje en de borsten.

Ze gaf mij het briefje met de uitleg, voor als ik nog eens op het briljante idee kwam het aan iemand uit te willen leggen.

Thuis zag ik wat erop stond. Bovenaan drie deuren, met daaronder lijntjes om de verschillende mogelijkheden uiteen te zetten. Onderaan de kansen op winst bij elke keuze, en daaronder tien cijfers, beginnend met nul-zes.

Ik stuurde haar de volgende dag een berichtje met de vraag of ik haar nog eens zou zien. Dat vond ze een goed idee, om elkaar nog eens te zien. We spraken de vrijdag daarop af.

Nathalie heeft een kuiltje in haar wang. Je kunt het alleen zien als ze lacht. Dan schuift haar wang een stukje omhoog en glinsteren haar bruine ogen. En dan komt dat deukje tevoorschijn. Ze lacht vaak. Als ze heel hard moet lachen, vallen de tranen over haar wang.

lachen, rollen de tranen over naar wangen.

Ik ken haar nu vijf maanden. Op die eerste date mocht ik al helpen met het aandoen van haar beha, omdat haar schouder uit de kom was. Uitdoen mocht ook, later die avond, als ik voorzichtig was.

We slapen ongeveer twee keer per week bij elkaar. We noemen het nog steeds 'dates', waardoor ik elke keer flesjes wijn en repen chocola voor haar meeneem als we hebben afgesproken. Ze kookt graag en we kijken naar *Friends*.

'Je bent nieuw hier,' zegt ze vaak, en dan zie ik hoe ze vertederd toekijkt hoe ik de weg probeer te vinden in het centrum. Hoe ik nog op straatnaambordjes kijk, de naam van de boekenwinkel verkeerd uitspreek en 'Utrechtenaren' zeg in plaats van 'Utrechters'.

'Je bent nieuw hier,' zegt ze. 'Maar ik vind het leuk dat je er bent.'

Ik zit weer op de fiets. Langs lantaarnpalen, zebrapaden, de basisschool met de lachende walvis en de brandweerkazerne, onderweg naar de supermarkt. Vanavond wordt er, alsof er niets is veranderd in het afgelopen jaar, alsof er niets is veranderd sinds afgelopen zondag, naar de Champions League gekeken. De finale tussen Barcelona en Manchester United, bij Alex op de bank. Hij nodigde ons uit. Ik was ook uitgenodigd, 'omdat ik weer eens in de buurt was'. De wedstrijd begint om kwart voor negen en ik heb beloofd een kratje mee te nemen. Eén iemand meldde zich af.

Zie je, ik kan er al grapjes over maken.

In deze Albert Heijn weet ik van elk product waar het staat of ligt. Broccoli, kiwi's, tijgerbrood, yoghurt met perzik, muntrop, douchegel, de *Playboy*. De supermarkten zijn hier ook niet zo groot. Ze hebben hier geen vijf verschillende soorten citroensap, geen lichtblauw vakkenvullersleger van vijftig man sterk.

Ik ken de jongen die bij het brood staat. Hij zat vroeger bij mij op de basisschool. Hij zat bij mijn zusje in de klas en is dus twee jaar jonger dan ik. Ik betrapte hem eens toen hij achter de school stond te roken. Hij voelde zich knap ongemakkelijk in het gezelschap van de sigaret, maar wilde niet afgaan, hij wilde erbij horen. Dus bleef hij die sigaret maar naar zijn lippen brengen. Nu haalt hij ongeconcentreerd een wit brood door de snijmachine.

Ik loop naar de drank en til een kratje Amstel van de rode stapel. Ik controleer of alle flesjes erin zitten en of het de goede zijn. Als je niet oplet, heb je zo een krat met halveliterflessen te pakken.

Achter de kassa zit een meisje dat vroeger bij ons in de straat woonde. Haar moeder en mijn moeder kenden elkaar goed, waarschijnlijk omdat ze rond dezelfde tijd een pup in huis haalden. Dat schept een band, dat je elkaar 's ochtends tegenkomt met een huppelend bosje haar aan een lijntje. Het meisje was toen nog een kleuter. Ze deed eens midden op straat haar broek uit om te poepen op een parkeerplaats. Nu zit ze netjes achter haar lopende band met haar blauwe bloesje, rug gestrekt en producten blipend.

De vrouw achter de servicebalie ken ik ook. Patricia heet ze, ze is begin dertig. Ze is dik. Ze had vroeger een relatie met de broer van een van mijn teamgenoten. Toen hun moeder overleed, werd dat teamgenootje steeds

stiller, terwijl zijn broer er agressief van werd. Hij heeft haar een keer bedreigd met een mes, hoorde ik. Ze zullen wel niet meer bij elkaar zijn.

Nee, niet Patricia. Ze heet Debora.

Buiten loop ik langs de oude, vervallen videotheek, haal mijn fiets van het slot en zet het kratje achterop.

Vierentwintig flesjes. Dat zijn er, vanaf nu, zes per persoon.

Nathalie belt me af en toe, deze week. Ze stuurt sms'jes. Ze is hier nog nooit geweest, maar ze zegt dat ze er vrijdag graag bij wil zijn. Ik kan moeilijk begrijpen dat ze dat wil, daar in de trein stappen en hier er weer uit.

Maar ze doet het.

Zij is niet de enige reden waarom die stad nu zo aan me trekt, me naar huis roept, zoals dit dorp vroeger.

Als ik een boek lees, dan plaats ik de scènes die zich binnen een huiskamer afspelen altijd in een voor mij bekende huiskamer. Hoe goed de schrijver de ruimte ook beschrijft, wat er in de kast staat en waar de keuken is en hoe de klok tikt, het wordt een variatie op een kamer die ik zelf van binnen ken. De huiskamer die ik in boeken zag, was altijd die van mijn ouders, de huiskamer waar ik in opgroeide. Daar vond *Hersenschimmen* van Bernlef plaats, daar zag ik een kleine Martin Brill lopen wanneer hij het over zijn jeugd had.

De huiskamer die ik zie in de boeken die ik nu lees, is in Utrecht.

Misschien is dat alles wat thuis zijn is.

Ze zijn één keer bij me op bezoek geweest in Utrecht. Ik zou ze om half drie ophalen van het station, vooral omdat ik vreesde dat ze anders in de verkeerde bus zouden stappen.

Daar stonden ze, in de stationshal. Vier jongens, elk met de tas van het eerste elftal, een slaapmatje en wat kleren erin gepropt. Ze keken om zich heen, op zoek naar mij. Joey had een pizzapunt gehaald.

Ik nam ze mee, door het overdekte winkelcentrum van Hoog Catharijne, richting het centrum.

‘Een H&M,’ zei Dennis. ‘Die hebben wij niet. Nu heb ik er al twee gezien en we zijn nog niet eens buiten.’

Het was al lang geleden afgesproken, maar het duurde even voordat iedereen vrij geregeld had. Als niemand een datum prikte, dan kwam het er niet van. Dus had ik ze uitgenodigd, voor een zaterdag in februari, om te komen eten en daarna uit te gaan. Alex had voorgesteld om al eerder te komen. Dan konden we nog wat winkelen, zei hij. In Utrecht was het goed winkelen, had hij gehoord.

Om vijf uur zaten we al in de McDonald’s aan de Oudegracht.

‘Het is een prima stad, hoor,’ zei Alex. Hij had drie tassen naast zich staan en wierp er een blik op. Minstens driehonderd euro aan kleding, gekocht in twee uur tijd. Dennis typte ondertussen een sms’je op zijn telefoon. Joey keek mee en rolde met zijn ogen. Het sms’je was naar Karin.

‘Druk, wel,’ zei Richard. ‘Ik vind het hier wel druk.’

‘Ja, het is zaterdag,’ zei ik. ‘Dan is het altijd erg druk.’

‘Zeur niet,’ voegde Alex eraan toe.

Buiten slenterde het winkelpubliek langs de gracht, langs de cafeetjes en de schuifdeuren van de Hema. De man van het bloemenstalletje op de brug was bezig de restanten van een dagje schreeuwen op te ruimen. Uit de bakken die hij nog voor zich had staan staken gele boeketten van gerbera’s en rozen. Af en toe, als er weer een kluitje mensen in de buurt was, probeerde hij nog wat te slijten. We hoorden hem door de ruiten van de McDonald’s heen. *Vijf euro, mooie bosjes vijf euro.* De lengte zat hem in de ij-klank, de rest werd

erachteraan gegoooid. *Vij-feuro, mooi bosje, mevrouw, vij-feuro.*

‘Wat denken jullie ervan?’ vroeg ik. ‘Straks bij mij thuis allemaal even douchen, een paar flesjes opentrekken en daarna de stad in?’

Jawel, zeiden ze, maar niet te vroeg. Misschien nog wat dobbelen, of een kaartspel.

Joey nam de laatste hap van zijn Big Mac.

’s Avonds stond hij naast me in een kleine kroeg aan de Neude. Het was er krap, druk en bloedheet. De bar lag bezaaid met Grolsch-viltjes. Om bij de bar of de wc te komen, moest je je langs vele schouders wurmen. Richard en Alex stonden aan de andere kant van de kroeg, Dennis was onderweg naar het toilet. Hij was er bijna, zag ik.

In deze kroeg had ik aan het eind van de zomer nog naar de Olympische Spelen gekeken, toen ik hier net een paar weken woonde. Het was een warme dag en ik zat met klasgenoten ’s middags op het terras voor de deur. Toen ik op een televisie, die binnen stond, zag dat de wegwedstrijd van het wielrennen was begonnen, liep ik ernaartoe. De rest begreep daar weinig van, waarom ik met zulk weer binnen ging zitten. Voor sport.

‘Wat moet je hier eigenlijk?’ vroeg Joey. Hij moest dicht bij mijn oor praten om verstaanbaar te kunnen zijn.

Ik keek hem aan en draaide me toen naar zijn oor.

‘Waar?’

‘Hier,’ zei hij. ‘In deze stad.’

‘Ik woon hier.’

Hij keek naar het plafond, vertwijfeld, alsof ik hem een bijzonder stom antwoord had gegeven, zo stom dat het zijn intelligentie ondermijnde. Alsof hij een hond met drie keer ‘zit!’ nog niet aan het zitten had gekregen. Hij leek het nog een keer te willen proberen, misschien wilde de hond nu wel luisteren, maar gaf het op het laatste moment op.

‘Zonde. Vroeger was je altijd bij ons. Om de hoek. Dichtbij.’

Ik knikte en merkte dat ik op het punt stond me te verontschuldigen. Ik besloot dat ik dat niet hoefde te doen. Niet wilde doen.

‘Ja,’ zei ik maar. Dat was waar. Vroeger was ik er altijd bij, altijd. Er was ook nooit een alternatief, nooit een andere tijdsbesteding die even logisch was.

Om erbij te blijven, op de hoogte te blijven, niets te missen, uit vanzelfsprekende vriendschap en pure gewoonte zochten we elkaar zo vaak op. Wat daar nu een einde aan had gemaakt, was niet de afstand. Het was niet langer *logisch*.

Ik keek hem in zijn ogen, hoopte met een relativerende glimlach het ijs te breken, zijn onbezorgde blik weer tevoorschijn te krijgen. Geen resultaat.

‘Het leven gaat verder, Joe,’ zei ik toen maar.

‘Het leven,’ zei hij en hij herhaalde het zo dat ik zelf ook meteen kon horen hoe stom die zin was.

‘Het leven. Hou toch op.’

Alex zit op zijn knieën voor het televisiekastje in de huiskamer. Hij drukt wat knopjes in op de versterker, totdat het lukt. Het geluid van de tv klinkt nu ook over de speakers. Jack van Gelder zit in de studio. 'De finale staat op het punt van beginnen,' zegt hij, en zijn stem klinkt ook achter ons, en uit de pilaren aan de zijkant van de bank. 'Over naar Frank Snoeks.' Woensdagavond, Champions League. En woensdagavond, twee dagen voor de begrafenis.

We kijken voetbal, met z'n vieren. Barcelona tegen Manchester United. Cristiano Ronaldo schiet van twintig meter op de vuisten van Victor Valdez. o-o. Op de meeste momenten lijkt het niet eens zo vreemd, dat we hier met z'n vieren zitten op de bordeauxrode lederen bank in het huis waar Alex opgroeide. Waar de stiltes vallen, stiltes die we herkennen als stiltes die vroeger door die vijfde jongen opgevuld werden. We beginnen verhalen te vertellen. Verhalen waar we allemaal bij waren en die allemaal al tientallen keren verteld zijn, maar ze voldoen. Het zijn de bloemen die andere mensen neerleggen op een plek waar iets ergs gebeurd is, de deken die over een slachtoffer van een dodelijk ongeluk wordt neergelegd. Als we er iets overheen leggen, iets moois, iets met kleur, iets wat lekker ruikt, dan compenseert dat misschien. Verhalen compenseren misschien.

Het verhaal van het WK 2006. Een zomerdag die tot de horizon reikte, de eeuwige opmaat naar de avond waarop de wedstrijd van het Nederlands Elftal tegen Portugal op het programma stond. De belofte van die avond was mooier dan de wedstrijd zelf, dat werd een deceptie, een ordinaire schoppartij en de uitschakeling van Oranje. Maar overdag namen we de bus naar de stad, naar Alkmaar, in onze korte broek, aten we bij de Subway en kochten een opblaasbaar pak voor Dennis, die jarig was. 's Avonds was er een barbecue bij hem in de tuin. Hij trok zijn cadeau aan en met z'n allen bliezen we het ding vol, tot hij in een grote oranje bal zat. Ik heb er nog foto's van op mijn telefoon staan, die middag dat de zon scheen en we nog in het toernooi zaten.

Richard is erg stil vanavond. Hij laat zijn ring weer rondjes maken om zijn vinger. Maar nu lacht hij, even, en hij zegt tegen Dennis: 'Ja, je zag er belachelijk uit in dat pak.'

Of de politieke discussies: links en rechts, lijnrecht tegenover elkaar staan op een verjaardag om vier uur 's nachts. Alleen als er verkiezingen aan kwamen, dan deed het er weer toe, dan hadden we plotseling allemaal een

mening. Nee, dat is niet helemaal waar. Ik had een mening, Joey ook. De anderen deden zijdelings mee, herhaalden af en toe wat ze in een debat hadden gehoord, maar wij hebben tegenover elkaar gestaan. Links en rechts, fel en hard, altijd de argumenten van de ander wegwuivend.

Samuel Eto'o loopt het strafschopgebied in, snijdt door de verdediging van Manchester en schiet de bal onder Van der Sar door. 1-0 voor Barcelona.

In de rust loopt Alex naar buiten. Ik kijk hem na en zie nog net hoe hij een pakje sigaretten uit zijn jas pakt.

'Hij rookt weer?' vraag ik.

'Het lijkt erop,' zegt Dennis. Zijn haar begint alweer blonder te worden, zoals elk jaar in de zomer. Zijn sproetjes winnen aan kracht.

Ik wil vertellen hoe ik maandag merkte dat hij er ziek van was geworden, dat ik hem over zijn nek hoorde gaan, maar bedenk me snel. Ik kan geen reden verzinnen waarom deze twee overgebleven jongens dat zouden willen weten, of bedenken wat ze ermee zouden doen. Dus volgen de verhalen weer.

Hoe we eens een kledingkast in elkaar zetten voor Joey's vader. Zijn ouders waren net gescheiden, zijn vader ging in het midden van het land wonen. We reisden 's middags met de trein naar hem toe en stonden nog voor het avondeten een Ikea-kast in elkaar te timmeren. Pas toen we alle bijgeleverde spijkers én een paar extra in de achterkant hadden geslagen, ontdekten we dat die er andersom in had gemoeten. De gelakte kant naar binnen, omdat je daar tegenaan kijkt als je de kast opendoet. Zijn vader keek er niet van op, vond het ook niet erg, en zette de barbecue aan.

'Daarna hebben we nog op die tafeltennistafel gespeeld', zegt Alex, die net weer is gaan zitten. Hij ruikt naar rook. Ik zie hem teruggaan naar die dag, snelle rondjes makend rond de tafel, het batje losjes in zijn hand, klaar om toe te slaan, zijn slippers onrustig over de tegels schuivend. We hielden pas op toen het donker werd.

'Hebben jullie trouwens ook een uitnodiging gehad?' vraag ik. 'Van de GGZ', verduidelijk ik. De uitnodigingen voor vrijdag hebben we zelf verstuurd, die zullen ze wel gehad hebben. Ik kijk even rond in de kamer, maar zie hem hier niet staan. Niet op de schoorsteenmantel, niet aan de voorraadkast. Er hangt wel een lange strook verjaardagskaarten met felicitaties voor Alex' moeder. Het weiland is er niet bij.

Er reageert niemand.

‘Ze hebben een bijeenkomst, morgen,’ ga ik verder. ‘Naar aanleiding van... nou, ja. Over jongeren, en alcohol, en drugs. En zelfmoord. *Voorlichting* noemen ze het.’

Vier jongens. Eentje legde zojuist een setje woorden op tafel. Ze liggen in het midden, de enige plek in de ruimte waar de commentatorstem van de televisie niet klinkt. Uit alle pilaren en speakers probeert Frank Snoeks erbij te komen. Namen van spelers, wissels die eraan komen, corners, vrije trappen. Maar ze liggen er. De andere drie jongens zitten voorover, hun ellebogen op hun knieën.

‘Nee, ik denk het niet,’ zegt Dennis. ‘Wat heeft dat met Joey te maken?’ Ik krijg een korte blik voordat hij zich weer naar de televisie draait.

‘Eén pot onzin,’ zegt Alex. ‘Alsof zoiets helpt. Voor voorlichting is het iets te laat, denk ik.’ Hij pakt de afstandsbediening, zet het geluid harder, pakt dan zijn bierflesje van tafel en kijkt er van bovenaf in om te zien hoeveel er nog in zit.

‘Nou! Wat een kans,’ zegt Richard. ‘Die had er wel in gemogen.’ Hij heeft de antwoorden van de anderen afgewacht en stilzwijgend opgemerkt dat er al een algemeen oordeel is geveld zonder dat het zijne nodig was.

Frank Snoeks wint. De GGZ verliest.

Vlak daarna scoort Messi de twee-nul. Barcelona wint de Champions League. Het rood-blauwe geluk stroomt van de tribunes.

Ik denk aan ons eigen kampioenschap.

Ik liep de kleedkamer uit. Mijn teamgenoten liepen voor en achter me, zo vormden we de rij spelers die een eenheid moest uitstralen, zelfverzekerd in onze blauwe shirts. Eerst een paar meter met klakkende noppen over grote tegels, en toen, tussen het hek door, het veld op. Het gras was net gemaaid. Bij de hoekvlag lag wat de machine van de terreinknecht eraf had gesneden, netjes verzameld op een paar hoopjes.

Een erehaag van kleine jongetjes verwelkomde ons op het hoofdveld. Jongetjes uit de jongste teams van de club, met mouwen die langer waren dan hun armen, stonden netjes in een rij en klaptten in hun handen zoals hun ouders ze hadden opgedragen. Ze keken omhoog, naar ons, precies zoals ik ook ooit omhoog had gekeken naar wat ik nu zelf was: een man, een speler van het hoogste team.

Ook bij mij waren de mouwen van het shirt te lang. Onze vaders moesten ons te hulp schieten met een lange stok als de bal aan de zijkant van het veld in de sloot was gerold. We speelden dwars over het veld, in de dauw van de vroege zaterdagochtend. Eén helft, slechts zes medespelers. Vijf en een keeper die geen keeper wilde zijn en daar in de rust, tijdens de limonade, om begon te huilen.

We waren er toen ook op de zondagen. We paktten een bal bij een van ons uit het schuurtje, bonden hem onder de snelbinders – precies in het midden, anders schoot hij er weer onderuit en rolde hij de weg op – en speelden ons eigen spelletje, zo dicht mogelijk bij het hoofdveld. Daar kwamen de blauwe shirts in een mooie, golvende rij het veld op. Als we gejuich hoorden, renden we naar het veld en keken we naar de grote mannen, en wie van hen gescoord had. Onze vingers krulden we tussen het raster van de omheining achter het doel.

Nu waren wij de belangrijkste elf mensen van het dorp. Het hoogtepunt van ons sportersbestaan, ons eigen wereldkampioenschap, onze finale.

Naast ons liepen de jongens van de tegenstander. Ook in een rij, maar een met minder organisatie, minder noodzaak om eenheid en wilskracht uit te stralen. Zij kwamen om te voetballen, omdat het zo in het bij elkaar gestencilde programmaboekje had gestaan. Niet voor feestelijkheden, niet voor de overdaad waarmee de opstellingen door de speaker werden geschreeuwd: de speaker die in de rest van het jaar alleen gebruikt werd bij het

geschiedenis, de speler die in de rest van het jaar alleen gebruikt werd bij het mixtoernooi aan het eind van het seizoen, om de scheidsrechters erop te wijzen dat ze de wedstrijden af konden fluiten.

Ik schatte in dat er ongeveer honderdvijftig man langs de kant van het veld stond, meer dan ik er ooit eerder had zien staan. De meesten van hen herkende ik. De stille man met de pet was er, hij die tijdens onze wedstrijden achter het doel langs ijsbeert. Hij laat zich alleen horen als er gescoord is. Hij kent al onze namen.

De vaders, die vroeger hetzelfde shirt droegen en misschien ook ooit kampioen werden met deze club, met zo'n team. Die de spanning herkenden, maar ook de vriendschap, de herinneringen die ontstonden op dat gras.

De zelfbenoemde kenners, die onze wedstrijden analyseerden op dezelfde manier als ze dat die avond bij de verdediging van psv of de buitenspelers van Ajax deden. Zij wisten wie er uit had geblonken tijdens welke competitiewedstrijd. Dat Dennis ons in de race hield toen het zo hard regende in Uithoorn, dat Alex thuis tegen Zwaluwen '68 de winnende maakte en dat Joey op Texel een hattrick scoorde.

De voorzitter was er. 'Als jullie dit jaar geen kampioen worden, dan stop ik ermee,' had hij halverwege dit seizoen gezegd. Hij beloofde een vat bier aan de toeschouwer die voorspelde in welke minuut het eerste doelpunt viel. Er deden negentig mensen mee. Ze kregen allemaal een minuut.

Onze sponsor. Gert Marsman, Marsman Assurantiën. Zijn naam stond op onze shirts en op een reclamebord langs het veld. Het was een oud bord, het stond er al jaren. De tekst was moeilijker te lezen, de verf werd van de onderkant geschuurd met elke bal die ertegenaan rolde. Het telefoonnummer dat er in grote rode letters op stond, bestond uit vijf cijfers. Pas later werden de tiencijferige telefoonnummers ingevoerd.

Binnen een kwartier stond het 3-0. Joey maakte twee doelpunten, een met het hoofd en een van afstand. De spelers van onze tegenstander, die vanochtend al met tegenzin in Anna Paulowna in de auto waren gestapt en nu definitief wisten dat ze voor niets waren gekomen, lieten het erbij zitten. Ze zagen misschien al de bloemen in de handen van onze jeugdsecretaris, die glunderend langs de kant stond te wachten totdat ze ze mocht uitdelen. Ze stonden zevende, of achtste, of tiende, dat wist ik niet, en de meesten van hen waarschijnlijk zelf ook niet. Wij wilden het natuurlijk niet zo zien, wij lieten ons nog oppeppen voor een tweede helft waarin we *alles zouden moeten geven*, maar het werd ons al gegund.

Het werd 7-1.

Ik kreeg mijn fles champagne niet open. We hadden er allemaal een gekregen en zo stonden we rond de middencirkel na het laatste fluitsignaal. Met een bos bloemen van de jeugdsecretaris en een fles champagne van de voorzitter. We maakten een cirkel van springende mannen, zoals een team dat hoort te doen bij een kampioenschap. Bloemen en champagne vlogen door de lucht. De fotograaf van de lokale krant maakte foto's.

Ik zag Richard en Alex, springend, de armen in de nek van de ander en de blik op de cameralens. Ik gaf mijn fles aan Joey, die hem gretig aanpakte, iets door zijn knieën boog en flink schudde. De kurk sprong eraf en hij zette de fles aan zijn mond. Het glas glinsterde in de zon, de druppels die zijn mond misten rolden over zijn kin. Dennis had Karin opgezocht en omhelsde haar.

Dat was wat ik zag toen ik om me heen keek. Ik dacht eraan hoe dit de bekroning was op een mooi seizoen, een team jongens zien, vrienden. Zo wilde ik die middag graag herinneren.

Trots liepen we die middag door de volle kantine. We haalden schouderklopjes en gratis bier op en we glunderden. We waren kampioen van de zesde klasse, maar ook van de hele wereld. Queen zong het luidkeels door de speakers.

Betere vrienden dan op die zondag zouden we niet worden. Groter dan die voetbalkantine kon de wereld niet zijn. Alles bestond daarbinnen.

‘Hey.’

Ze is nog wakker. Ik belde omdat het zo stil om me heen was. Aan de andere kant, heel ver weg van hier, klinkt een kalme ademhaling die ook de mijne weer rustig maakt.

‘Sliep je al?’ vraag ik.

‘Nee. Ik was televisie aan het kijken.’

‘Oké.’

Ik ben stil. Ik hoor inderdaad de televisie op de achtergrond. Haar kleine televisie, op het kastje waar haar meisjesspullen in liggen. De dvd van *Pretty Woman*, slippers en een strijkbout die ze nooit gebruikt.

‘Hoe gaat het?’ vraagt ze. Haar stem klinkt zoals die ’s avonds laat klinkt. Misschien stapt ze straks nog even onder de douche, en dan komt ze met een handdoek op haar hoofd, gedraaid als een tulband, weer uit de badkamer gelopen om onder de dekens te kruipen en dan trekt ze daar haar schouders een beetje naar elkaar toe omdat ze het koud vindt.

‘Ik ben alleen.’

‘Ja.’

‘We hebben vanavond voetbal gekeken. Bij Alex.’

‘Ja,’ zegt ze. ‘Dat is waar ook. Wie won er?’

‘Barcelona. 2-0.’

‘En hoe was het? Tussen jullie?’

‘Het ging wel. Ik kan er niet zo goed met ze over praten. We vinden het allemaal erg, maar veel verder komen we niet.’

Pauze. Ik hoor dat ze luistert.

‘Gekke jongens.’

Ik wil haar vragen of ze met me weg wil. Een paar dagen. Naar Londen, of Parijs. De namen van die steden zweven door mijn hoofd, ze klinken als plekken die nu onbereikbaar zijn. Misschien zoals gevangenen denken aan een grasveld op de eerste dag van de lente. We gaan ontbijten aan de Seine of

boeken lezen in Hyde Park en we kijken op de kaart in welke straat we zijn en waar we heen moeten lopen, want alles is dan nieuw.

Ik vraag het niet.

‘Sorry dat ik je wakker belde,’ zeg ik.

‘Je belde me niet wakker. Ik was nog televisie aan het kijken.’

‘Oja.’

‘Ik kijk *Eternal Sunshine of the Spotless Mind*. Zal ik je hierheen teleportereren, zodat we samen kunnen kijken?’

‘Ja.’

‘Oké. Goed vasthouden.’

Er gebeurt niets.

‘Kom je vrijdag?’ vraag ik na tien seconden.

‘Ja.’

Ik hoor hoe ze haar benen optrekt, zich klein maakt op de bank en de telefoon naar haar andere oor verplaatst. Ik denk aan het kuiltje in haar wang.

‘Zullen we een keer een paar dagen weg?’

Ze zet de televisie uit, de stemmen op de achtergrond verdwijnen. Het is nu stil bij haar, al hoor ik soms een auto langsrijden. Het raam bij haar bank staat dus open.

‘Ja,’ zegt ze. ‘Ja, dat doen we.’

's Nachts lig ik wakker. Ik reik opzij naar het nachtkastje, pak mijn telefoon en kijk op het schermje.

3:43.

Ik stap uit bed, mijn blote voeten op de vloerbedekking, en zet de pc aan. De laptop nam ik mee naar Utrecht, dit ding is al zo'n zes jaar oud. Hij staat nog altijd op hetzelfde bureau, met dezelfde lompe monitor. De platte schermen kwamen pas later.

Het duurt tien minuten voor het ding is opgestart. Dan ga ik naar mijn e-mailaccount. In het zoekveld tik ik 'joey-87@hotmail.com'. Er worden honderdzeventig berichten gevonden.

Ik lees, anderhalf uur lang, de berichten die hij mij eens stuurde, of ik hem. En de berichten waarin hij net als ik een van de ontvangers was. Over de zomervakantie in Griekenland, dat we niet moesten vergeten een snijplank en een flesopener mee te nemen. Over een feestje met oud en nieuw en *naja, ik spreek je dinsdag op de training wel weer*. De indeling van de auto's toen we naar Vrienden van Amstel Live in Ahoy gingen. Zijn voorspellingen voor de pool van het EK 2004, met Duitsland als Europees Kampioen en Miroslav Klose als topscorer. Een paar linkjes met waar hij zijn porno downloadde. Plannen voor een wintersport die nooit door is gegaan. Doorgestuurde foto's. Wedstrijdbesprekingen. Verjaardagen. Zaterdag.

En een e-mail van vorige week maandag, met de link naar de YouTube-video. *How's it going, 2000 man?*

Om 5:15 hoor ik hoe de deur van de slaapkamer van mijn ouders opengaat en mijn vader de badkamer binnenstapt. Buiten rijden de eerste auto's door de straat, alvast onderweg om de files voor te blijven, op weg naar de bewoonde wereld in een ander deel van het land.

Ik klik op 'Antwoorden' bij de laatste mail die ik van hem kreeg.

Ik typ: *ik begrijp je nu*.

Ik verzend de mail.

Ik merk dat ik nog twee keer de pagina ververs, wachtend op een antwoord.

Er zijn geluiden die mijn jeugd in klankfoto's hebben vastgelegd. De kerkklokken op zondagmorgen, af en toe doorkruist met het scheidsrechtersfluitje van de eerste wedstrijd van de dag, dertig meter verderop. De deurbel van ons huis, gevolgd door het blaffen van de hond. Mijn vaders lach wanneer hij naar *Fawlty Towers* keek en Basil Fawlty weer een driftbui had. Het album *Harvest* van Neil Young met de mondharmonica in openingsnummer 'Out On The Weekend'. Het telefonisch inbellen op een internetverbinding. *Kggggg-pieeeeep*. Het starten van de auto van opa en oma, vlak voordat ze terugreden naar de andere kant van het land. De rammelende wasmachine bij Joey thuis, naast het hok waar we altijd zaten te drinken. De kantine als je buiten stond, wanneer de deur openzwaaide en er heel even een stortvloed aan drankgesprekken naar buiten ontsnapte.

Joey's lach. Eerst hoog, haastig. Later zwaarder, groots, aanstekelijk. Je moest wel meedoen.

Geluiden kunnen herinneringen herbergen, als een sieradendoosje waar je een horloge uit haalt dat tegenwoordig veel te klein is voor je volwassen pols.

En geluiden kunnen sterven.

Donderdag

De dag voor de begrafenis, vijf dagen na Joey. We zijn niet meer in het midden, we hellen onherstelbaar naar morgen. Als ik mijn handen bij elkaar knijp, voel ik het handvat van zijn kist er al tussen zitten.

Langzaam, met komen en gaan, begin ik Joey te vergeven voor wat hij gedaan heeft. De meeste woede is uit mijn hoofd. Ik vergeef hem vooral als het ochtend is. Wanneer er weer levenslust en optimisme voor een nieuwe dag is en ik even vergeten lijk wat er aan de hand is.

We vergeven het je, Joey.

Want hij slaagde in wat hij wilde. Als hij altijd vrolijk was, dan was dat misschien wel omdat hij zelf allang besloten had dat hij elk moment kon stoppen. Als hij er geen zin meer in had, als het niet meer grappig was, niet langer vrijblijvend, dan was er een uitweg. Als hem levenslessen opgedragen werden die hem niet bevielen – en die hem nog huiswerk meegaven ook, dan kon hij zijn eigen briefje schrijven om eronderuit te komen. Zoals je moeder ze vroeger schreef als je ziek of geblesseerd was, zodat je niet hoefde mee te doen tijdens de gymles. Je kon dan vanaf de zijkant toekijken, op een houten bankje, zonder mee te doen en zonder dat iemand je dat kwalijk nam.

Het is Joey gelukt zijn hoogtijdagen te vieren en te bewijzen dat hij wat daarop volgde niet nodig had. Daar had hij een briefje voor. Hij deed het toch maar, de held.

's Ochtends voel ik een mooie verplichting toe te werken naar ons laatste afscheid. Iets wat ik terug kan doen, een eerbetoon.

's Avonds is het weer weg. Dan is de wanhoop het monster onder mijn bed. Dan is er geen begrip, geen misplaatst optimisme. Dan had hij het hele leven moeten leven, de lafaard.

We gingen uit eten, anderhalf jaar geleden, op Kerstavond. Het idee kwam van een vriendin van ons, die ook bepaalde dat het een Mexicaans restaurant zou worden en dat we allemaal in nette kleding aan tafel gingen, want het was tenslotte een feestdag.

Daar zaten we, in ons pak. Broeken die net iets te kort waren en daarom een stukje witte sportsok onbedekt lieten, jasjes uit de kledingkasten van onze ouders. Schoenen die te grof waren voor onder een gevouwen pantalon. Alleen Alex zag eruit alsof hij wist hoe het hoorde. Zijn pak was zichtbaar duurder dan het onze – hij was de enige die het zelf gekocht had. Meisjes in het restaurant hadden naar hem omgekeken toen hij binnenkwam. Naar Richard ook, maar die had dan ook voor oranje sokken gekozen.

Toen we laat op de avond het restaurant uit liepen en nog even buiten bleven staan praten, onder een lantaarnpaal, keek Joey op zijn telefoon. Hij zag dat hij een oproep gemist had, van zijn moeder. Achter op de bagagedrager van zijn eigen fiets gezeten, het voorwiel nog in de stalling, belde hij terug. Het was een kort gesprek. Hij zei niet veel, hij luisterde alleen maar. Daarna hing hij weer op en keek nog even naar het scherm, alsof daar een samenvatting van het gesprek verscheen.

‘Ze willen graag iets met me bespreken, mijn ouders,’ zei hij, terwijl hij zijn schouders ophaalde. ‘Ze klonk best vrolijk. Ik hoop dat we de loterij gewonnen hebben.’

Wij hoopten het ook.

Pas maanden later dacht ik weer terug aan dat gesprek. Ik vroeg ernaar terwijl we op de achterbank van een auto zaten. We waren op weg naar een uitwedstrijd, luisterden naar Radio Veronica en probeerden fanatiek als eerste te raden welke klassieker uit de jaren tachtig of negentig er gedraaid werd. We hingen beiden voorover, want wie het diepst met het hoofd tussen de stoelen voorin hing, had meer kans. Het was 2-1 voor Joey.

Reclame.

‘Wat was dat toen eigenlijk, met Kerst, toen je ouders met je wilden praten?’ vroeg ik.

‘O’, zei Joey, ‘wist je dat nog niet? Mijn ouders gaan scheiden.’

‘Jezus.’

‘Ja.’

We bleven allebei naar voren kijken, naar de weg.

‘En toen zei je nog dat je dacht dat het goed nieuws was. Dat ze vrolijk klonk.’ Nu keek ik hem even aan.

Hij grinnikte wat. ‘Ja, nah ja.’

Ik vroeg hem of hij ermee zat, en wie er in het huis zou blijven wonen. Zijn antwoorden waren kort en koud. Hij keek me niet aan, had zijn hoofd enkel op de weg gericht, of op de radio. Die speelde ‘I Want To Know What Love Is’ van Foreigner. Weer was Joey de eerste. 3-1. Hij balde zijn vuisten.

‘Niet de loterij dus?’ vroeg ik.

‘Nee, niet de loterij. Dat was wel klote.’

In de maanden die volgden kreeg de scheiding vorm. Er was sprake van dat Joey met zijn vader mee zou verhuizen. Als we bij hem thuis waren, leek zijn moeder zich er al bij te hebben neergelegd. Ze had wat brochures van een vervolgopleiding daar aangevraagd. Voor de deur van zijn kamer stond al een paar weken een strijkplank, klaar om zijn intrede te doen als de ruimte vrijkwam. Het huis werd opgemaakt voor het leven van een moeder en haar dochter.

In die tijd dacht ik dat we snel afscheid van hem zouden nemen en probeerde ik te verzinnen hoe we dat konden doen. Er waren wat teksten van liedjes die ik toepasselijk vond – ik bedacht dat we die op een doek konden afdrukken. Dat kon hij dan ophangen in zijn nieuwe kamer, of zo. Of misschien een collage van foto’s. Jongens die zitten te barbecuen, jongens die een balletje overkopen. Ideeën die ik niet van plan was daadwerkelijk tot uitvoering te brengen. Waarschijnlijk zou het bij een hand en een tik op de schouders blijven, misschien een korte, stevige omhelzing. Vier keer per jaar met de trein bij hem op bezoek om een biertje te drinken. Vertellen hoe het ging met het eerste elftal en misschien eens kijken hoe hij het deed in zijn nieuwe team.

Maar Joey’s mogelijke vertrek lag nooit aan de oppervlakte. Het was de baspartij van een rockliedje, het ijs in een sneeuwbal waarvan je denkt dat hij alleen uit sneeuw bestaat. Gooi je ermee, dan merk je pas dat hij ruiten kan breken.

Hij werd nooit geseoid. Er breken geen ruiten.

Hij werd nooit gegooid. En draken geen ruiten.

Zo nonchalant als het vertrek aangekondigd werd, zo verdween het idee ook weer. Er was iemand, ik weet niet eens meer zeker of het Joey zelf was, die de rest mededeelde dat hij bij zijn moeder zou blijven wonen. We knikten instemmend naar elkaar en keken televisie. Mooi zo. Ja, dat was waarschijnlijk wel het beste.

Op de eerstvolgende verjaardag van Joey stond ik naast zijn moeder. We stonden tegen de leuning van het bankstel. Een ander, ouder bankstel omdat zijn vader het nieuwere had meegenomen. Ze vertelde hoe ze de was altijd opspaarde om zo weinig mogelijk wasbeurten te maken. Die draaide ze 's nachts, omdat stroom dan goedkoper was. Ik knikte. Plotseling drong het tot me door dat Joey's moeder, een paar dagen in de week kleuterjuf, twee kinderen onderhield. Joey leek nooit gebrek aan geld te hebben. Ik had hem nog nooit een kleiner bedrag dan vijftig euro zien pinnen.

Soms kun je pas zien hoe iets eruitziet als je het van een afstand bekijkt. Wij zaten er altijd middenin en geloofden onze waarheid, een waarheid waarin de volgende dag, week of maand niet telde.

Daarom boekten we onze vakantie altijd veel te laat. Daarom planden wij geen etentjes op Kerstavond. Daarom zocht Joey nooit eens uit welke studie hij zou willen beginnen. Daarom was hij, tot aan de laatste keer dat ik hem zag, vrolijk en levenslustig. Omdat hij zijn daad waarschijnlijk zelf ook nog niet in zijn agenda had staan. Hij dacht nooit aan later.

Ik kijk in de spiegel van de logeerkamer, de spiegel op een van de deuren van de brede kledingkast die mijn ouders erin hebben gezet, en dit is wat ik zie. Dit ben ik: elke centimeter zit op z'n plaats, elke krijtstreep valt sierlijk naar beneden. Zo zie ik er over precies 24 uur uit. Dit is mijn voorkomen. Zo spreek ik de mensen toe. Dit is hoe ik tussen hen in zit, een stropdas verticaal over mijn borst, een vouw langs mijn benen.

Bijna James Bond. Bijna komen de dekens op het logeerbed links van mij in de spiegel langzaam omhoog en vraagt een slaperige blondine of ik niet nog even naast haar kom liggen, een revolver op het nachtkastje naast haar. Bijna ben ik een man, iemand met aanzien, iemand die het aan de buitenkant allemaal prima voor elkaar heeft. Bijna vormt dit een schild voor de ongenadige dag van morgen, een harnas om vol waardigheid in ten onder te gaan – of in te overwinnen.

Allemaal bijna.

De kerkklok slaat elf keer. Beneden bromt de stofzuiger.

'Joey is mijn vriend sinds de dag dat we samen onze eerste voetbalwedstrijd speelden,' fluister ik alvast. De woorden glippen moeizaam langs de brok in mijn keel, als lucht die piepend ontkomt aan een net dichtgedraaide thermoskan hete thee.

Beneden ligt de uitnodiging voor de voorlichtingsavond in het buurthuis, georganiseerd door de politie, de GGZ en een verslavingsinstelling. Een avond over drank, drugs, verslaving, emoties en zelfmoord onder jongeren. Dat niemand verantwoordelijk is voor de dood van een ander, maar dat er signalen zijn die je kunt oppikken en waar je iets mee kunt doen. Waar je hulp kunt krijgen. Er staat bij dat de burgemeester ook komt. *Misschien komen we samen tot antwoorden op de vele vragen die we hebben.*

's Middags belt Dennis. Er is een brief.

Een paar jaar geleden pleegde een andere jongen uit het dorp zelfmoord. Hij was negentien. Ik kende hem niet goed, maar wist wel wie hij was. Ik wist hoe zijn moeder eruitzag, dat ze bij de bakker werkte, wie zijn zusje was en waar hij op school had gezeten. Tijdens het laatste jaar van de basisschool, groep acht, had ik tegen hem gespeeld met schoolvoetbal. Hij zat op de school vlak bij de mijne.

Hij had zichzelf opgehangen. Hij kwam thuis van school en zei tegen zijn moeder dat hij huiswerk ging maken. Zijn moeder maakte in de keuken witlof klaar en toen ze naar boven liep om hem te halen voor het avondeten, was hij daar niet.

Ze vond hem na een kwartier zoeken in de garage, aan een touw dat hij had vastgemaakt aan de ijzeren rails van de garagedeur aan het plafond.

De crematie was vijf dagen later. Er werd ook een herdenkingsavond georganiseerd bij hem in de straat. De hele buurt was erbij.

Daarbuiten werd er niet gesproken over de schrik, en het verdriet. Iedereen zweeg erover, zo hard dat het moeilijk werd om andere dingen niet te horen.

Twee weken later zag ik zijn moeder toen ik de bibliotheek uit liep. Ze had boodschappen gedaan bij de Albert Heijn. Ze zat op haar fiets, een bruine Gazelle, de blauwe boodschappentas zachtjes zwaaiend om de rechterkant van het stuur, en keek met lege ogen vooruit. Ze trapte langzaam haar trappers in de rondte, langzamer dan de wereld ronddraaide.

Hij moest er toch maar aan geloven, zei hij. Dat Joey toch maar aan de toelatingsprocedure voor de opleiding tot piloot was begonnen, werd gaandeweg duidelijk. Het was nooit de clou van het verhaal, slechts de kapstok om bijzondere anekdotes aan te hangen.

Een meisje dat hem in de trein ernaartoe had aangesproken, of hij kauwgom had. Hoe hij met haar in gesprek raakte en dat hij 's avonds met haar had afgesproken. Dat hij daarom pas om één uur 's nachts weer terug was.

Dat een kandidaat was flauwgevallen tijdens zijn eerste testvlucht, waardoor de instructeur ternauwernood de knuppel weer kon overnemen. Die jongen was daarna vriendelijk naar huis gestuurd.

Dat een ander woedend een stoel door de ruimte had gesmeten toen hem verteld werd dat hij niet door was naar de volgende ronde.

‘Maar je bent er dus maar aan begonnen?’ vroeg ik.

‘Ja. Afgelopen week voor de tweede keer naar Deventer geweest. Een teringeind met de trein.’

‘En?’

‘Prima. Ik moest hoofdrekenen en zo. Appeltje-eitje. De eerste keer, dat was een paar weken terug, waren al mijn aandachtsverdeling en, eh, reactievermogen getest.’

‘Dat ging ook goed, dus?’

‘En oog-handcoördinatie. Ja, dat ging prima. Kostte weinig moeite. Het is ongeveer hetzelfde als op de PlayStation spelen, met zo'n controller in je klauwen. Dat helpt dus voor je oog-handcoördinatie hè, zo'n PlayStation.’

‘Mooi zo.’

‘En aftrekken, helpt ook.’

Hij lachte.

‘Kijk eens aan. Wanneer moet je weer?’

Nu dacht hij even na. ‘Volgende week,’ zei hij toen. ‘Dan krijgen we zo'n vliegsimulator. Ongeveer de helft van die gasten mag terugkomen.’ Daar leek

hij even trots op, te kunnen vertellen dat hij bij de goede helft zat.

‘Nou ja, ik zie ’t allemaal wel,’ zei hij toen.

Twee weken daarna vroeg Alex ernaar. We zaten in de kleedkamer na een training. Joey pakte net een boxershort uit zijn tas en stapte op de handdoek die hij voor zijn voeten op de natte vloer had neergelegd.

‘Je had die vliegsimulator toch?’

‘Ja, ja, dat was ook zo.’ Geen problemen, vertelde Joey. Ook hier had de jarenlange PlayStation-ervaring hem geholpen. Hij had bijna een flat geramd, zo eentje van pixels op een beeldscherm dus, maar kon nog net uitwijken. Andere jongens hadden die flat wél geraakt en sommige waren al neergestort voordat het gebouw in beeld kwam. Joey’s foutje was ‘niet onoverkomelijk’, hadden ze tegen hem gezegd. ‘Wel als je echt in de lucht zit natuurlijk, maar zo’n eerste keer is het heel normaal.’ Hij mocht door, veel anderen niet.

Ik probeerde wat trots bij hem te zien, dat was me graag gelukt, maar ik kon het niet ontdekken. Misschien omdat hij er een beetje lullig bij stond, in die boxershort, op dat handdoekje. Niet de aanblik van een piloot.

De volgende test zou een week later zijn. Hij was er bijna.

We hoorden er niets meer over, totdat we het zelf ook weer vergeten waren.

Joey's afscheidsbrief was niet van papier. Net als de sms die hij stuurde, stond zijn afscheid op zijn telefoon. In de e-mailfunctie, als een conceptmail die nooit verstuurd was. Anna vond hem.

Toen Joey's lichaam zondag thuisgebracht werd door de politie, is hij op zijn eigen bed gelegd. Wat hij bij zich had, werd naast hem op zijn nachtkastje achtergelaten. Sleutels, een telefoon die uit stond, een portemonnee en vier losse euro's.

Anna belde Dennis. Ze vertelde dat ze de telefoon had aangezet en dat er om een pincode werd gevraagd. Ze had jaren geleden de eerste mobiele telefoon van Joey overgenomen en nooit de pincode veranderd. Ze gokte erop dat Joey voor het gemak die pincode ook had behouden en typte de vier cijfers in. Het lukte.

Van Dennis hoorde ik wat er allemaal in de telefoon stond, in dezelfde volgorde als waarin Anna het aan hem had verteld.

Eerst zijn sms'jes. Een antwoord van Alex kwam pas binnen toen Anna de telefoon had aangezet. *Wat doe je?* stond er. Meer niet. Daarna volgden nog notificaties van gemiste oproepen van Richard en van mij.

Toen de laatste gesprekken. Niets meer na zaterdagmiddag. Een uitgaand gesprek naar zijn vader, om 18:22. Het had vier minuten en veertig seconden geduurd.

Toen de e-mails. Dat waren er erg veel. Joey had sinds zondag eenenvijftig mailtjes gehad. Een gedeelte was reclame of spam. Veel mails brachten hem op de hoogte van nieuwe krabbels op Hyves. Mensen hadden berichten op zijn profielpagina achtergelaten nadat ze het nieuws hadden gehoord. Korte berichtjes. R.I.P., stond er meermaals, of *we zullen je missen*. Er was ook een aparte groep voor hem opgericht op de website. Een foto van Joey, van de vakantie in Chersonissos, was gebruikt als groepsafbeelding. Twintig leden inmiddels.

Het duurde even voordat Anna bedacht dat ze de uitgaande e-mail ook kon zien. En daar stond het, als nooit verstuurd concept. Ze mailde het naar zichzelf en daarna door naar ons.

Vrienden en familie,

Ik ben er niet meer. Niet omdat ik niet van jullie hou, maar omdat ik niet van mezelf hou. Ik ben niet te bewegen tot grote daden, alle ambitie en wilskracht ontbreekt. Ik heb mijn plezier altijd uit de makkelijke dingen gehaald en ik haat mezelf, dat ik zo ben. Ik weet dat ik nooit gelukkig kan zijn als ik nooit kan vechten voor langdurig geluk. Ik ben tweeëntwintig jaar geleden geboren en heb in de tussentijd niets bereikt. Voor de wereld ben ik niets, een nul-komma-nul-nul-nul-één-deeltje van wat ertoe doet. Dat doet zo'n pijn, en die pijn heb ik al zo lang, dat ik weet dat het niet meer over gaat.

Aan mijn ouders: behandel elkaar alsjeblieft zo goed mogelijk. Doe dat voor Anna.

Aan Dennis: jij en Karin passen heel goed bij elkaar. Ik denk dat jullie erg gelukkig gaan worden.

Aan Johan: weet je nog dat ik je eens een liedje gestuurd heb? Wil je dat voor me draaien op de begrafenis?

Aan Alex: wil je de anderen vertellen van de nacht in Griekenland?

Aan Richard: Praat met de rest.

Aan iedereen: hopelijk tot ooit, maar niet te snel.

Joey

Zo stond het er. Dat is wat hij uiteindelijk nooit verstuurd heeft, maar toch wilde vertellen. Waarom heeft hij de mail niet verstuurd? Was hij het vergeten? Besloot hij op het laatste moment toch maar geen afscheidsbrief achter te laten? Was de sms voldoende samenvatting van deze tekst? Moest het mysterieus, was deze zoektocht nodig, liet hij ons liever een spoor volgen, zoals je vroeger met stoepkrijt pijlen op straat tekende die naar een verborgen schuilplaats leidden?

Wat moest Alex vertellen over de nacht in Griekenland?

En waarom zag ik destijds geen roep om hulp in dat liedje?

Ik stap de kantine van de voetbalclub binnen en kijk naar de muur waarvan ik weet dat er een grote blauwe klok aan hangt. Kwart voor zeven. De voorlichtingsavond die de politie, de GGZ en de verslavingszorg hebben georganiseerd is net begonnen. Zonder ons.

Tineke staat achter de bar. Daar stond ze vroeger ook, elke donderdag, elke zaterdag en elke zondag. Misschien heeft ze haar bed hier wel ergens staan, bedenk ik, achterin, in de keuken, tussen de frituurpannen en de witte bolletjes. Het doet me goed te zien dat er hier weinig veranderd is in het afgelopen jaar. Er is één verschil: ik ben hier nu te gast.

Vanavond speelt het eerste een oefenwedstrijd tegen een club die hier vlakbij zit. Aan het eind van elk seizoen wordt de wedstrijd georganiseerd, meestal met weinig animo van beide kanten. Het seizoen is voorbij, de motivatie verdwenen. Het wordt meestal een potje voor de lol, maar vanavond heeft het een extra doel. Het team speelt met rouwbanden. Richard, Alex, Dennis en ik zijn uitgenodigd om erbij te zijn, als toeschouwers van de benefietwedstrijd.

Mijn telefoon trilt. Nathalie sms't me, wenst me sterkte. Medelevens uit een andere wereld.

Ik bestel een biertje bij Tineke, ze begint te tappen en wuift mijn portemonnee weg.

'Je hoeft vanavond niet te betalen.'

Aan de achtermuur van de kantine hangen elftalfoto's, de oudste is van seizoen 1976-1977. Ik ga de foto's langs, naar die waar de EI van 1995-1996 op staat. Richard en Joey op de achterste rij, staand. Blond haar na een lange zomer vol voetbal en vakantie. Richard knijpt zijn ogen dicht tegen de zon, Joey lacht zijn tanden bloot. Ik zit linksonder, gehurkt, half leunend op de jongen rechts van mij. Ik doe mijn ogen even dicht en probeer op zijn naam te komen. Hans. Hans Rademakers. Zijn ouders verhuisden na dat seizoen naar Arnhem. Ik kwam hem een paar jaar geleden toevallig tegen. Hij vertelde trots dat hij een stadionverbod had bij Vitesse, van drie jaar. Gevochten met andere supporters, de onschuld definitief verloren. Volwassen geworden, maar op de verkeerde manier.

Toen nog niet. Het kleine shirt met het veel te grote clublogo, door onze

moeder handmatig op de borst vastgezet, deed ons glimmen van trots. Kleine handen, leunend in het natte gras van een vroege zaterdagmorgen. Nog even blijven staan, nog even een tweede foto nemen, voor de zekerheid. Een man in trainingspak aan de zijkant. Hij was vader, coach en scheidsrechter. Het fluitje hing alvast om zijn nek.

Vanmiddag belde de trainer. 'Johan,' zei hij, en hij worstelde al bij het tweede woord. Ik had hem niet meer gesproken sinds ik mijn spullen was komen inleveren aan het begin van het seizoen. Het bleef even stil aan de andere kant van de lijn. Ik hoorde hem diep ademhalen.

'Het is vreselijk, wat er gebeurd is,' zei hij toen.

'Ja,' zei ik. 'Ja, dat is het zeker.'

'Ik weet niet of je weet dat de selectie vanavond een oefenwedstrijd speelt, maar ik zou je daar graag bij uitnodigen. De jongens zijn er allemaal kapot van en we realiseren dat het voor jullie als zijn goede vrienden nog erger moet zijn.'

Ik had even de tijd nodig om erachter te komen of ik op de uitnodiging in wilde gaan. In het midden van dat team zijn leek me een welkome afwisseling, daar was alles misschien weer even zoals het jarenlang geweest was. Hoekvlaggen, gras, kletterende noppen, een oude houten tribune. Dat blauwe shirt herbergt zorgeloze zondagen.

Ik vroeg hem of hij de andere jongens al gevraagd had. Ja, zei hij, die zouden ook komen. Ik zei dat ik er dan ook bij zou zijn. Het voelde goed dat te zeggen.

Als de wedstrijd bijna gaat beginnen, zijn we er alle vier. De scheidsrechter komt uit zijn kleine kleedkamer gelopen, over het stukje tegels naar het gras. Ik herken zijn loopje van wedstrijden van jaren terug, het is alsof hij bij elke stap een drempel over moet. Als hij bij de middenstip is aangekomen vraagt hij de aanvoerders om hun team bij elkaar te roepen.

Daar staan we. Tweeëntwintig jongens, sommige inmiddels mannen, in glanzend blauw met een reepje zwart, de armen om elkaars schouders. Dan de trainers, de wisselers, de grensrechters en de scheidsrechter. En dan wij, vier jongens in spijkerbroek. We verbinden de twee teams met elkaar. Met z'n allen omsluiten we het midden van het veld, een mooi getrokken cirkel van kalk.

Dezelfde cirkel als die waar we omheen stonden te springen na de

kampioenswedstrijd. Toen we schreeuwden, zongen. Toen ik mijn champagnefles niet open kreeg en het Joey liet doen.

De scheidsrechter fluit. Het startsein van twee minuten stilte. We zijn stil, stil zoals die dodenherdenking op het strand, stil zoals we zondag aan de keukentafel zaten, stil zoals we morgen stil zullen zijn.

Zeven uur. De kerkklokken luiden. De cirkel zwijgt. Er rijdt een trein langs.

Verder niets.

Ik zoek naar 'avondwake' op Wikipedia, vlak voordat ik vertrek naar het huis van Joey. *In rooms-katholieke kringen een traditie op avonden voor de begrafenis.* Dat staat er. Ik wist niet dat ze bij Joey thuis rooms-katholiek waren. Ook niet dat ze gelovig waren, een bijbel in huis hadden, bidden voor het eten of wel eens in de kerk kwamen. Als Joey inderdaad van huis uit geacht werd de naam van de Here God niet ijdel te gebruiken, dan had hij in zijn korte leven veelvuldig gezondigd: als het bier op was, hij een grote kans voor open doel miste of de zesde bal bij het kopselletje verkeerd raakte.

En misschien is een avondwake ook wel traditie bij ongelovige gezinnen. Wikipedia weet ook niet alles. Sterker nog: als ik nu op *edit* klik, zet ik er binnen twee minuten in dat een avondwake vooral wordt gehouden in gezinnen die geen houvast van boven nodig hebben, maar elkaar opzoeken in lastige tijden. En dat de beste avondwake, hoogst toevallig gevolgd door de allermooiste begrafenis, gehouden werd op een donderdagavond, eind mei 2009, in een klein dorpje in West-Friesland.

Ik doe het niet. Ik moet nog douchen en zou over twintig minuten bij Joey thuis zijn.

Eva is er al. Ik krijg het idee dat ze er altijd is. De enige aanwijzing dat dat niet zo is, is dat haar auto elke dag op een andere plaats geparkeerd staat. Dit keer op de meest linkse, achteruit ingeparkeerd. Ze doet open en achter haar zie ik Joey's moeder al op de grote stoel in de woonkamer zitten. Ze kijkt half op om te zien wie er aan de deur is. Onze blikken kruisen onder de gestrekte arm van Eva door. Ik groet eerst Eva, stap naar binnen, veeg mijn schoenen op de mat en loop de woonkamer binnen.

'Hoi,' zeg ik tegen Joey's moeder.

'Hoi, Johan,' groet ze terug, en ze kijkt voor zich uit. Ik ben haar aandacht alweer kwijt.

Het is stil in de woonkamer. Ik begin me af te vragen of ik hier ooit muziek gehoord heb, en herinner me dan dat ik Joey's vader en moeder naar het concert van Damien Rice op Lowlands heb zien kijken. 'Vinden jullie het wat?' vroeg ik ze. Joey's vader trok alleen zijn onderlip een stukje op, een onuitgesproken 'mwah'. Toen hij merkte dat dat een wel erg grote stilte liet vallen na mijn goedbedoelde vraag, zei hij: 'Het is wel aardig.' Joey's moeder

zei niets. Terwijl ik wegliep, zaptten ze naar *csi: Miami*.

De kamer is verzorgder dan de laatste keer dat ik hier was, verzorgder dan elke keer dat ik hem heb gezien deze week. Ik vermoed dat Joey's moeder het schoonmaken eindelijk nodig vond, nu haar muren, kasten en banken vanavond het decor zijn voor een plechtigheid. Misschien was het bezigheidstherapie.

Alex en Dennis komen tegelijk aan, Richard is de laatste. Richard ziet er netjes uit, hij heeft een colbertje aangetrokken. Dennis heeft ook zoiets geprobeerd, maar slaagt er minder goed in. Alex draagt een spijkerbroek. We praten over de begrafenis, vooral over wat er nog geregeld moet worden, hoe laat we afspreken hier te vertrekken en wie er afgezegd heeft.

Het woord 'avondwake' valt eigenlijk niet. Ik twijfel eraan of het zo is aangekondigd, of dat ik het er zelf van gemaakt heb. We hebben blijkbaar alleen afgesproken om hier allemaal te zijn, op de bank te zitten en af en toe wat te zeggen. Als het eindelijk donker wordt, steekt Eva kaarsen aan.

Joey's moeder is stil. Ik merk hoe ze zich probeert op te trekken aan de gesprekken om zich heen. Hoe ze de eenzame gang naar boven, richting de dag van morgen, probeert uit te stellen.

We spelen Monopoly, tot diep in de nacht. Richard koopt binnen één rondje de Barteljorisstraat, Lange Poten, Blaak en de Kalverstraat. Die loopt even allerlei Nederlandse steden door en schrijft ze allemaal op zijn naam, vanuit een somber huis waar slechts eens in de tien minuten een auto langs rijdt. Ik heb alleen de Biltstraat en een kaart die me weer uit de gevangenis krijgt. Ik zit helemaal niet in de gevangenis. De Kalverstraat levert me een boete op, vijf seconden nadat Richard hem in bezit krijgt. Hij heeft het kaartje nog niet eens bij zijn andere straten gelegd.

Eva staat naast de tafel, haar ogen schieten heen en weer tussen het bord en ons. Ze lacht af en toe, een beetje. Daarna haalt ze bier voor ons. Openmaken mogen we zelf doen.

Joey's moeder zit op de bank en kijkt naar de tv, die uitstaat. Ze tuurt naar het zwarte scherm, in totale berusting. Anna ligt languit op de andere bank.

Vandaag hebben we een definitief afscheid gekregen van Joey, vandaag hebben we definitief afscheid genomen van hem. Meer nog dan we morgen gaan doen, wanneer ook kennissen en oud-klasgenoten tussen ons in staan.

Joey's vader is er niet. Anna heeft hem gebeld om hem uit te nodigen,

daar was ik bij. Haar moeder liep ondertussen weg uit de kamer, als een stille toezegging *dat het dan maar moet*, een blijk van goede wil zonder eraan toe te willen geven. Maar hij is er niet.

Als wij praten, doen we het zacht. We gooien met de dobbelstenen, we tikken het kleine ijzer langzaam de plaatsjes vooruit.

‘Station West. Die koop ik,’ zeg ik kalm.

Het huis berust in zijn verlies, diep in de nacht van donderdag.

Dennis wint. Alex gaat ten onder aan zijn megalomane kooplust en is failliet bij de eerste grote betaling die hij moet doen bij het bezoeken van het hotel op de Grote Markt. Hij stelt voor dat hij fuseert met Richard, die daarmee instemt, maar ook samen zijn ze één beurt later bankroet. In het spel, dat vanavond minder op de schreef gespeeld wordt dan normaal, speel ik een kleine rol. De eigenaar van wat onbeduidende straatjes en een frequente bezoeker van te dure steden.

Als Eva naar huis is en Joey’s moeder naar bed, zet ik de cd voor de begrafenis op. Zes nummers staan erop, vijf voor het programma en één korte reserve, voor als een van de eerste vijf morgen te lang blijkt.

We zitten op de bank en luisteren naar de nummers. We trekken nog een flesje open met de Amstel Bier-opener van Joey, die hij eens won met de codes die ze onder de dop verstoppen. Wekenlang schreven we codes op en kwamen we bij elkaar om ze in te voeren op de website. Uiteindelijk had Dennis een rode Amstel Bier-trui en Joey deze flesopener. Geen PlayStation 2 of kaartjes voor de finale van de Champions League. Daar hebben we het dan maar over.

Ik weet niet waarom ik er nu pas weer aan denk, maar als ik thuis ben gekomen start ik de computer op. Ik google op de opleiding tot piloot in Deventer en zoek de toelatingsprocedure.

Reactievermogen, aandachtsverdeling en oog-handcoördinatie.

Dan ruimtelijk en technisch inzicht, abstract denken en hoofdrekenen.

Dan de vliegsessies in een simulator.

En ten slotte een psychologische test. Persoonlijkheid, leiderschap en emotionele stabiliteit. *Ook je levensbeschrijving en motivatie worden in de beoordeling meegenomen*, lees ik.

In het gastenboek van de website lees ik over een jongen die flauwviel tijdens zijn eerste testvlucht en toen naar huis moest.

Het is precies een week geleden, dat ik naast Nathalie in bed lag. Daar denk ik nu aan, dat het precies een week geleden is. De dag, het uur, de minuut, misschien de seconde. Haar natte haar lag sierlijk op haar schouder.

Ik doe dit vaker. Bedenken waar ik was, wat ik deed en wat ik zag, een week geleden, of een maand geleden, of een jaar geleden. Het geeft me perspectief, doet me beseffen hoe lang zo'n tijdseenheid duurt. Wat er in de tussentijd kan veranderen, wie ik toen nog niet kende, welke kleren ik nog niet had, welke liedjes ik nog nooit gehoord had, welke oorlog er begon, wie er geboren werd en wie er doodging. Een week geleden, in het bed van Nathalie, het lijkt nu een jaar geleden. Dat is het verschil met andere keren dat ik dit doe. Het rommelt aan mijn perspectief.

Het werkt ook als ik me verplaats in iemand anders. Als ik een foto van andere mensen zie, bedenk ik wat ze nu aan het doen zijn. Wie ze in de tussentijd hebben ontmoet, of het goed met ze gaat. Een foto in een tijdschrift van een Afrikaanse man, met een tas vol spullen langs een asfaltweg in Kenia. Hij loopt langs een gescheurde muur met opschriften die ik niet kan lezen. Wat doet hij nu? Leeft hij nog? Hoe laat is het bij hem? Slaapt hij? Wat zat er in die plastic tas en wat heeft hij eraan gehad?

De kijker weet altijd meer. Er zijn afleveringen van *Friends* met tussenshots waarin het World Trade Center te zien is. Kijk eens, dachten de makers, hoe effectief we het beeld van New York erin verwerken, hoe we in een paar seconden laten zien waar de hoofdpersonen zich bevinden, welke tijd van de dag het is, dat de lente net ontluikt in deze wereldstad die al zijn hoogmoed richting de hemel steekt.

Wij weten meer.

Precies een week geleden lag ik in bed, bij Nathalie thuis. We hadden net gedoucht. Ik had gehoopt op seks onder de douche, maar het kwam er niet van. Vlak daarna, op het bed, wel. Nu lagen we onder de dekens, maar half eigenlijk, want de avond was warm.

Ik keek door haar kleine kamer, waar een paar kleine lichtjes brandden als ogen van nachtdieren in een bos. Haar dichtgeklapte laptop scheen een klein wit lichtje over de bank en de magnetron had een paar rode cijfertjes. 0:23.

Ik keek naar de gordijnen die voor het openstaande raam hingen.

Gordijnen met ovale vormpjes waar ik altijd een patroon in probeer te ontdekken. Soms laat ik in mijn hoofd een balletje heen en weer kaatsen tussen de vormen, dan kijk ik hoe ver het kan komen, totdat het balletje in een hoek van negentig graden op een lijn botst en dezelfde weg terug aflegt.

Op de vensterbank lagen haar boeken, drie op een stapeltje. Over de onderste had ze me drie dagen daarvoor gesms't.

Boek uit. Jammer. Zo mooi.

Ik hoorde weer hoe ze het zei. Ze kan de dingen zo ongebreideld mooi vinden.

'Slaap je?' vroeg ik. Ze lag met haar rug naar me toe. Aan haar ademhaling dacht ik te horen dat ze sliep. Ik legde mijn hand op haar heup, hoopte dat hij niet te koud was en dat ze ervan zou schrikken, maar dat deed ze niet, en ik voelde haar in- en uitademen.

'Nee,' zei ze.

Gelukkig. Ik ook niet.

o:34.

Iemand nam toen een foto en kijkt er nu naar.

Ik mis haar. Ik mis iemand die naast me ligt en zegt dat ze niet slaapt.

Er is een voor en een na. Voordat Joey en nadat Joey. Niet Joey als persoon, maar Joey als gebeurtenis.

De kantine: voordat Joey.

De verschrikkelijke treinreis van afgelopen zondag: nadat Joey.

Eva, met haar schrijfblok en pennen: nadat Joey.

Kampioen met ons eerste elftal: voordat Joey.

Misselijkheid en al vijf dagen geen honger: nadat Joey.

Het kopspelletje: voordat Joey.

De laatste zeventien sms'jes in mijn telefoon: nadat Joey.

De Regenjas met Harry Vermeegen: voordat Joey.

Bijna alle straten van dit prachtige dorp: voordat Joey.

De donkere uithoeken van dit vreselijke dorp: nadat Joey.

En ik begin te denken dat het proces van rouwen en verwerken het proces is van genoeg mooie na's te verzamelen zodat ze de strijd met de voors aankunnen. Voor is vergiftigd, het heeft ons bedrogen. Na moet voor kunnen vervangen, overschrijven. Je moet ze tegen elkaar weg kunnen strepen.

En dat, ooit, op een moment dat de na's je weer gelukkig maken, het fotoboek met de voors weer uit de kast kan worden gehaald. Die ben je dan vergeten, omdat je zo hard geprobeerd hebt om ze te overschrijven of weg te strepen. Maar dan, op dat moment, en daar ben ik nog lang niet...

Dat weet ik.

En ik wil er ook nog niet zijn.

Maar dan zijn ook de voors weer prachtig.

Vrijdag

Als ik wakker word, schijnt de zon al door de kieren van de donkerblauwe gordijnen. Ik kijk op mijn telefoon. 7:23. De wekker is nog niet gegaan. Er staat een klein klokje rechtsboven in het scherm te wachten. Ik blijf liggen en kijk omhoog, naar het plafond van de logeerkamer. In de lamp liggen vier gestorven bromvliegjes. Te gretig op zoek gegaan naar het licht, kleine astronauten die te dicht bij de zon kwamen.

Daarna loop ik één trap naar beneden en stap onder de douche. Ik was mijn haar met de shampoo van mijn vader en droog me af met de handdoeken die naar het wasmiddel van mijn moeder ruiken. In de spiegel staat een jongen, met gewassen haar, een beetje gebukt.

Op de deurmat ligt het *Noord-Hollands Dagblad*. ‘Golf van zelfmoord onder West-Friese jongeren’, roept de voorpagina. Daarnaast een foto van het dorp. Aan de horizon is de kerk te herkennen, de kerk tegenover het voetbalveld. Op de voorgrond het buigende riet bij een sloot. Het waait. De grote zwarte letters van de kop hangen in de lichtblauwe lucht. Ik laat de krant op de mat liggen.

In de woonkamer staat de rouwkaart naast de koektrommel, een gedeukt blik met getekende zwanen erop. Gisteren zag ik mijn moeder met de kaart in haar handen zitten. Ik stond in de keuken, wilde wat eierschillen in de prullenbak gooien, en toen zat ze daar. Haar linkerhand om de kaart, haar rechterhand voor haar mond. Ze hilde, zachtjes, en keek naar het gevouwen papier, alsof ze nu pas, via dat papier, de boodschap kreeg dat Joey er niet meer was. Nu het op papier stond, was het waar, was het niet meer terug te draaien.

Ik voelde dat ze voor mij hilde. Op de schouders van haar lichtroze trui vielen tranen voor mij.

Ik kon het niet opbrengen naast haar te gaan zitten. Pas vijf minuten later liep ik de keuken uit, de woonkamer in, en ging op de andere bank zitten. Ze zette net de kaart weer naast de koektrommel.

‘Mooi?’ vroeg ik toen.

Ze knikte. ‘Ja, mooi,’ zei ze.

Ze bleef nog even staan, in het midden van de kamer.

Deze ochtend zie ik haar in de keuken staan. Ze maakt brood voor me klaar, twee sneetjes. Terwijl ze de boter terugzet in de koelkast, vraagt ze me wat ik erop wil. Ik antwoord dat ik geen voorkeur heb en ze vraagt of pindakaas goed is. Ja, pindakaas is prima. Als ik aan tafel ga zitten, zet ze het bord voor me neer. Ze geeft me een knuffel, van de zijkant, een beetje onhandig want mijn schouder zit ertussen, en gaat tegenover me zitten. Zwijgend, wachtend tot ik de eerste hap neem.

Dat dit huis deze week weer mijn thuis was, heeft haar goed gedaan. Ik had een bed nodig, en een boterham met pindakaas, en het maakt haar gelukkig dat zij mij dat kon geven.

Haar handen liggen op haar schoot. Ze kijkt uit het raam en zegt, meer in zichzelf dan tegen mij, dat het gras gemaaid moet worden.

Als ik later mijn fiets uit het schuurtje haal en op het punt sta de schuttingdeur achter me dicht te trekken, staat ze achter het keukenraam te zwaaien. Haar rechterhand in de lucht, haar linkerhand voor haar mond.

Ook West-Friesland heeft vanochtend zijn mooiste outfit uit de kast gehaald. Lichtgrijs asfalt, helder water, lange groene bomen. Een landschap van weilanden met schapen en kapotte houten hekjes omringt de rijtjeshuizen. Een horizon van kerktorens en boerderijen, een lucht van vanille. Vogels vliegen in kleine groepjes boven het weiland, het gras waait met ze mee. In de verte laat een vrouw haar jack russell uit.

Alex' fiets staat al bij Joey voor de deur als ik aankom. De zwarte Opel Astra van Eva staat op de parkeerplaats. Ze doet open en schudt me de hand, voor het eerst sinds we ons aan elkaar voorstelden. De gelukwensen voor een zware wedstrijd – eentje die zij al honderden keren speelde. Het is vijf voor tien als Richard en Dennis aan komen fietsen.

De stoet, die bestaat uit de ouders van Joey, Anna, Eva en wij vieren, gaat lopend naar het uitvaartcentrum. Om 10.00 uur stappen we voorzichtig over de drempel, tussen ons in een donkere houten kist. De stoep af, de straat door, aan het einde naar rechts. Onderweg sluiten auto's zich achter ons aan en rijden stapvoets mee. Anderen komen op de fiets en rijden naast ons, slechts af en toe drukt een voet een trapper naar beneden om weer even in beweging te komen. Achter de ramen van de huizen, vanuit keukens en woonkamers, staan mensen, inwoners van het dorp, mensen die weten wie er in de kist ligt. Ze hebben erover gehoord bij de slager, of op de club, of ze hebben dezelfde krant als wij.

We zeggen niets, we kennen de weg. De Kastanjelaan over, dan naar links, de Rozenlaan in. Aan de overkant van de weg staat de basisschool met de walvis. Een kleuterklas zit in een kring, tegen kleine houten leuning van stoeltjes. In het park achter de school hangt een beer aan een boom.

Vanaf hier liet mijn moeder me ooit voor het eerst alleen lopen. Het hoekhuis met het houten bord met de tekst boven de deur was toen een anker, een teken dat ik goed liep en het zonder haar kon. Dat ik alleen nog maar over hoefde te steken en het dan helemaal zelf gedaan had.

't Rooit er op, staat er.

Aan het einde van de Rozenlaan de weg langs de Molentocht. Linksaf, de stoep op. Langs de straat met de bushalte en waar we vroeger met Sint-Maarten liepen. De kist wordt zwaarder.

We steken over bij het zebrapad waar moeders van klasgenoten vroeger elke morgen als klaar-over stonden. Een oranje vestje aan, in hun hand een verkeersbord op een stokje. Een van mijn klasgenoten werd hier eens overreden, maar hij had uiteindelijk alleen een hersenschudding. Vanochtend rijden er geen auto's. Het dorp berust en ligt, onder een zomerse ochtendzon, te wachten op wat komen gaat.

Ja, het is een mooie vrijdag. We hadden graag langs de sloot gestaan en onze bal daar zien drijven, kluitjes gooiend om hem weer naar ons toe te lokken. We hadden graag een maf spelletje bedacht om te bepalen wie er naar de supermarkt moest fietsen voor een pak ijsthee. We hadden er alles voor gegeven om in de namiddag in de tuin te zitten, flesjes bier op tafel, een kerkklok in de verte, een warm weekend in het vooruitzicht.

Het uitvaartcentrum ligt midden in het dorp, vlak naast een café. Een klein gebouw met een kleine tuin eraan vast. Die tuin is de begraafplaats. Er is plek voor zo'n veertig graven, schat ik. Drie mannen staan er een nieuw graf voor te bereiden. Ik vraag me af wat er lag voordat er plaats is gemaakt voor Joey, die blijkbaar een mooi plaatsje in het midden krijgt. Is er iemand verhuisd, werd er eentje wakker, heeft de familie de rekening niet betaald? Is iedereen netjes een stukje opgeschoven?

We tillen Joey naar de plek waar de kist moet. Als hij staat, op een verhoging van licht marmer, schuin omhoog zoals de ober in een chic restaurant een fles wijn aanbiedt, ga ik er twee meter vanaf staan en kijk.

Het is mooi hout, donkerbruin met golven die nog net iets donkerder zijn. Hout zoals de deuren van dure huizen, deuren waar zo'n speciale bel naast hangt. Eigenaren van zulke huizen kiezen daarvoor: die halen dat witte rechthoekige doosje eraf en vervangen het. Als je erop drukt, klinkt een sierlijk deuntje.

Een oom en tante lopen langs me en leggen een krans voor de kist. *Rust zacht, kanjer*, lees ik op het glimmende lint.

Eva heeft de programmaboekjes geprint en legt een exemplaar op elke stoel. De boekjes zijn gemaakt door Anna. Ze belde me gisteren om te vragen hoe lang ik ga spreken. En welke liedjes er ook alweer zouden komen en of ik wist hoe lang die duurden. 'Zo lang?' vroeg ze toen ik zei dat het liedje van Granddaddy negen minuten was. Toch staat het erin.

De ruimte is geel, vooral geel. Lichtgeel behang, donkergele vloerbedekking met een ruitmotiefje. Ik probeer te ontdekken of het een abstracte vorm is, of dat ik er een bloemetje in kan ontdekken. De vormen passen in elkaar aan alle kanten, zodat het motiefje eindeloos kan doorgaan. Escher op Ikea-niveau.

Dan herken ik plotseling de schoenen van Nathalie. Ik kijk op. Ze heeft het gevonden. Ik voel onmiddellijk spijt, had een betere gastheer willen zijn, haar van het station moeten halen, haar vertellen waar ik vroeger naar school ging en waar we voetbalden tijdens verjaarpertijktjes.

'Johan,' zegt ze, en ze zegt het sussend, alsof ze mijn gedachten al gelezen heeft.

Wat een prachtig meisje. Ik pak haar hand, loop met haar naar de stoelen en we gaan naast elkaar zitten. Ik vertel haar in het kort wat ik straks wil gaan zeggen. Ze luistert rustig – zo rustig heb ik niemand deze week zien luisteren, zelfs Eva niet – en ze legt haar hand op mijn knie. Ik geef haar een zoen, zeg haar dat ik blij ben dat ze er is en ga dan vooraan zitten, naast Alex, om straks gemakkelijk naar voren te kunnen lopen.

Sommige mensen zijn ook al gaan zitten, andere staan nog en praten met elkaar. Ze knikken veel en leggen hun handen op elkaars schouder. Een enkeling lacht kort, maar ik kan niet verstaan waarom. Iedereen spreekt zacht, op een toon alsof ze Joey liever niet wakker willen maken.

Eva heeft het eerste liedje opgezet. Een pianonummer dat ik niet ken. Zijn vader heeft het uitgezocht.

In de broekzak van mijn pak zit mijn tekst. Zal het niet te lang duren? Zal ik alles goed verstaanbaar kunnen uitspreken? Ik kijk om me heen, naar de mensen die mij straks gaan horen praten. Zijn dit de mensen aan wie ik mijn woorden wil voorlezen? Ik herken ongeveer de helft, de meesten van verjaardagen en feestjes.

Zijn oma, die zelfs na jaren nog niet goed lijkt te weten hoe ze door haar dikke bril moet kijken. Altijd knijpen en knippen, alsof ze zo haar blik om de glazen van de bril kan vouwen en nog écht kan kijken, zoals vroeger, toen dat ding nog niet op haar neus stond. Ze was in de kantine toen we kampioen waren geworden. ‘Bent u trots?’ vroeg ik haar toen. ‘Ja, wat denk je,’ zei ze glunderend, en ze knipperde vrolijker dan ik haar ooit eerder zag knippen. ‘Ik ben heel erg trots.’

De eigenaar van de kiosk in het kleine winkelcentrum. Hij liet ons al meespelen met de Toto toen we nog geen achttien waren. Totdat hij eens werd gecontroleerd en besloot strenger te worden. Toen ik eindelijk achttien was, vond ik het niet meer zo interessant.

Een aantal onbekenden die nerveus hun stoel een klein stukje proberen te verzetten. Geplooide gezichten, ogen die al een paar nachten niet meer goed zijn dichtgegaan. Daglicht valt naar binnen door het grote raam aan de lange kant van de ruimte, waarachter de kleine begraafplaats ligt.

11:00. Het pianonummer is afgelopen. Eva begint.

‘Aanwezigen, vrienden, familie.’ En dan nog een paar formele zinnen die me niets zeggen, langs me heen zweven zonder binnen te komen.

‘We zijn hier samen om afscheid te nemen van Joey Vergeel, die afgelopen zaterdag besloot uit het leven te stappen.’

Het is begonnen. Het zweet staat in mijn handen.

Ik kijk even naar Nathalie. Ze kijkt me aan, alsof ze wist dat ik oogcontact wilde maken en daarom haar blik alvast op mij had gericht.

Eva pakt de afstandsbediening van de stereo en kijkt kort naar de knopjes, om er zeker van te zijn dat ze de juiste indrukt.

Coldplay. De tekst uit het cd-boekje, zoals het opengeslagen op zijn bureau lag.

And I'm tired

I should not have let you go

Iedereen is stil. Een enkeling slaat zijn benen over elkaar.

Een moment van klein geluk, geen idee waar het vandaan komt. Het knijpt mijn keel dicht. Ik sluit mijn ogen, probeer het vast te houden, maar het is al weg.

Buiten valt een bui, alsof het zo afgesproken is.

De laatste keer dat ik Joey zag was op een zondag, nu bijna twee weken geleden.

‘Jij gaat straks nog mee naar de kermis’, zei hij.

De jaarlijkse kermis duurt drie dagen, van zaterdag tot maandag, en behelst niets meer dan een kroeg en een kar waar snacks worden verkocht. Die kroeg is normaal ook elke dag open, maar dit zijn de enige drie dagen van het jaar dat de uitbater het vol krijgt. Af en toe probeert hij iets anders te organiseren. Hij hangt dan posters op, regelt een artiest en bedenkt een thema, maar meer dan de vaste gasten die er doorgaans aan de bar hangen, komen er niet op af. Die ene keer dat wij er waren op zo’n thema-avond stond een ‘entertainer’ wat bekende deuntjes uit een keyboard te halen. Hij probeerde ondertussen te zingen en zijn publiek mee te krijgen in het feestgevoel. Geen van de veertien bezoekers gaf gehoor aan zijn oproep de dansvloer op te zoeken. Er is eigenlijk ook geen dansvloer.

Bij de kermis is het anders. Dan heeft de kroeg plotseling extra personeel nodig en komt iedereen al zijn kennissen tegen.

Maar ik ging niet. We waren op de kermisborrel van Alex’ vader, elk jaar een drukbezocht feestje voorafgaand aan het echte werk. Iedereen stond in de tuin, op slippers, onder de zon en met een glas in de hand.

We leken een reclamespot voor het leven in West-Friesland. *Kijk deze gezellige bende nu weer eens bij elkaar staan in de lentezon, lachend hapjes van een dienblad pakkend, tussen de vrijstaande huizen, zorgeloos, alsof de tijd hier stilstaat.*

‘Ik heb een leuk nieuwtje over Karin,’ zei Joey. Hij glunderde om wat hij net te weten was gekomen. We stonden met zijn allen rond een van de tafels. Ik, Joey, Dennis, Karin, Richard. Alex liep heen en weer met lege en volle flesjes. ‘Weet je wat het eerste e-mailadres van Karin was?’

Hij lachte. Karin stond naast hem, wist al wat hij ging verklappen en bereidde zich alvast voor op een paar minuten als het mikpunt van Joey’s grappen.

Joey schaterde, ‘karindoggy@hotmail.com’.

Ik schaterde mee. We keken naar Karin. Die bracht er blozend tegenin

dat ze toen jong was en hondjes gewoon erg lief vond. Dat hielp niets. Joey gierde het al uit en maakte er bewegingen bij alsof hij zijn handen om haar heupen had en haar van achteren nam.

Later die middag liep ik met Alex mee toen hij nieuwe kratten uit de kas achter het huis ging halen. In de koelcel, naast de ruimte waar tomatenplanten in lange rijen hingen, stonden ze opgestapeld. Alex gaf de bovenste aan mij en nam er zelf twee. Hij vroeg me wanneer ik weer in de buurt kwam wonen.

‘Niet, denk ik.’

‘Ook niet als je straks klaar bent?’

‘Klaar met wat?’

‘School. Studeren.’ Hij herpakte het rechterkrat een paar keer om het beter te kunnen dragen.

‘Ik heb daar nog wel meer te doen dan studeren, Lex,’ zei ik. ‘En hier is steeds minder om voor terug te komen.’

‘Behalve wij dan,’ zei Alex. Hij keek me aan alsof hij me had betrappt op een zwak argument, maar begrip schemerde door achter zijn gemoedelijke glimlach.

‘Ja, behalve jullie,’ zei ik.

‘Jij gaat ook nog even mee naar de kermis zo,’ zei Joey weer tegen me toen we in de tuin waren. Hij zette een nieuw flesje aan zijn lippen. Hij stond op het gras, naast zijn slippers en speelde ermee door ze met zijn grote teen een stukje op te tillen.

‘Nee,’ zei ik.

‘Waarom niet?’

Karin en Dennis fietsten net weg. ‘Thuis nog even op handen en knieën zitten?’ riep Joey haar na. Lachend keerde hij zich weer naar mij.

‘Morgen weer druk,’ zei ik. ‘Vroeg uit bed.’

Dat was geen goed excuus. Geen enkel excuus was goed. Alles gebeurde nu en daar moest je nu het maximale mee doen. Nu zin in meer bier? Nu mee naar de kermis. Morgen bestaat niet.

Toch ging ik niet.

Toen ik even later op mijn fiets zat, herinnerde ik Joey en Alex die met een

Toen ik even later op mijn fiets zat, passeerde ik Joey en Alex, die met een uitgelaten groep mensen naar de kroeg aan het einde van de straat waren gelopen. Ik stak mijn rechterhand omhoog, maar ze zwaaiden niet terug. Misschien zagen ze het niet. Ik sloeg een zijstraat in en zag over mijn schouder nog net hoe ze de volle kroeg in schuifelden. Luide muziek en honderden stemmen ontsnapten even de straat op toen ze de deur opendeden en werden weer gekooid toen hij dichtviel.

Later kwam het beeld pas terug. Toen ik wist dat dat het laatste moment was geweest. Twee teleurgestelde jongens met een flesje bier in hun handen. Altijd boven aan de stapel, om het niet meer te vergeten.

Alex gaat achter de kathedr staan. Ik verwacht dat hij een briefje pakt, maar dat doet hij niet. Hij haalt adem en begint te praten. Vastberaden, alsof hij hier al een tijdje op wachtte. Voor de vuist weg.

‘We waren een paar jaar geleden op vakantie, in Griekenland. Het was zomervakantie, een vakantie waarin we elke dag aan het zwembad zaten met een grote handdoek, allemaal *De Da Vinci Code* lezen en met een klein balletje voetballen. ’s Avonds gingen we met de taxi naar het centrum, de volgende ochtend sliepen we uit tot het in het appartement te heet was geworden om nog langer op de zweterige lakens te liggen. Er was geen verschil tussen de derde en de tiende dag, of tussen de vierde en de twaalfde. Ja, we zijn een dag naar zo’n waterpretpark geweest en huurden een brommertje voor een paar dagen om boodschappen mee te doen. Maar of dat in de eerste of de tweede week was, weet ik allang niet meer.

Eén dag was anders. De laatste. Die avond speelden we een kaartspelletje op het balkon en spraken we af niet uit te gaan. De volgende ochtend, vroeg, zou ons vliegtuig naar Nederland vertrekken.

Diep in de nacht, nadat we de laatste restjes drank hadden opgemaakt en in bed lagen, werd ik gebeld. Het was Joey.

Ik begreep niet waarom hij me belde, want hij lag in de kamer naast de mijne. Dacht ik. En toen ik opnam en hij me vroeg of ik hem wilde komen zoeken, dacht ik dat hij een grap maakte. Of dronken was, of allebei. Maar dit was iets anders.’

Alex pauzeert even, haalt diep adem en kijkt omlaag. Hij gaat verder, iets zachter nu.

‘Toen heb ik me weer aangekleed en ben ik naar buiten gegaan. Ik belde hem steeds weer en dan vroeg ik waar hij was. Maar dat wist hij niet. Er klopte niets van zijn beschrijvingen, ze hielpen me totaal niet hem te vinden. Uiteindelijk zag ik hem zitten op de stoep voor een van de grootste hotels van Chersonissos. Hij zat bij een put, liet er steentjes in vallen en wachtte dan totdat hij de plons hoorde. Er lagen stukken glas op de weg, en hij was over zijn nek gegaan.’

Hij kijkt het zaaltje in, lijkt zich te beseffen wie er allemaal zitten. Dat kan netter, zie ik hem denken. ‘Ehm, hij had overgegeven.’

‘En toen zei hij dat hij geprobeerd had... om zelfmoord te plegen, maar dat het niet gelukt was. Hij was naar buiten gegaan, had het hotel met de meeste verdiepingen gezocht en wilde naar boven. Hij heeft wel even lopen zoeken, want bij lang niet alle hotels kun je het dak op of zomaar naar binnen lopen. Toen vertelde hij dat hij een half uur op het dak van dat hotel gestaan had, totdat hij het koud kreeg en de fles drank die hij mee had, leeg was.’

Iedereen houdt zijn adem in. Er kraakt een stoel. Ik kijk opzij en zie, voor het eerst deze week, dat ook Eva niet weet hoe ze moet zitten of waar ze moet kijken.

‘Maar hij durfde dus niet. Hij had de fles naar beneden gegooid en was geschrokken van de klap toen die van grote afstand stukviel op het asfalt. Hij is naar beneden gegaan en heeft mij gebeld. Hij vroeg me niets aan anderen te vertellen. Dat heb ik hem beloofd.’

Alex’ handen trillen. Hij probeert het tegen te gaan door het hout steviger vast te houden, maar het golft door naar zijn armen, tot aan zijn schouders.

‘Dat het hem nu gelukt is, is een groot verdriet en een kleine opluchting. Ik durfde hem nooit te vragen of het beter ging, of hij nog met dezelfde plannen rondliep. Ik verweet het de drank, het vreemde land, de nacht, de vermoeidheid; alles verweet ik zijn waanzin van die nacht. Het zou eenmalig geweest zijn. En iedere keer dat ik hem zag lachen, zag ik dat als een bevestiging. Dan dacht ik dat ik gelijk had, dat alles weer in orde was. Maar ik had het mis. En dat doet pijn, veel pijn.’

Ik vergeet even hoe ik moet ademen.

De laatste keer dat ik Joey sprak, was de woensdag voor zijn zelfmoord. Hij belde, zomaar. Hij belde me bijna nooit en als we belden, was het voor korte gesprekken. We zitten bij Lex, tot straks. Kun je langs de supermarkt voor een kratje. Hoe laat vertrekken we morgenochtend? Heb je al plannen voor vanavond? En dat was voorbij sinds ik niet meer om de hoek woonde en voetbalde.

‘Johan,’ zei hij toen ik opnam. Hij vroeg hoe het was.

‘Goed,’ zei ik. ‘Erg goed zelfs.’

‘Mooi,’ zei hij. Hij klonk rustig, onbewogen. Ik hoorde geen achtergrondgeluid. Ik beeldde me in dat hij op zijn slaapkamer zat, bij het raam vanwaaruit we eens pijltjes, van die papieren pijltjes die je maakt van een strook tijdschrift, door een pvc-buis de straat op hadden geschoten.

Ik vroeg Joey hoe het met hem was.

‘Ja, goed,’ antwoordde hij.

‘Bevalt het nog in de grote stad?’ vroeg hij.

Ik lachte. *Small talk* waar we altijd wars van waren. Maar Joey bleef stil, dus ik gaf antwoord.

‘Prima,’ zei ik. ‘Ik heb het hier goed naar mijn zin.’

‘Mooi zo. Ja, jij redt je wel.’

Ik hoorde dat hij het raam openzette. Wind sloeg tegen de lijn en veroorzaakte ruis.

‘Waar bel je voor, Joe?’ vroeg ik. Ik slenterde over het laminaat in mijn kamer, van de deur naar het raam en weer terug. Het voelde als een vreemde vraag.

‘Ik wilde je gewoon even bellen. We zijn toch goede maten, Steen? Even bijhouden af en toe kan geen kwaad. We moeten het niet laten verwateren.’

Ik stond bij het raam. ‘Zo is het,’ zei ik maar. Ik was het met hem eens en toch voelde het ongemakkelijk. Dit hadden we niet nodig.

Ik vroeg naar Lizelot. Een meisje met wie hij op de kermis had gezoend, had ik van Dennis gehoord.

‘Nee, daar is niets mee gebeurd,’ zei Joey. Ik probeerde in te schatten of dit de richting was die hij op wilde.

‘Niets? Je had toch met haar gezoend?’

‘Ja, dat wel, alleen dat. Ze zou bij een vriendin slapen, maar die nam zelf een jongen mee naar huis. Daar wilde ze niet naast liggen. ’s Ochtends een eitje voor haar gebakken, zoals een goede gastheer hoort te doen. Meer niet. Vroeg nog of ze even wilde douchen, maar ze stiefelde alweer naar huis.’

‘Niet geneukt, dus?’ vroeg ik.

‘Dat doe je toch niet zomaar.’ Een vraag zonder vraagteken. Joey vond dat hij dat niet zomaar deed, of zei het in ieder geval zo.

‘Heb je haar nog ge-sms’t?’

‘Ja, maar geen reactie. Ik kwam Dennis trouwens nog tegen, vanmiddag. Met Karin. Ze stonden voor het raam van Alex’ werk, weet je wel, waar al die plaatjes van huizen hangen.’

Ja, dacht ik. Dat is ook zo. Ze lopen een hoek om en komen elkaar tegen.

Ik vroeg wanneer ik hem weer zou zien. Hij was even stil. Niet in het komend weekend, zei hij toen. Dan zou hij naar zijn vader gaan, samen met Anna. Zijn moeder vond dat ze maar thuis moesten blijven, er zouden kijkers komen voor het huis en dan had ze hun hulp nodig.

‘Maar die zoekt het maar lekker zelf uit,’ zei hij. ‘Die loopt ook alleen maar te zeiken dat ik een opleiding moet zoeken.’

Ik hoorde hem aan, hij vroeg wanneer ik weer in het dorp zou zijn en ik zei ‘binnenkort’. We hadden elkaar zo’n twaalf minuten aan de lijn, langer dan ooit eerder in de afgelopen tien jaar.

Onder ons gesprek hadden grote onderwerpen gelegen, maar ik deed er niets mee. Daar heb ik me schuldig om gevoeld, eerder deze week.

Nu niet meer. Ik ben te moe om met een metaaldetector de afgelopen maanden en jaren af te speuren, op zoek naar nog meer schuldgevoel. Het kleeft al een week aan mijn schoenen. Wie me vanaf zondag had willen volgen, had het spoor tot op elke meter kunnen nagaan, tot hier, op de gele vloerbedekking.

Hier houdt het spoor op.

Eva pakt de afstandsbediening. Play.

Are you giving in, 2000 man?

Een aantal mensen kijkt naar buiten, waar het graf klaarligt. Alex zit nog steeds als verdoofd op zijn stoel.

Did you love this world and did this world not love you?

Mister Millennium. Het was zo mooi begonnen.

Zestien minuten voor twaalf. Ik sta achter de kathedr. Er hangt een lullig boeketje bloemen aan. De geur vouwt zich om mijn papier en kronkelt naar mijn neus. Mijn ogen, het komt nu ook in mijn ogen. Ze tranen. Ik knipper en veeg ze weg. Op het papier staan mijn woorden, gisteren opgeschreven. De zaal is stil.

Ik ben hier niet. Dit gebeurt niet.

Ik leun voorover, mijn handen aan weerskanten van het mahoniehout. Er zit een microfoon aan vast, maar die gebruikte tot nu toe nog niemand. De ruimte is compact genoeg om het zonder versterking te doen.

Ik slik de brok in mijn keel weg, met moeite, als iets wat je moet opeten in een televisieprogramma, waarna je duizend euro krijgt. Ik adem uit en begin te praten.

‘Dennis is mijn vriend sinds de dag dat ik erachter kwam dat hij bij mij in de straat woonde. We voetbalden op straat, op de tegels, iets wat ik me nu niet meer kan voorstellen. Vallen op straat doet pijn, maar blijkbaar niet als je tien bent en alles wat ertoe doet, dat spelletje voetbal is.

Alex en ik kwamen elkaar tegen op weg naar de eerste training. Onze ouders fietsten achter ons en hielden onze sporttassen vast. Wij reden van opwinding bijna in elkaars wiel.

Richard nodigde me eens uit voor zijn verjaardag en we gingen naar een wedstrijd van Ajax, die speelden toen nog maar net in de Arena. Tegen NEC. Het werd 1-0.

Joey is mijn vriend sinds de dag dat we samen onze eerste voetbalwedstrijd speelden in de EI. We wonnen en maakten allebei één doelpunt.

Sinds een spelletje Triviant, op de grens van de nieuwe eeuw, werden we vrienden, wij vijven. We hebben elkaar tien jaar lang meerdere keren per week gezien. Met deze jongens ben ik volwassen geworden. Het grootste verdriet dat we zullen meedragen, is het verdriet dat het niet gelukt is. Dat onze nooit uitgesproken missie, om elkaar op de schouders te dragen van ons eerste doelpunt bij de F-pupillen tot onze trouwdag, onze eerste baan of de geboorte van onze kinderen, niet is volbracht. Het uiteindelijke doel, waar we naar onderweg waren door gewoonweg te doen wat we deden, was elkaar

kwijtraken. Elkaar uit het oog verliezen, omdat het Echte Leven op ons zou wachten. Want natuurlijk wisten we dat we niet bij elkaar op de bank zouden blijven zitten tot we veertig waren. Als we elkaar maar kwijtraakten omdat er iets beters, iets groots, iets belangrijks, op eenieder van ons wachtte.'

Ik kijk de jongens aan. Een voor een. Alleen Dennis kijkt terug. Richard kijkt naar buiten, Alex naar beneden. Ik zie mijn eigen lege stoel naast hem.

'Nu zijn we elkaar kwijt, maar niet omdat we iets beters vonden. We zijn elkaar kwijt omdat we Joey vonden. In een weiland, verslagen in een gevecht dat zich nooit duidelijk voor onze ogen heeft afgespeeld. We hebben de missie niet volbracht. Niet meer doelpunten gemaakt dan de tegenstander. We hebben verloren.'

Ik slik. Als ik inadem, trilt mijn borstkas.

'Er zitten hier vrienden van je, Joey. Ze hebben vannacht niet geslapen. Ze hebben zich geschoren en voor het eerst in hun leven een dubbele windsor om geknoopt. Ze hebben bloemen uitgezocht waarvan ze de naam niet wisten en woorden op een glanzend lint laten zetten. Nu zitten ze op een vervelende stoel naar deze woorden te luisteren. En ze zijn boos op je, Joe.'

Tranen. Nog een klein stukje.

'En ze houden van je. We moeten wel. De discussie is door jou gewonnen, omdat je geen tegenargumenten meer wilde horen. De wereld is nu van jou, omdat je besloot hem niet meer nodig te hebben. Onze levens zijn van jou, omdat je het jouwe erover uitsmeerde. En we vergeven het je, ondanks de woede. Ondanks het verdriet.'

Ik kijk naar beneden, prop het papiertje tot een balletje en ga weer zitten.

De laatste keer dat ik iets van Joey hoorde, was afgelopen zaterdag. Een sms.

*Jongens, het spijt me. Ik heb de lat te hoog gelegd, ik ben mijn idealen kwijt. Sorry.
Bedankt. J*

Daar staan we dan. Van links naar rechts: Richard, Alex, ik, Dennis, Joey's moeder, Anna, Joey's vader. De rest is langzaam opgestaan, een krakende stoel achterlatend, en vormt nu een sierlijke rij die traag door het zaaltje gaat. We krijgen van iedereen een hand, van sommigen een omhelzing. De meesten zeggen er iets bij als 'sterkte'. Anderen zeggen iets persoonlijks als 'jullie waren goede vrienden voor hem' of 'je hebt mooi gesproken net'.

'Gecondoleerd,' dat hoor ik het minst graag. Ik hoef geen medelijden uit een uitvaartetiquette. Dan heb ik liever dat ze 'klote, man' zeggen.

Joey's moeder huilt, onafgebroken. Veel mensen blijven lang bij haar staan. Ze fluisteren tegen haar en vegen de tranen van haar wang. Ze huilt niet hard, maar klein, zacht. Ik zie haar lichaam schokjes maken.

Anna houdt zich verrassend sterk. Ze kijkt vooruit, naar het behang van deze mufte ruimte, en schudt handen. Slechts bij enkelen kijkt ze omhoog om contact te maken met degene die voor haar staat. Haar ogen staan schuchter, alsof iedere handenschudder een leraar is die haar een proefwerk met een grote rode '4' erop komt terugbrengen. Ze leunt af en toe op haar moeder, of laat haar moeder op haar leunen.

Joey's vader kan ik niet goed zien. Ik hoor hem af en toe mompelen. Bij een enkeling grinnikt hij even, een grinnik vol mismoedigheid, alsof er een korte anekdote wordt opgehaald die nu een wrange nasmaak heeft.

Buiten regent het weer. Het gras is groener dan ik ooit heb gezien. Er staan prachtige bloemen tussen de stenen.

Misschien is dit wel het treurigste moment van de hele week. Natuurlijk, alles is gitzwart geweest, ik weet niet meer hoe het voelt om zorgeloos en gelukkig en niet verdoofd te zijn, maar in de voorgaande dagen hoefde ik me alleen om mijn eigen rouw te bekommeren. Wat vage kennissen en vreemden me nu in handen drukken, is niet van mij. Het meeste veeg ik snel af aan mijn broek, of aan mijn stropdas. Ik steek mijn rechterhand uit, pak de rechterhand van de ander, onze handpalmen vouwen om elkaar heen, en als ik weer loslaat zit er een beetje verdriet in. De ene keer meer dan de ander, dat kun je voelen. Soms is het geen verdriet, enkel beleefdheid. Soms zijn het alleen cakekruiden.

Af en toe komt er een goede vriend langs. Een oud-teamgenoot, iemand

die aan de tafels zat waar wij ook aan zaten, iemand die op dezelfde kermissen kwam en ook pas de kantine uit liep na de laatste ronde. Die krabben aan hun hoofd en zeggen 'klote, man'. Die krijgen een omhelzing.

Dan de allerlaatste. Ze schudt eerst Richard de hand. Dan Alex. 'Veel sterkte,' zegt ze, en ze stelt zich fluisterend voor.

'Ik ben Nathalie.'

Daarna stapt ze opzij en staat ze voor me. Ze omhelst me. Een paar seconden, en dan nog iets langer.

En nog heel even.

'We gaan nog even met de jongens bij elkaar zitten zo,' zeg ik als ze weer voor me staat.

Ze knikt. 'Ik heb al aan je ouders gevraagd of ik even mee kan rijden naar hun huis. Nemen jullie de tijd maar.'

Dat verbaast me. Ik wist niet dat ze mijn ouders al had ontmoet. Ik kijk naar mijn vader. Hij zit verderop aan een tafeltje, met koffie. Hij kijkt me aan, sluit zijn ogen en knikt. *Klopt, het is in orde*, lijkt hij te willen gebaren, en dan kijk ik weer naar Nathalie.

Ze haalt haar schouders op. 'Tja, ik weet zelf niet waar het is, Johan,' zegt ze.

'Je bent nieuw hier,' zeg ik.

Ze lacht. Kuiltje.

De meeste mensen zijn weer naar huis gegaan. Wij zitten met z'n vieren aan een tafel en bedanken de laatste gasten door een beetje te knikken.

We zijn stil.

Alex heeft zijn beide handen plat op tafel, alsof hij ons zojuist heeft laten zien dat zijn speelkaarten niets waard zijn. Dat ze open voor hem liggen en dat hij weet dat alle andere handen sterker zijn dan de zijne. Een schoppentwee en een ruitenvier. Helemaal niks. Verloren.

Voor ons staat een glas bier. Het is zo'n tafel waar je vroeger aan zat als je moest overblijven op school. Een tafelblad met de beige kleur van behang uit de jaren vijftig, beschadigingen aan de randen. Glimmende stalen poten.

Eva komt bij ons staan.

'Jongens, bedankt. Het is mede door jullie een heel mooie uitvaart geworden.'

We knikken nog eens. Dat doen we veel vandaag.

'Ik vind dat jullie mooi gesproken hebben,' zegt ze. 'Dat maak ik niet veel mee, dat vrienden op zo'n manier hun gevoel voor elkaar onder woorden kunnen brengen.'

Dennis grinnikt. 'Er moet blijkbaar iets gebeuren voor we onze bek opentrekken,' zegt hij.

Eva zoekt wat spullen bij elkaar en praat nog even met de eigenaar van het uitvaartcentrum. Ik denk terug aan wat zijzelf vertelde. Mooie woorden, geen acteerwerk, geen praatje dat ze vorige week ook hield bij iemand anders. Dat het eerste elftal voortaan elke week een speler mist, dat zei ze, dat er voortaan altijd een haakje in de kleedkamer zal zijn waar geen shirt aan hangt. Dat er altijd woorden niet gezegd zullen worden als we voortaan bij elkaar zijn, omdat die hem toebehoorden. Dat ze gisteravond vier jongens een partijtje Monopoly zag spelen waarbij sommige straten door niemand werden gekocht. Daarna liep ze naar de kist, legde haar hand erop en sprak zijn naam uit. *Joey Vergeel*. Ze bleef even zo staan, en wij keken met z'n allen naar haar rug en haar gelakte nagels op het donkerbruine hout, en naar dat hout, totdat ze haar hand terugnam, weer naar de microfoon liep en iedereen instrueerde hoe ze in

groepjes van hun stoel konden opstaan en nog een keer langs ons konden lopen.

Nu stapelt ze die stoelen op. Ik zie haar op haar horloge kijken.

En dan zegt Richard plotseling iets.

‘Ik heb mijn tanden al een week niet gepoetst.’

Ik kijk hem aan. De anderen ook. Hij gaat verder.

‘Ik kon geen goede reden bedenken waarom ik het nog zou doen. Het was zo zinloos. Een tube, en die borstel. Zo nutteloos. Waarom zou ik mijn tanden nog poetsen? Waarom zou ik daar nog mijn best voor doen als Joey dood was? Dat kon niet... dat stond niet met elkaar in verhouding.’

Hij haalt diep adem.

‘Zijn vader belde me op, zaterdagavond. Aan het begin van de avond. Joey had hem gebeld en raar geklonken. Ik wist niet zo goed wat hij daarmee bedoelde. Jij bent een van z’n vrienden, zei hij. Bel jij hem anders, of ga even bij hem langs als je denkt dat dat nodig is. Ik vroeg toen of hij dacht dat het nodig was, en hoe Joey dan klonk. Dat kon hij niet uitleggen. Hij kon er zelf niets mee omdat hij zo ver weg zat. Hij zei nog dat het waarschijnlijk niets was. Maar Joey had hem niet eerder opgebeld met zo’n toon, zei hij. Een *toon*. Een toon van, ja, afscheid misschien, denk ik nu, maar zo zei hij het natuurlijk niet.’

Dennis reageert als eerste. ‘Je hebt Joey niet gebeld,’ zegt hij.

Richard belde Joey pas ’s nachts, na zijn sms’je, toen zijn telefoon al uit stond. Dat weten we nu.

‘Nee,’ zegt Richard. ‘Ik heb hem niet gebeld. Ja, wat kon ik er toen mee? Zijn vader dacht misschien dat wij meer aan elkaar toevertrouwen dan hij aan zijn eigen vader doet. Maar zo is het niet echt, eigenlijk.’

‘Maar waarom zeg je dat dan niet eerder tegen ons?’ antwoordt Dennis. ‘Waarom hebben wij er deze week niets over gehoord?’

‘Ja, gewoon. Wat moesten jullie ermee?’

‘Wat moeten wij ermee? Hetzelfde als jij! Jij hebt dat gehoord, jij hebt dat bij je.’ Hij spreekt met elke zin iets harder en iets sneller.

Richard duikt nog iets verder ineen. Dennis gaat verder.

‘Maar dat is het nou net, met ons allemaal hier, we houden onze bek dicht

en denken dat het weer weggaat. Anders zijn we zwak en zielig. Mietjes. Lach het maar weg!’

Hij balt een vuist. Hij slaat op tafel. Een harde klap. Zijn glas trilt, alsof het ervan schrikt, en schuift een halve centimeter op.

‘Godverdomme!’

Richard slaat zijn hoofd neer. Ik zie hem knipperen, hij veegt met zijn handpalm in zijn linkeroog. Hij knikt.

‘Ja,’ zegt hij dan, bedaard. ‘Ik wilde het ook wel eerder zeggen. We zijn dan niet gelijk mietjes, dat weet ik. Maar ik kon gewoon niet... niet anders.’ Hij wijst naar de overkant van de tafel. ‘Alex heeft ons ook nooit iets gezegd van wat hij vanmorgen heeft verteld.’

Alex zit naast mij. Hij zucht diep. Hij keek zojuist, terwijl Richard sprak, nog roerloos naar het raam, alsof hij zich daarmee onzichtbaar kon maken en niet deelnam aan het gesprek. Nu zet hij zijn blik weer op scherp. Het is zijn beurt. Hij zoekt naar woorden en gebruikt daarbij zijn handen, alsof de woorden om hem heen hangen en gegrepen kunnen worden.

‘Nee, omdat...’ Een gebaar van radeloosheid. ‘Ja, godver. Ik dacht dat hij het niet echt meende. Ik kon het wel vertellen, ook al had ik hem beloofd dat niet te doen, maar dan was het er, opeens. Dan was het een echte gebeurtenis, een uitgesproken... iets.’

Hij valt even stil, maar gaat dan verder. Hij klinkt fel, beschuldigend zonder dat hij lijkt te weten wie hij wil beschuldigen.

‘Het was echt niet gemakkelijk, ook niet om het vandaag wel op te biechten voor iedereen, dat kan ik je wel vertellen. Er is me nooit zoiets overkomen, en jullie ook niet. Zo dichtbij, zo plotseling. Mooie kleren, uitgaan, meisjes regelen, pils, daar draaide het om. En, bam, nu niet meer. Dat is allemaal weg.’

‘Ja,’ zeg ik. ‘Ik... Joey belde mij vorige week. Ik vond toen ook dat hij vreemd klonk, maar wat doe je daar op zo’n moment mee? Hij vroeg hoe het met me ging, en of we nog vrienden waren. Geen vragen die meteen allerlei alarmbellen deden rinkelen. Achteraf wel, net als met dat liedje dat hij me stuurde. Achteraf kun je daar een voorspelling in zien, maar als het gebeurt niet. Daar kun je wel kwaad om worden, maar daarmee komt hij niet terug. En wij zitten hier nog, mietjes of niet, en we hebben zo’n tien jaar gedeeld – en we zijn er nog.’

We zijn er nog.

Alex maakt een wegwerpgebaar, staat op en loopt naar buiten. Wij blijven zitten, met z'n drieën, vijf minuten, eerst in stilte, minuten waarin we af en toe een auto door de regen horen rijden. Alleen de eigenaar is er nog. Hij haalt de aankondiging van de uitvaart van het bord bij de ingang en hangt de datum en tijd van de volgende dienst alvast op.

Ik vraag Richard of hij denkt dat het zijn schuld is, en hij zegt van niet. Minder dan eerder deze week, in ieder geval. 'Mooi zo,' zeg ik. Ik buig over de tafel, knijp even met mijn hand in zijn nek en wrijf dan zijn haar door de war, nog voordat hij zijn hoofd kan wegdraaien. 'En nu wel gewoon je tanden poetsen, mafkees.'

'Ja, ja, rustig maar,' zegt Richard. Hij kijkt me aan met een grimas op zijn gezicht. 'Laten we hopen dat het ergste achter de rug is.'

Ja, want vandaag ging er niets fout, bedenk ik, misschien voor het eerst sinds heel erg lang. Er kwam niemand te laat, treinen hadden geen vertraging, niemand werd ziek of gooide vanmorgen koffie over zijn pak, niemand liet zijn sleutels aan de binnenkant van de deur zitten, struikelde over een stoeprand of reed zijn auto tegen een paaltje. Niemand kreeg slaande ruzie met een ander, nergens sloeg de bliksem in, nergens was de melk op terwijl de supermarkten al dicht waren.

Niemand ging dood.

Er was alleen een begrafenis.

Mensen huilden, zoals dat hoorde. Mensen spraken met andere mensen en ze omhelsden elkaar, zoals dat hoorde. Er was iemand weg en om die leegte op te vullen, om te voorkomen dat het daar ging tochten, was iedereen vandaag een plekje opgeschoven en dichter bij elkaar gaan staan.

Als Alex weer terug is met vier plakken cake, blijven we zwijgend bij elkaar zitten. We hebben allemaal nog een klein, schuimloos bodempje in ons glas.

'Ga je zo weer naar Utrecht?' vraagt Richard.

'Ja,' zeg ik. 'Vanmiddag.'

'Goed,' zegt hij, en hij knikt langzaam. 'Dat is goed.'

Dan drinken we ons glas leeg en staan op, lopen nog eens naar buiten, naar het graf, en kijken zwijgend naar de bloemen en hun linten.

Daar staat zijn naam. Daar staat die einddatum, die maximale houdbaarheid. En we zwijgen, nog maar eens, nog maar wat langer, maar op een andere manier nu, nu omdat er niets meer te zeggen is.

Het regent niet meer.

En we kijken naar beneden en we staan naast elkaar in de vochtige ochtend van een vrijdag in West-Friesland.

Twee jaar geleden. Het was de eerste warme middag van het jaar, een middag die ons verrast had, die plotseling de lente over het dorp had gelegd. We zaten in de tuin bij Joey. Dennis, Richard, Alex, ik. En Joey. Alle vijf. De tegels, de tuintafel, de in alle haast weer uit de schuur gehaalde stoelen, alles was er weer voor het eerst. Er lag een pakje kaarten op tafel. Bier kwam uit de koelkast in het schuurtje.

‘Op een dag is dit allemaal voorbij,’ zei Joey. Hij kneep met zijn ogen de zon tegemoet. De middag had ons niet de voorbereiding gegund waarin we onze zonnebrillen weer hadden kunnen opzoeken.

‘Want het blijft natuurlijk niet zo. Op een dag woon jij samen met Karin.’ Zijn elleboog leunde op de tuintafel en hij wees naar Dennis. ‘Dan heeft Johan een baan, ergens als communicatieadviseur, of zo.’ De vinger maakte nu bochtjes door de lucht om de willekeurigheid van zijn uitspraak te ondersteunen. ‘Richard heeft het bedrijf overgenomen van Victor, en Alex is... ergens een accountant.’

Alex lachte. ‘Waarom zou ik een accountant zijn?’

‘Omdat dat iets voor jou is, accountant. Werk doen waar je op neerkijkt, maar het volhouden omdat het veel geld oplevert. Let maar op. En dan zitten we niet zomaar ergens in de tuin als de zon zich toevallig laat zien. Wie van jullie heeft daar dan nog tijd voor?’

Hij keek ons aan, alsof zijn vraag niet retorisch was geweest en hij daadwerkelijk op zoek was naar een antwoord, een belofte, een pact.

Door de lucht bromde een vliegtuig. Een witte lijn hing achter het toestel en trok een streep door het blauw.

Op een dag zou het zover zijn. We zouden samenwonen, een bedrijf hebben, accountant zijn, onze administratie bijhouden in een multomap en elk jaar de waterschapsbelasting betalen. Zonder er specifiek naar op zoek te gaan kregen we schoonouders, kinderen, een glazenwasser, een kat met een belletje om zijn nek en lekkage aan de keukenkraan. Dat stond vast, dat het ooit deel uitmaakte van ons leven. Maar nu nog niet.

Een van ons schoof zijn stoel naar achteren, waardoor de plastic poten over de tegels schraapten, stond op en liep naar de schuur. Ik hoorde de

koelkastdeur opengaan en toen dat vertrouwde, nostalgische geluid van bruin glas, netjes opgestapeld, met de kroon naar voren.

Op het station lopen we de kiosk binnen. Nathalie heeft me geholpen wat spullen in te pakken en ging bij me achterop de fiets. Weer terug, langs de bibliotheek, de brandweerkazerne, de kerk.

De vrouw van de kiosk zit er nog. Ze lijkt na deze week weer een beetje ouder. Ik bestel twee enkeltjes naar Utrecht en ze zet de kaartjesautomaat aan het werk. Dan kijkt ze me bedachtzaam aan.

‘Jij woont hier al heel lang, toch?’ vraagt ze.

Ik knik.

Ze kijkt daarna kort naar Nathalie, die ze vanzelfsprekend niet herkent, dus draait haar blik weer naar mij.

‘Ja, ik weet nog dat je hier vroeger kwam met je ouders. Je hebt een zusje, is het niet? Ook blond.’

Ik knik nog eens en glimlach een beetje. Achter ons komt een lange jongen staan. Hij heeft een *Telegraaf* en een Snickers in zijn hand.

‘Jij zult hier ook nooit meer weggaan hè?’ zegt de vrouw tegen me. Zacht en vertederd, alsof ze met de woorden een zesjarig jongetje over zijn wang aait nadat hij gevallen is. En ik denk aan de huizen, de keien van de Stationsweg, de kapper en de meubelzaak. De voetbalvelden en de supermarkt en de scholen en de kermis. Mijn familie. Mijn vrienden, en hun families.

‘Nee,’ zeg ik tegen haar. En van heel diep komt een glimlach, en mijn ogen gaan wat verder open. Dat is lang geleden.

‘Nee, ik zal hier nooit meer weggaan.’

Ik reken af en we lopen naar het perron.

Naar huis.

Als de trein het station verlaat, kan ik de voetbalclub zien liggen, tussen de huizen en de bomen door. Ik buig een beetje voorover en zie de oude terreinknecht langs het hoofdveld rijden in een klein, groen karretje. Langzaam, alsof tijd hier niet aan de orde is, trekt het over de vervaagde grenzen van het veld en laat een verse witte kalklijn achter.

Verantwoording

Tijdens het schrijven van deze roman luisterde ik naar de volgende liedjes.

‘Green Gloves’ van The National, *Boxer* (Beggar’s Banquet, 2007)

‘From the Morning’ van Nick Drake, *Pink Moon* (Island, 1972)

‘How To Disappear Completely’ van Radiohead, *Kid A* (Capitol, 2000)

‘I Am The Walrus’ van The Beatles, *Magical Mystery Tour* (Apple, 1967)

‘Warning Sign’ van Coldplay, *A Rush Of Blood To The Head* (EMI, 2002)

‘Station Approach’ van Elbow, *Leaders Of The Free World* (V2 Records, 2005)

‘Dear Friends’ van Elbow, *Build A Rocket, Boys!* (Fiction, 2011)

‘Tunglið’ van Ólafur Arnalds, *...And They Escaped The Weight Of Darkness*
(Erased Tapes, 2010)

‘RE: Stacks’ van Bon Iver, *For Emma, Forever Ago* (Jagjaguwar, 2007)

‘He’s Simple, He’s Dumb, He’s The Pilot’ van Grandaddy, *The Sophtware Slump* (V2 Records, 2000)